

14

Núm.

Activitat parlamentària

gener 2008

Especial polítiques socials

- **Reforçar l'Estat del Benestar per aconseguir una societat més justa i cohesionada.** Pilar Heras
- **L'aplicació de la Llei 13/2006 de prestacions socials de caràcter econòmic. Un element clau en la consolidació del nostre estat del benestar.** Maria Iglesias
- **La nova Llei de serveis socials: un model català d'atenció garantista i universal.** Vicenç Relats
- **La participació ciutadana en l'elaboració de la llei de serveis socials.** Quim Brugué
- **Entrevista a Carles Barba, president de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.** Isabel Muntané
- **Reportatge. Una llei que obre grans esperances per a les entitats i els professionals dels serveis socials.** Lali Sandiumenge
- **Reportatge. Llei d'habitatge: El Parlament pren la iniciativa per fer realitat l'accés a un dret bàsic.** Eduardo López

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Direcció General
de Relacions Institucionals**

Activitat **parlamentària**

Núm. 14 | gener 2008
Especial polítiques socials

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Direcció General
de Relacions Institucionals**

Activitat Parlamentària, Especial polítiques socials Núm. 14 - gener 2008

Direcció General de Relacions Institucionals

Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació
Generalitat de Catalunya

Av. Diagonal, 409

08008 Barcelona

Tel. 93 552 60 33

Fax 93 552 60 50

dgri@gencat.cat

www.gencat.cat/direp

Director: **Fèlix Alonso**

Subdirector: **Ramon Prat**

Coordinadores: **Roser Serra i Isabel Muntané**

Consell de Redacció: **Antonio Revilla, Montserrat Aguilera,
Miquel Àngel Cabellos i Natàlia Torrent**

Disseny: **HoiPoi Studio**

Producció gràfica: **Primer Segona serveis de comunicació**

Traducció: **Linguacom SL**

Tractament de dades: **Cristina Botella, Iolanda Gaig,
Bibi Pérez del Pulgar, Gemma Parera i Meritxell Lluís**

Coordinació administrativa: **Carme Felius**

Dipòsit legal: **B-10277-01**

ISSN: **1577-7162**

Tiratge: **3.000 exemplars**

La revista no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles.

Aquesta publicació ha estat editada amb paper reciclat offset de 115 i 250 gr.

En l'article "Memòria (es), veritat i justícia: models i debats", publicat en el número 13 del mes d'octubre, faltava incloure la referència bibliogràfica "Reconciliación en Sudàfrica: un repaso tras 10 años de la comisión" (Revista Pueblo, 2005) de Ferriol Sòria, investigador de l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives. Que l'autor em perdoni aquest oblit del tot involuntari. M. Dolors Genovès.

2 Activitat parlamentària

Índex

- Salutació** | Ernest Benach, *president del Parlament de Catalunya* | **5**
- Presentació** | Joan Saura, *conseller d'Interior, Relacions Institucionals i Participació* | **6**
- Recull de l'activitat parlamentària del Govern** | Roser Serra, *responsable de Projectes i Comunicació de la DGRI* | **8**
- Novetat legislativa** | **20**
- Reforçar l'Estat del Benestar per aconseguir una societat més justa i cohesionada** | Pilar Heras, *professora de Pedagogia Social de la Universitat de Barcelona* | **35**
- L'aplicació de la Llei 13/2006 de prestacions socials de caràcter econòmic. Un element clau en la consolidació del nostre estat del benestar** | Maria Iglesias, *professora i investigadora de la Universitat Ramon Llull* | **48**
- La nova Llei de serveis socials: un model català d'atenció garantista i universal** | Vicenç Relats, *periodista* | **59**
- La participació ciutadana en l'elaboració de la llei de serveis socials** | Quim Brugué, *director general de Participació Ciutadana* | **68**
- Entrevista a Carles Barba, president de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya** | Isabel Muntané, *periodista* | **80**
- Reportatge. Una llei que obre grans esperances per a les entitats i els professionals dels serveis socials** | Lali Sandiumenge, *periodista* | **86**
- Reportatge. Llei d'habitatge: El Parlament pren la iniciativa per fer realitat l'accés a un dret bàsic** | Eduardo López, *periodista* | **99**
- Resums** | **114**
- Resumits** | **117**
- Resúmenes** | **120**
- Abstracts** | **123**
- Résumés** | **126**

 INDEX

 SORTIR

Salutació

L'1 de gener de 2008 ha entrat en vigor la nova Llei de serveis socials, que va ser aprovada per la unanimitat de totes les forces polítiques al Parlament de Catalunya el passat 3 d'octubre. La importància d'aquesta Llei ha quedat de manifest, no només pel consens del conjunt de diputats i diputades de la cambra, sinó per la gran repercussió social que té la nova legislació. De fet, la millora de les prestacions socials arriba acompanyada de mesures complementàries del desplegament de la Llei estatal de dependència, per tant, comporta un canvi radical en el conjunt de la gestió dels serveis socials a Catalunya per millorar la qualitat de vida de la ciutadania.

Les polítiques socials són una prioritat per a aquest Govern i s'adrecen, per primera vegada, al conjunt de la població gràcies al canvi més significatiu d'aquesta nova normativa: la universalització dels serveis socials, és a dir, la possibilitat que qualsevol ciutadà, independentment de la seva renda, tingui el mateix accés als serveis públics que ofereix l'Administració. Es tracta, doncs, d'avançar en el reconeixement del dret de totes les persones als serveis socials en igualtat de condicions, deixant de banda la idea que els serveis socials només són accessibles a les persones amb rendes més baixes. Una altra de les novetats que mereix ser ressaltada és la inclusió d'un catàleg de serveis i prestacions socials molt ambiciós, l'eina bàsica perquè els ciutadans estiguin informats de l'oferta de serveis públics i sàpiguen quins són els seus drets amb relació als serveis socials, i també quins són els seus deures.

En aquest primer any de la VIII legislatura, el Parlament de Catalunya ja ha aprovat quinze lleis que, d'una manera o altra, incideixen en el benestar de les persones, en el seu present i en el seu futur. Com en altres països d'Europa, tenir uns bons serveis socials contribueix d'una manera decisiva a la convivència democràtica i a l'avenç econòmic, polític i cultural de les societats. Podem dir que la Llei de serveis socials millora el benestar i la qualitat de vida de la ciutadania i reforça un dels pals de paller d'aquest país: la cohesió social. Catalunya és un país amb un alt grau de cohesió social que, a més a més, té una societat equitativa, oberta i inclusiva. Hem estat capaços de rebre més d'un milió i mig de nous catalans en els darrers deu anys sense posar en risc aquesta cohesió. La Llei de serveis socials ha de ser una eina important, una passa més cap a la Catalunya del futur, la que volem viure nosaltres i que visquin els nostres fills: una societat justa i sòlidament cohesionada, moderna, solidària, amb igualtat d'oportunitats i, per tant, més lliure.

Ernest Benach i Pascual
President del Parlament de Catalunya

Presentació

El compromís social d'aquest Govern és una evidència que es pot constatar només un any després de la seva constitució. Catalunya ha anat arrossegant importants dèficits socials i ecològics, acumulats durant més de vint anys, producte d'una manca de prioritització i planificació d'aquestes qüestions d'importància cabdal per al progrés del nostre país. Fins a l'arribada del primer govern catalanista i d'esquerres, Catalunya comptava amb un estat del benestar feble, lluny dels estàndards de la resta de països de la Unió Europea. A això, cal sumar-hi un considerable increment de la població, fet que comporta un potencial enorme en termes demogràfics, econòmics i d'enriquiment cultural; però que inevitablement requereix d'una major inversió en escoles, centres sanitaris, habitatges i serveis socials.

En coherència, ja des de 2003 i molt especialment en l'actual legislatura, les preocupacions de la ciutadania han passat a ser les preocupacions i prioritats del Govern: l'accés a l'habitatge, la millora de la seguretat, la integració de les persones immigrades, la qualitat de les nostres escoles, etc. L'eix de la política del Govern és la justícia social, i així ho demostra el fet que en els pressupostos pel 2008 es destini el 54% a les polítiques socials, a la inversió en la millora dels serveis públics universals i a la reducció de la pobresa.

Aquesta aposta decidida per la cohesió s'ha fet palesa en les lleis impulsades per aquest Govern. En aquest sentit, destaca la Llei de serveis socials, que sumada al desplegament ambiciós i decidit de la Llei de la dependència, permet la instauració i consolidació a Catalunya del quart braç de l'estat del benestar (junt amb salut, educació i seguretat social), un dèficit històric que per fi s'ha començat a corregir.

Però l'extensió i ampliació de l'estat del benestar i l'acció decidida per garantir els drets bàsics van molt més enllà d'això. I aquí, la llista de l'acció de Govern s'amplia considerablement, ja que l'impuls legislatiu i l'aposta econòmica, en coherència, ha estat contundent i, podem dir-ho, sense precedents. En aquest sentit, cal que citem la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic, que té com a objectiu que ningú estigui per sota de l'indicador de renda de suficiència; s'ha donat continuïtat a la Llei de barris amb 24 noves actuacions; s'ha aprovat el Pacte nacional per a l'habitatge i la Llei pel dret a l'habitatge que té com a objectiu garantir l'accés a un habitatge digne, especialment a les persones amb més dificultats; s'ha desplegat el Pacte nacional per a l'educació, la sisena hora; s'han incrementat notablement els recursos per reduir les situacions de desigualtat socioeconòmica de l'alumnat en l'accés a l'educació i estem a punt d'arribar a les 30.000 places compromeses previstes en el Mapa d'escoles bressol 2004-2008; l'aprovació del Projecte de Llei dels drets de les dones per a l'eradicació de la violència masclista i el

programa contra la violència masclista del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació; i un llarg etcètera.

Tot plegat permet caracteritzar aquest Govern, sense cap mena de dubte, com aquell que ha fet l'aposta social més destacable i important que s'hagi fet mai a Catalunya. Aquesta tendència ens situa en la perspectiva d'homologar-nos als països d'Europa amb un benestar més ampli. I representa la millor contribució a la cohesió social, element clau per permetre el progrés social, econòmic i cultural d'un país. Això és el que caracteritza un govern d'esquerres, el Govern d'Entesa.

Joan Saura i Laporta
Conseller d'Interior, Relacions
Institucionals i Participació

Recull de l'activitat parlamentària del Govern

Roser Serra i Albert

Responsable de Projectes i Comunicació
de la Direcció General de Relacions Institucionals

1. INTRODUCCIÓ. 2. BALANÇ DEL TERCER PERÍODE DE SESSIONS PLENÀRIES. 2.1. LEGISLACIÓ. 2.2. IMPULS I CONTROL DE L'ACCIÓ POLÍTICA I DE GOVERN. 3. EL QUART PERÍODE DE SESSIONS PLENÀRIES. 3.1. CALENDARI DE SESSIONS. 3.2. PROJECTES DE LLEI EN TRAMITACIÓ

1. Introducció

Legislativament, l'activitat parlamentària del Govern del tercer període de sessions, que va de l'1 de setembre al 31 de desembre de 2007, ha estat marcada per l'aprovació de vuit lleis, algunes tan destacades com la de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, la de serveis socials o la del dret a l'habitatge. També s'ha aprovat el primer Decret llei (d'acord amb les noves competències que l'Estatut d'autonomia atribueix al Govern) per regular mesures urgents en matèria urbanística; i s'han aprovat vuit projectes de llei que ja s'estan tramitant a la cambra.

Pel que fa al control i a l'impuls de l'acció de govern que exerceix la cambra, en aquest període destaca especialment el debat de política general que va tenir lloc els dies 26, 27 i 28 de setembre, i va donar com a resultat la *Resolució 70/VIII del Parlament de Catalunya sobre l'orientació política general del Consell Executiu*, amb directrius per a l'acció de govern en tres grans àmbits: el desplegament de l'Estatut; els *pactes nacionals*; i l'enfocament cap a una Catalunya socialment avançada i preparada per afrontar el futur. Durant aquest període, el Parlament ha aprovat també 7 mocions i 31 resolucions.

Aquest recull s'estructura en dues parts. La primera fa balanç de l'activitat duta a terme durant el tercer període de sessions, mentre que la segona recull l'estat de la qüestió de l'activitat legislativa en seu parlamentària a l'inici del quart període (del 15 de gener al 31 de juliol de 2008), pel que fa als projectes de llei.

2. Balanç del tercer període de sessions plenàries

2.1. Legislació

De les 18 lleis aprovades des de l'inici de la legislatura, vuit s'han aprovat durant aquest tercer període de sessions, en què s'han fet set plens. Es tracta de les següents:

Llei 11/2007, d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

Té per objectiu garantir la independència i la professionalitat dels mitjans públics i posar els instruments necessaris per adaptar-los als nous reptes tecnològics i socioculturals del sector audiovisual.

Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials

Té per objectiu avançar en el reconeixement del dret que tenen totes les persones als serveis socials en igualtat de condicions, fomentar la solidaritat en aquest sentit i garantir l'atenció prioritària als ciutadans que, per edat o una situació de dependència, risc o vulnerabilitat, necessiten els serveis socials per millorar la seva qualitat de vida.

Llei 13/2007, de 31 d'octubre, del Memorial Democràtic

La primera institució de l'Estat dedicada a la recuperació de la memòria democràtica té per objectiu desplegar polítiques de govern adreçades a l'acció cívica de recuperació, commemoració i foment de la memòria democràtica.

Llei 14/2007, del 5 de desembre, de l'Institut Català Internacional per la Pau

L'Institut està destinat a promoure la cultura de pau, la mediació en conflictes, el suport a les entitats i els moviments socials, la recerca científica en aquest àmbit, l'assessorament de les administracions i la formació d'experts en resolució de conflictes.

Llei 15/2007, de 5 de desembre, de l'Agència Catalana de Turisme

Crea l'Agència Catalana de Turisme com a fòrum de trobada i participació del sector públic i privat que facilitarà la descentralització de la gestió i la racionalització dels recursos adreçats a la promoció turística.

Llei 16/2007, de 21 de desembre de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008

Els pressupostos de 2008 s'estructuren al voltant de dues línies d'actuació prioritàries: el compromís amb la cohesió social i amb la competitivitat de l'economia catalana. La

De les divuit lleis aprovades durant la legislatura, vuit s'han aprovat en el tercer període de sessions.

Foto: Parlament de Catalunya.

despesa social concentra més de la meitat del pressupost, i es reforcen, especialment, les polítiques d'habitatge, de promoció i protecció social i d'educació.

Llei 17/2007, de 21 de desembre de mesures fiscals i financeres

Suprimeix dues taxes i no en crea cap de nova. Incorpora, també, la rebaixa de l'impost de successions i donacions.

Llei 18/2007, de 28 de desembre del dret a l'habitatge a Catalunya

Aborda els problemes de l'habitatge i ha de permetre afrontar, de manera global, tots els aspectes que garanteixin l'accés a l'habitatge, com ara la construcció, la promoció, la gestió, l'habitabilitat, la conservació i la rehabilitació i les garanties per als consumidors.

Totes aquestes lleis tenen l'origen en projectes de llei presentats pel Govern, excepte la de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, que és fruit del treball d'una ponència conjunta dels sis grups parlamentaris.

Pel que fa a decrets llei, en el Ple de 14 de novembre el Parlament va convalidar el Decret llei 1/2007, de mesures urgents en matèria urbanística,¹ que el Govern havia aprovat el 16 d'octubre i acomplia la validació necessària –en el termini de 30 dies subsegüents a la data de promulgació– que preveu l'article 64 de l'Estatut.

1. DOGC 4990, de 18.10.2007.

Relació de les 18 lleis aprovades durant la VIII legislatura (1 de novembre de 2006 - 31 de desembre de 2007)

Lleis aprovades durant el segon període de sessions (del 15 de gener al 31 de juliol de 2007)

LLEI	INICIATIVA	APROVACIÓ
Llei 1/2007, de 5 de juny, del Consell de Relacions Laborals de Catalunya (DOGC 4902, 12.06.2007)	Govern	130 vots a favor (CIU, PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA) i 3 abstencions (Grup Mixt)
Llei 2/2007, de 5 de juny, del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC 4902, 12.06.2007)	Govern	132 vots a favor
Llei 3/2007, de 4 de juliol, de l'obra pública (DOGC 4920, 6.07.2007)	Govern	126 vots a favor*
Llei 4/2007, de 4 de juliol, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2007 (DOGC 4920, 6.07.2007)	Govern	Votació separada d'alguns articles. La resta del dictamen, aprovada per 126 vots a favor*
Llei 5/2007, de 4 de juliol, de mesures fiscals i financeres (DOGC 4920, 6.07.2007)	Govern	69 vots a favor (PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA) i 63 en contra (CIU, PPC i Grup Mixt)
Llei 6/2007, de 17 de juliol, del Centre d'Estudis d'Opinió (DOGC 4931, 23.07.2007)	Govern	127 vots a favor*
Llei 7/2007, de 17 de juliol, de l'Agència Tributària de Catalunya (DOGC 4931, 23.07.2007)	Govern	115 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC, ICV-EUiA) i 16 vots en contra (PPC i Grup Mixt)
Llei 8/2007, de 30 de juliol, de reforma de l'Institut Català de la Salut (DOGC 4940, 3.08.2007)	Govern	120 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC, PPC i ICV-EUiA) i 2 abstencions (Grup Mixt)
Llei 9/2007, de 30 de juliol, del centre d'atenció i gestió de trucades d'urgència 112 Catalunya (DOGC 4940, 3.08.2007)	Govern	119 vots a favor
Llei 10/2007, de 30 de juliol, de l'Institut de Seguretat de Catalunya (DOGC 4940, 3.08.2007)	Govern	116 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC, PPC i ICV-EUiA) i 2 abstencions (Grup Mixt)

Lleis aprovades durant el tercer període de sessions (de l'1 de setembre al 31 de desembre de 2007)

Llei 11/2007, d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuais (DOGC 4990, 18.10.2007)	Ponència conjunta	115 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC, i ICV-EUiA) i 17 en contra (PPC i Grup Mixt)
Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials (DOGC 4990, 18.10.2007)	Govern	133 vots a favor

LLEI	INICIATIVA	APROVACIÓ
Llei 13/2007, de 31 d'octubre, del Memorial Democràtic	Govern	69 vots a favor (PSC, ERC i ICV-EUiA), 16 vots en contra (PPC i Grup Mixt), i 43 abstencions (CiU)*
Llei 14/2007, de 5 de desembre, de l'Institut Català Internacional per la Pau (DOGC 5030, 17.12.2007).	Govern	112 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA), 17 abstencions (PPC i Grup Mixt) i 3 vots en contra
Llei 15/2007, de 5 de desembre, de l'Agència Catalana de Turisme (DOGC 5030, 17.12.2007)	Govern	Vot favorable de tots els grups, excepte el Grup Mixt, que s'ha abstingut
Llei 16/2007, de 21 de desembre, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008 (DOGC 5038, 31.12.2007).	Govern	68 vots a favor (PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA) i 63 vots en contra (CiU, el PPC i Grup Mixt)
Llei 17/2007, de 21 de desembre, de mesures fiscals i financeres (DOGC 5038, 31.12.2007)	Govern	68 vots a favor (PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA) i 63 vots en contra (CiU, el PPC i Grup Mixt)
Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge a Catalunya (DOGC 5044, 9.01.2008)	Govern	69 vots a favor (PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA), 57 en contra (CiU i el PPC) i 3 abstencions (Grup Mixt)

* Votació separada d'alguns articles

Després d'un debat i una votació de totalitat, la norma, que està en vigor des del 20 d'octubre, va ser convalidada amb 66 vots a favor (PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA) i 57 vots en contra (CiU, PPC i Grup Mixt). Tot i que els tres grups de l'oposició van demanar tramitar aquesta norma com a projecte de llei, opció que preveu l'article 64 de l'Estatut, aquesta via va ser rebutjada pels tres grups que donen suport al Govern.

Pel que fa als projectes de llei, l'acció legislativa del Govern del tercer període de sessions s'ha traduït en l'aprovació de vuit projectes de llei, dos dels quals ja han estat aprovats com a llei (la Llei 16/2007 de pressupostos per al 2008 i la Llei 17/2007 de mesures fiscals i financeres). Els projectes de llei aprovats els darrers sis mesos són:

PROJECTES DE LLEI APROVATS PEL GOVERN DURANT EL TERCER PERÍODE DE SESSIONS	DATA	OBJECTE
Projecte de llei de modificació de la Llei 10/1994, de l'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat –Mossos d'Esquadra–, en relació amb el personal facultatiu i tècnic del Cos de Mossos d'Esquadra (2000-00027/08)	28.08.2007	Modificar el règim actual que afecta els facultatius i els tècnics que integren el Cos de Mossos, com a personal de suport a la funció policial, mitjançant la creació de dues noves categories: la facultativa i la tècnica.
Projecte de llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008	30.10.2007	Actual Llei 16/2007.

PROJECTES DE LLEI APROVATS PEL GOVERN DURANT EL TERCER PERÍODE DE SESSIONS	DATA	OBJECTE
Projecte de Llei de mesures fiscals i financeres	30.10.2007	Actual Llei 17/2007.
Projecte de Llei de garantia i qualitat del subministrament elèctric (200-00030/08)	25.09.2007	Adoptar les mesures necessàries per garantir el servei davant el creixement de la demanda i les insuficiències que ha mostrat la xarxa, incrementar la protecció dels usuaris i els consumidors i adaptar la legislació catalana al nou marc jurídic del sector. Preveu la implementació d'un disseny de la xarxa elèctrica que, en un termini de dos anys, permeti que tots els clients puguin ser alimentats per més d'una subestació.
Projecte de Llei sobre els centres de culte religiós (200-00031/08)	20.11.2007	Garantir l'exercici real i efectiu del dret de llibertat de culte. Estableix l'obligatorietat de preveure en els plans d'ordenació urbanística municipal sòls on s'admetin els usos de caràcter religiós.
Projecte de Llei de la Presidència de la Generalitat i del Govern (200-00032/08)	27.11.2007	Regular l'elecció, l'estatut personal i les atribucions del president, així com la composició, les atribucions, l'organització i el funcionament del Govern de la Generalitat.
Projecte de Llei de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) (200-00033/08)	24.12.2007	Professionalitzar la direcció i incentivar una major implicació de la societat en l'orientació de l'IRTA. La norma fixa, com a nous objectius estratègics, la sostenibilitat i la seguretat alimentària.
Projecte de Llei de seguretat industrial (200-00034/08)	24.12.2007	Incrementar la qualitat dels serveis d'inspecció i donar més capacitat d'elecció als usuaris. Regular la seguretat dels productes industrials, les instal·lacions elèctriques, de vehicles, petroleres, d'aparells de gas i de calefacció, entre d'altres.

2.2. Impuls i control de l'acció política i de govern

El Parlament, a més de la tasca de legislador, també controla i impulsa l'acció política i de govern per mitjà de recursos reglamentaris que operen al marge dels procediments legislatius. Per acomplir aquesta funció, la institució parlamentària disposa d'un conjunt d'instruments que garanteixen l'equilibri i la col·laboració necessària entre tots dos poders. Aquests instruments de control polític, en conjunt, reben el nom d'*iniciatives parlamentàries* i en el quadre següent es detallen les que s'han tramitat durant el tercer període de sessions.

En els set plens que han tingut lloc al llarg d'aquest tercer període, a més de les lleis aprovades, s'han formulat 30 preguntes orals al president de la Generalitat, 32 als consellers i 22 interpel·lacions al Govern, amb el resultat de 7 mocions aprovades.

Iniciatives parlamentàries d'impuls i control al Govern tramitades durant el tercer període de sessions (de l'1 de setembre al 31 de desembre de 2007)

Proposicions de llei	4	0,15 %
Propostes de resolució	251	9,40 %
Resolucions	31	1,16 %
Interpel·lacions	22	0,83 %
Mocions	7	0,26 %
Preguntes amb resposta escrita	1.897	71,07 %
Preguntes orals al president en ple	30	1,12 %
Preguntes orals al Govern en ple	32	1,20 %
Preguntes orals al Govern en Comissió (presentades)	328	12,30 %
Sol·licituds d'informació i documentació	51	1,91 %
Sessions informatives	16	0,60 %
TOTAL	2.669	100%

Font: Direcció General de Relacions Institucionals.

Una altra eina d'impuls i control al Govern de què disposa la cambra són els debats generals sobre l'acció política i de govern que permeten incidir en matèries de política general referides als principals sectors sobre els quals recau la responsabilitat del Govern, amb l'aprovació subsegüent d'una resolució que fixa directrius per a l'acció de govern. Tenen lloc anualment coincidint amb l'inici del període de sessions del setembre i tenen per objecte la presentació del programa polític del Govern. El primer d'aquests debats de la vuitena legislatura va tenir lloc els dies 26, 27 i 28 de setembre de 2007.

El debat va posar de relleu que els grans acords de país seran en quatre àmbits: habitatge, immigració, recerca i infraestructures

El debat, que es va iniciar amb l'exposició del president José Montilla, es va centrar en dos aspectes: el balanç dels primers mesos de l'obra de govern i la Catalunya futura i els grans acords de país sobre l'habitatge, la immigració, la recerca i les infraestructures.

Com a resultat del debat, es va aprovar la *Resolució 70/VIII del Parlament de Catalunya sobre l'orientació política general del Consell Executiu*, amb directrius per a l'acció de govern en els tres àmbits següents:

1. El desplegament de l'Estatut d'autonomia. Desplegament que correspon a les institucions de la Generalitat; a les institucions de l'Estat; en cooperació amb les institucions de l'Estat, i al desplegament de mecanismes de col·laboració i participació en l'àmbit de la Unió Europea i acció exterior.

Durant el tercer període de sessions el Govern ha aprovat vuit projectes de llei. Fotografia: Jordi Bedmar.

2. Els pactes nacionals en quatre grans àmbits: habitatge, infraestructures, recerca i innovació, i immigració.
3. Una Catalunya socialment avançada i preparada per afrontar el futur amb garanties. La resolució se centra en les matèries següents: educació; salut; acció social i ciutadania; esports; polítiques d'habitatge; qualitat ambiental, seguretat, emergències i trànsit; administracions públiques, governs locals i acció ciutadana; política econòmica i sectors productius; mobilitat i planejament territorial; justícia; cultura; política lingüística; afers religiosos; treball; alimentació i acció rural; universitats; recerca, innovació i societat de la informació; comerç i turisme; i afers exteriors i participació ciutadana.

3. El quart període de sessions plenàries

3.1. Calendari de sessions

El calendari indicatiu de sessions plenàries per al quart període de sessions (15 de gener - 31 de juliol de 2008) va ser acordat per la Mesa del Parlament l'11 de desembre de 2007.² En aquest període s'ha previst que tinguin lloc 12 plens, el primer dels quals serà els dies 23 i 24 de gener.

2. BOPC 185, de 17.12.2007, pàg. 84.

Calendari de sessions plenàries del quart període (15 gener-31 juliol 2008)

GENER							FEBRER							MARÇ							ABRIL						
DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG
		1	2	3	4	5 6					1	2	3						1	2			1	2	3	4	5 6
7	8	9	10	11	12 13		4	5	6	7	8	9	10	3	4	5	6	7	8	9	7	8	9	10	11	12 13	
14	15	16	17	18	19 20		11	12	13	14	15	16 17		10	11	12	13	14	15 16		14	15	16	17	18	19 20	
21	22	23	24	25	26 27		18	19	20	21	22	23 24		17	18	19	20	21	22 23		21	22	23	24	25	26 27	
28	29	30	31				25	26	27	28	29			24	25	26	27	28	29 30		28	29	30				
														31													

MAIG							JUNY							JULIOL							AGOST								
DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG		
			1	2	3	4							1			1	2	3	4	5	6						1	2	3
5	6	7	8	9	10	11	2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10		
12	13	14	15	16	17	18	9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17		
19	20	21	22	23	24	25	16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27	18	19	20	21	22	23	24		
26	27	28	29	30	31		23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31				25	26	27	28	29	30	31		
							30																						

3.2. Projectes de llei en tramitació

Des de l'obertura del nou període de sessions, el 15 de gener de 2008, el Parlament continua tramitant els 16 projectes de llei i les 13 proposicions de llei, tres de les quals provenen de la iniciativa legislativa popular.³ La relació dels projectes de llei en tramitació és la següent:

Projecte de llei de contractes de conreu (200-00006/08)

Té per objectiu garantir la preservació del sòl agrícola actual i el seu bon ús, i alhora l'estabilitat i la millora de les explotacions agràries existents.

Projecte de llei pel qual s'aprova el llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques (200-00009/08)

Refon, sistematitza i harmonitza la legislació catalana en matèria d'associacions i fundacions i, alhora, actualitza aspectes determinats per tal d'establir l'estatut bàsic de la personalitat jurídica en dret civil català, per mitjà d'una tècnica oberta i flexible que facilitarà l'actualització permanent.

3. Proposicions de llei: l'atenció de la fibromiàlgia i la síndrome de fatiga crònica, les mesures urgents per a l'habitatge, i la creació i regulació d'una xarxa de suport a la dona embarassada. En el darrer ple de 2007 es va rebutjar una iniciativa legislativa popular sobre l'ensenyament en la llengua materna i el bilingüisme escolar que havia estat presentada al final de la sisena legislatura.

Projecte de llei del Consell de la Cultura i les Arts de Catalunya (200-00010/08)

Crea el Consell de la Cultura i les Arts de Catalunya com a col·laborador de la definició de la política cultural de l'Executiu i per donar pas a un model de gestió cultural amb més participació per part dels creadors.

Projecte de llei del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions (200-00017/08)

Aporta una regulació nova en el dret de successions, tot i mantenir els principis bàsics del dret català. Entre les novetats hi ha la relativa a l'impediment que un cònjuge maltractador pugui heretar. També protegeix els drets dels vidus i les vídues.

Projecte de llei de l'exercici de les professions de l'esport a Catalunya (200-00020/08)

Determina quines són les titulacions necessàries per a cadascuna de les professions esportives i pretén regular els aspectes bàsics de l'exercici d'algunes d'aquestes professions, per garantir la qualitat dels serveis esportius i la protecció de la salut dels practicants, així com acabar amb l'intrusisme en el sector esportiu i marcar uns criteris clars sobre una activitat professional que comporta alguns riscos per a la salut.

Projecte de llei dels drets de les dones per a l'eradicació de la violència masclista (200-00022/08)

Serà el primer text legal que s'elabora a Catalunya per regular les actuacions contra la violència masclista, i destaca especialment perquè aborda de manera integral totes les formes d'exercir aquesta violència i tots els àmbits en què es pot produir. Alhora, dóna molta importància a la prevenció i subratlla les mesures de sensibilització, prevenció i detecció precoç com a principis fonamentals per a l'eradicació d'aquest greu problema social, i també regula la Xarxa d'Atenció a les Dones en Situacions de Violència Masclista i en defineix cada servei, quines funcions ha de desenvolupar, quina Administració en té la competència i quines han de ser les beneficiàries.

El text parteix de la base que la violència masclista és una vulneració greu dels drets humans i les llibertats fonamentals, així com un impediment per assolir la plena ciutadania de les dones, la seva autonomia i la seva llibertat. El seu objectiu és trencar les invisibilitzacions i les discriminacions que han patit les dones i reconèixer i garantir el seu dret bàsic a viure sense cap de les manifestacions de la violència masclista.

Projecte de llei de creació de l'Oficina Antifrau de Catalunya (200-00023/08)

L'Oficina tindrà com a objectiu prevenir i investigar possibles casos d'ús o destinació fraudulents de fons públics o qualsevol aprofitament il·lícit. També assessorarà i farà re-

comanacions per adoptar mesures contra la corrupció, les pràctiques fraudulentas i les conductes il·legals, i cooperarà amb les autoritats competents i col·laborarà en la formació del seu personal. Estarà adscrita al Parlament, que en garantirà la independència i en controlarà l'actuació.

Projecte de llei sobre finançament d'infraestructures de gestió de residus i dels cànons sobre la disposició del rebuig de residus (200-00024/08)

El propòsit és fomentar les bones pràctiques en la gestió dels residus i afavorir-ne la prevenció i la recuperació. Per aquest motiu, els cànons no s'adreçaran a inversió, sinó que es retornaran als municipis en funció de la recollida selectiva que duguin a terme. D'aquesta manera, el municipi que faci més recollida selectiva dels residus recuperarà més cànon econòmic. Es preveu un cànon que gravarà la incineració de residus municipals i un altre que gravarà l'abocament controlat de residus de la construcció. En el darrer cas, queden excloses les terres o els materials procedents de l'excavació que s'utilitzin com a rebliment per a una altra obra autoritzada, així com els destinats a dipòsits controlats gestionats conforme a criteris ambientals i d'ecoeficiència als edificis.

Projecte de llei de modificació de la Llei 6/1993, de 15 de juliol, reguladora dels residus (200-00025/08)

Modifica diversos articles de la Llei reguladora dels residus de 1993. A més de l'adaptació de la normativa a les disposicions europees, la novetat principal és la creació del Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals, que permetrà planificar les instal·lacions al territori i fixar criteris de localització precisos per a instal·lacions de residus. Es prioritza la recuperació material de residus enfront del principi de proximitat i suficiència. Així mateix, es crea el Consell per a la Prevenció i la Gestió dels Residus com a òrgan assessor, per fer possible la participació de la societat en el debat públic i per crear un marc d'acord i consens.

Projecte de llei d'espectacles públics i activitats recreatives (200-00026/08)

S'inspira en els principis de convivència (busca l'equilibri entre convivència i diversió, entre el dret a divertir-se i el dret a descansar); de seguretat (tant de les persones com dels establiments i les activitats recreatives), i de qualitat i sostenibilitat de les activitats i els locals. Respon a la necessitat d'una nova normativa d'espectacles per la profunda transformació que ha experimentat la pràctica social de l'oci i els espectacles des que es va promulgar la Llei en vigor, fa 17 anys.

Projecte de llei de modificació de la Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra, en relació amb el personal facultatiu i tècnic del Cos de Mossos d'Esquadra (2000-00027/08)

L'objectiu és la modificació del règim actual que afecta els facultatius i els tècnics que integren el Cos de Mossos, com a personal de suport a la funció policial, mitjançant la creació de dues noves categories: la facultativa i la tècnica.

Projecte de llei de garantia i qualitat del subministrament elèctric (2000-00030/08)

Té per objectius adoptar les mesures necessàries per garantir el servei davant el creixement de la demanda i les insuficiències que ha mostrat la xarxa, incrementar la protecció dels usuaris i els consumidors i adaptar la legislació catalana al nou marc jurídic del sector. Preveu la implementació d'un disseny de la xarxa elèctrica que, en un termini de dos anys, permeti que tots els clients puguin ser alimentats per més d'una subestació. Així, cada client formarà part del mercat principal d'una subestació i també, com a mínim, del mercat secundari d'una altra. Aquesta mesura permetrà que, en condicions de servei normals, un abonat rebi el subministrament d'una subestació determinada, però, al mateix temps, en tingui una altra assignada de la qual es podrà alimentar en cas d'incidència.

Projecte de llei sobre els centres de culte o de reunió amb fins religiosos (200-00031/08)

Aquesta normativa té per objectiu garantir l'exercici real i efectiu del dret de llibertat de culte. Estableix l'obligatorietat de preveure en els plans d'ordenació urbanística municipal sòls on s'admetin els usos de caràcter religiosos.

Projecte de llei de la Presidència de la Generalitat i del Govern (200-00032/08)

Regula l'elecció, l'estatut personal i les atribucions del president, així com la composició, les atribucions, l'organització i el funcionament del Govern de la Generalitat. La llei, que adapta l'actual legislació al nou marc estatutari, preveu i regula la figura del vicepresident del Govern, que, a banda, d'assumir les competències pròpies del conseller primer, és titular d'un departament i té capacitat per nomenar viceconsellers.

Projecte de llei de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) (200-00033/08)

Aposta per la professionalització de la direcció i una major implicació de la societat en l'orientació de l'IRTA. La norma fixa, com a nous objectius estratègics, la sostenibilitat i la seguretat alimentària.

Projecte de llei de seguretat industrial (200-00034/08)

Amb aquesta llei es vol incrementar la qualitat dels serveis d'inspecció i donar més capacitat d'elecció als usuaris. El text regula la seguretat dels productes industrials, les instal·lacions elèctriques, de vehicles, petrolieres, d'aparells a gas i de calefacció, entre d'altres.

Novetat legislativa

Llei de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Una nova regulació per al servei públic audiovisual de la Generalitat de Catalunya

Carmel Mòdol i Bresolí

Diputat, ponent relator de la Llei

El 30 de maig de 1983 es va publicar una magnífica llei, la Llei 10/1983, de creació de l'ens públic Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. En aquells temps, era fabulosa per la seva oportunitat i pels beneficis que ha comportat a Catalunya la seva aplicació. Per això, hom reconeix que la Llei de la CCRTV ha significat una de les fites més importants en el procés continuat de recuperació de les institucions d'autogovern i de normalització cultural i lingüística del nostre país. El desplegament de la Llei va comportar també un fort impuls a l'emergència i consolidació de la nostra indústria audiovisual.

Però del 1983 ençà han passat 24 anys i durant aquest temps el món i Catalunya han canviat força. Actualment, vivim en una època de transformació permanent, en què tot evoluciona molt de pressa. I la tecnologia, l'ordenament jurídic, el mateix mercat, les condicions de competència i, fins i tot, l'entorn sociocultural no són aliens a aquest fenomen.

Ateses les circumstàncies, convenia posar al dia el magnífic instrument del 1983, adaptar la legislació al nou context del sector audiovisual i fer-ho seguint el camí que el mateix Ple del Parlament va assenyalar en la Resolució 3/VI, adoptada en la sessió de 15 de desembre de 1999, la qual, com és sabut, va ser adoptada per unanimitat.

És precisament en interpretació d'aquella Resolució que el Parlament de Catalunya ha debatut i aprovat la Llei 11/2007, d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, que esdevé d'aquesta manera l'eina principal per a la refundació de la Corporació. Es tracta, doncs, d'una nova regulació per al funcionament del servei públic audiovisual de la Generalitat de Catalunya, el nom de la qual ja indica l'ampliació de les seves funcions d'acord amb els canvis tecnològics que hi ha hagut des de l'any 1983 i incorpora els que hi pugui haver en el futur.

Aquest nou marc legal, que interpreta de manera fidel la Resolució 3/VI de desembre del 1999, pretén fer visible un nou model de funcionament de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals que segueixi els principis d'independència, de professionalitat i

La Llei regula el nou model de funcionament de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals d'acord amb els principis d'independència, de professionalitat i de viabilitat econòmica i per adequar-la a les exigències dels canvis tecnològics i les demandes socials.

Foto: Lali Sandiumenge.

de viabilitat econòmica i donar continuïtat a la seva adequació a les noves exigències dels canvis tecnològics i a les demandes emergents de la societat.

La nova Llei també canvia l'arquitectura interna de la Corporació i ho fa donant un paper predominant al Consell de Govern, elegit ara amb la participació del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i amb un mandat que s'allarga a sis anys, amb la qual cosa busca separar el funcionament normal de la Corporació de les controvèrsies generades per les conteses electorals. L'elecció dels dotze membres del Consell de Govern i la designació, per separat, de la persona que en serà el president o presidenta i que tindrà la representació màxima de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals correspon al Ple del Parlament de Catalunya mitjançant votacions que requereixen majories qualificades de dos terços. A més, els membres del Consell de Govern només podran ser elegits per a un sol mandat.

El Consell de Govern té atribucions molt superiors a les que té el Consell d'Administració actual. En aquesta línia, se li reconeixen potestats com les d'establir les directrius bàsiques de l'organització i l'actuació empresarial de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, de fixar els mecanismes de participació en la redacció del Contracte Programa, d'aprovar el pla d'activitats, de donar el vistiplau al règim de retribucions del personal de la Corporació, d'acordar els criteris de programació i les directrius sobre emissió de publicitat, i de nomenar i separar discrecionalment el director o la directora general de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. L'actuació del Consell de Govern és col·legiada, un aspecte que és reforçat pel fet que es requereix una majoria qualificada de dos terços per adoptar determinats acords.

La contractació del director o la directora general constitueix un dels punts de la reforma més visibles per a la societat. La Llei del 1983 facultava el Govern de la Generalitat per fer aquest nomenament. Ara, la nova Llei aparta l'executiu d'aquest procés i estableix la

convocatòria pública com el sistema òptim per a la contractació del director o la directora general per part del Consell de Govern.

L'actuació del director o la directora general, malgrat ser l'òrgan executiu de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals i tenir un ampli ventall de funcions, està supeditada a l'autorització del Consell de Govern, a les sessions del qual assisteix amb veu però sense vot. La Llei fixa també un règim rigorós d'incompatibilitats i l'exigència de perfils professionals per a les persones que ocupin els organismes rectors dels mitjans públics de comunicació de la Generalitat de Catalunya.

També són especificats en l'articulat de la Llei els compromisos i les exigències que ha d'afrontar la Corporació en matèria de continguts i programació. Però no sols això, sinó que, alhora, se'n potencien les funcions educatives, d'entreteniment, culturals i lingüístiques, com també l'obligació de difondre els valors democràtics, cívics i ètics, i el coneixement i respecte dels drets humans. Per garantir tots aquests aspectes, es redefeix i reforça el Consell Assessor de Continguts i Programació, que té com a funció principal la d'assistir el Consell de Govern i el director o la directora general en la definició i l'avaluació de les polítiques i les estratègies de programació.

La Llei s'articula en 10 capítols, tres disposicions addicionals, una disposició transitòria, una disposició derogatòria i una disposició final.

La Corporació ha d'afrontar nous compromisos i exigències en matèria de continguts i programació. Es potencien les funcions educatives, d'entreteniment, culturals i lingüístiques, de difondre els valors democràtics, cívics i ètics, i el coneixement i respecte dels drets humans.

Foto. Lali Sandiumenge.

- El capítol I es dedica a disposicions generals.
- El capítol II estableix la naturalesa i el règim jurídic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.
- El capítol III s'ocupa de l'organització de la Corporació.
- El capítol IV fa referència a les formes de gestió.
- El capítol V desenvolupa el concepte i contingut del Contracte Programa.
- Els principis, els objectius i les obligacions de programació són objecte del capítol VI.
- Els capítols VII, VIII i IX regulen les matèries de pressupost i finançament, patrimoni i personal, amb una menció expressa dels comitès d'empresa i els comitès professionals.
- El capítol X estableix que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals és objecte de tres tipus de control: el parlamentari, el de compliment de la funció de servei públic i el pressupostari i financer.

Entre les disposicions addicionals convé destacar la segona i la tercera. La segona fixa l'obligació d'anar reduint progressivament la publicitat en les emissions que formen part de l'estructura de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, recollint l'interès públic i la voluntat d'afavorir la lliure competència dins del mercat audiovisual català. La tercera defineix el mandat marc que, aprovat pel Parlament cada sis anys, estableix els objectius que ha d'assolir el conjunt del sistema públic audiovisual.

Finalment, i com a resum, cal dir que la Llei 11/2007 de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals dibuixa un escenari que fa possible l'existència d'un sistema públic de comunicació audiovisual a Catalunya absolutament independent i professionalitzat, alhora que en garanteix la suficiència financera i la definició d'objectius que responguin àmpliament a les expectatives que la societat catalana expressa en aquest àmbit.

La Llei de serveis socials

Carme Capdevila

Consellera d'Acció Social i Ciutadania

Els canvis socials que està experimentant la nostra societat i que tenen el seu inici en el pas de la societat industrial a la societat postmoderna, que es caracteritza per la influència de les noves tecnologies de la comunicació o els canvis ocorreguts en el si de les estructures familiars, fan aparèixer tot un seguit de noves problemàtiques que afecten el lliure desenvolupament de la vida dels individus. A més a més, continuen existint riscos socials derivats de la vella desigualtat socioeconòmica que les nostres societats mantenen, els quals trenquen l'aspiració progressista i democràtica de dotar-les de nivells de benestar més elevats, en el marc de la igualtat d'oportunitats per a tothom.

Aquí és on els serveis socials juguen un paper fonamental quant a dotació de recursos i prestacions que tenen la finalitat d'assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida, mitjançant la cobertura de les necessitats bàsiques i de les necessitats socials. Aquests, doncs, resulten imprescindibles per construir una societat basada en la cohesió social, que teixeixi una xarxa de relacions que fomenti la convivència i els drets de ciutadania.

Catalunya no és aliena a aquests fets i per això calia impulsar el sistema de serveis socials del país per reforçar la xarxa d'instruments que contribueixen a generar qualitat de vida per a la ciutadania. D'aquí que, de forma participativa i consensuada amb els agents del sector i amb totes les forces polítiques presents al Parlament de Catalunya, hàgim pogut aprovar la nova Llei de serveis socials, la qual presenta com a principals novetats la universalització dels serveis socials, a partir de la garantia real d'accés a aquests. Així és com fem un pas endavant en la creació d'un sistema modern que busca que els serveis socials es facin més accessibles i que arribin a tothom, alhora que es garanteixi que el ciutadà pugui demanar a l'Administració el compliment d'aquest dret.

Per tant, ens situem en la línia dels països socialment més avançats del món, per tal de configurar a casa nostra un sistema de protecció social que impulsi la cohesió, que combati la desigualtat, i que alhora enforteixi valors de cooperació entre la ciutadania que posin els fonaments de l'estat català del benestar que volem per al nostre país.

Som conscients que els reptes socials que Catalunya ha d'afrontar com l'envelliment de la població, les migracions, la deslocalització empresarial o els canvis en la família, etc., necessiten noves eines per poder donar la resposta de qualitat que els ciutadans i les ciutadanes demanden. D'aquesta manera, amb la nova Llei ens dotem d'un instrument modern i eficaç que ha de garantir la construcció d'una Catalunya més justa, i que presti atenció i doni suport a la ciutadania en aquells moments en què aquesta ho requereixi.

Una representació de les entitats que van assistir al Ple del Parlament, el dia que es va aprovar la Llei de serveis socials, el 3 d'octubre 2007.

Foto: Santi Carbonell.

Les problemàtiques socials canvien amb el temps i el trencament dels lligams comunitaris, així com la incidència de nous paradigmes com la vulnerabilitat en l'àmbit laboral o l'escletxa digital entre altres, ens presenten el nou escenari de l'exclusió social que pot afectar persones diverses, més enllà d'aquelles que, fins avui, eren usuàries recurrents dels serveis socials. Els efectes dels canvis de la nostra societat poden arribar a persones que, segurament, mai no haurien necessitat l'ús d'aquests serveis, però que la complexitat de la vida actual en fa necessari l'accés.

La nova Llei de serveis socials ens obre el camí per construir la Catalunya de les oportunitats i de la qualitat de vida per a tothom, que ens fa avançar cap a la consolidació d'un sistema de benestar propi i potent, que serveix per donar serveis eficaços, per ajudar a configurar espais de cohesió i convivència que també ens identifiquen amb el país.

L'Institut Català Internacional per la pau, una nova realitat

Xavier Badia i Cardús

Director de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans

La llei de creació de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) té l'origen en la voluntat política del Govern de la Generalitat, a partir del 2004, de crear un nou organisme dedicat específicament a qüestions de pau, ja que, d'una banda, la cultura de la pau està fortament arrelada en la societat catalana, però paradoxalment aquesta no disposava fins ara de referents institucionals que ajudessin a fer-la créixer; i, de l'altra, com a país, disposem d'estructures limitades d'intervenció en el camp de les relacions exteriors, alhora que grans potencialitats. Mancava, doncs, explorar a fons el camí, no exempt d'interrogants, d'intervenció de Catalunya en el camp de la pau al món, tenint en compte el seu caràcter d'estructura subestatal.

De fet, i anant a un terreny molt més concret, la creació de l'ICIP respon a un doble mandat del Parlament de Catalunya mateix: d'una banda, la Llei de foment de la pau, aprovada per unanimitat l'any 2003, i que va ser una llei pionera a tot l'Estat espanyol en aquest camp, ja preveia en la disposició addicional segona la creació d'un institut internacional per la pau o d'una estructura organitzativa més adequada per a la consecució de les finalitats del foment de la pau. De l'altra, l'Estatut de Catalunya, en el capítol cinquè dedicat als principis rectors, i en concret en l'article 51.1, incorpora per primera vegada el foment de la cultura de la pau com un dels mandats de l'Estatut mateix.

En aquest sentit, el Govern es va posar a treballar molt aviat per crear l'ICIP, en complicitat amb el moviment per la pau i el conjunt de persones i entitats que des de fa molt de temps han treballat i treballen a Catalunya per la pau: es va encarregar un estudi proposat sobre centres de pau al món a la Fundació per la Pau, es va nomenar el Programa per a la creació de l'ICIP, es va nomenar una comissió d'experts, es va redactar l'avantprojecte de llei, etc.

Al llarg de tot aquest treball es van anar concretant les línies mestre del projecte, fruit d'un acord amb les entitats i amb les persones més representatives del moviment per la pau. I, malgrat que el projecte de llei ha anat incorporant, durant la seva llarga tramitació, modificacions que han representat una clara millora d'aquest, les idees força inicials s'han mantingut al llarg de tot el procés: una institució pública, finançada fonamentalment amb diners públics, creada per llei del Parlament, independent del Govern i no sotmesa a les variacions polítiques del dia a dia, una institució dedicada a la recerca, al foment de la cultura de la pau i a l'acció, al servei de les administracions, de les universitats i de les entitats i del moviment per la pau, una entitat *paraigua*, que no ha d'eliminar res del que ja existeix, sinó que ha de ser un instrument al servei de la societat, que ha de cercar senyes d'identitat pròpies i avantatges comparatius, que no ha de duplicar

ni repetir el que ja es fa des d'altres instàncies, que s'ha d'introduir en la societat catalana d'una manera progressiva, i guanyar-se el prestigi en funció de la seva actuació.

De tot el procés d'elaboració de la llei, en el qual s'ha anat aconseguint un ampli consens social que s'ha vist reflectit en un consens polític remarcable, n'ha sortit un redactat breu, gens reglamentista, on es diu allò que és important, i es deixen altres qüestions de més detall per a un futur reglament orgànic, que haurà d'aprovar al seu moment la Junta de Govern de la nova institució.

La Llei consta d'un preàmbul i de 17 articles, a més d'un disposició transitòria i de 3 disposicions finals.

Els articles de l'1 al 4 defineixen la naturalesa, finalitats, principis, funcions i facultats de l'ICIP. Aquest es defineix com una entitat pública de caràcter institucional, amb personalitat jurídica pròpia i plenament independent. Els seus àmbits de treball són la recerca, la divulgació i l'acció en el camp de la cultura de la pau a Catalunya i en l'àmbit internacional.

Els articles del 5 a l'11 n'estableixen l'organització i els òrgans de govern, que són la Junta de Govern, el president o presidenta i el director o directora.

La Junta de Govern és formada per 12 membres, 9 dels quals són elegits pel Parlament entre una proposta de persones feta pel Consell Català de Foment de la Pau, i 3 designats pel Govern. Aquestes 12 persones elegeixen un president o presidenta entre les 9 persones elegides pel Parlament.

Aquesta Junta de Govern nomena el director o directora, que té un caràcter executiu. A més, la Junta ha d'aprovar el reglament orgànic de l'ICIP, el pressupost, el pla estratègic i el pla anual d'activitats, i el disseny de l'estructura de funcionament i de la plantilla de l'ICIP.

L'article 11 estableix la creació d'un consell assessor internacional, que està format per 14 persones, la meitat de les quals han de ser de Catalunya i la resta de fora, amb la finalitat d'assessorar l'ICIP, de facilitar l'establiment de relacions amb altres centres similars del món i d'aliances amb els que la Junta consideri més adient.

Finalment, els articles del 12 al 17 estableixen el règim jurídic, el caràcter laboral del personal que treballi a l'ICIP, els recursos econòmics i patrimonials, l'informe que cada any l'ICIP ha d'elaborar per presentar al Govern, al Parlament i al Consell Català de Foment de la Pau, i les relacions amb el Govern.

Un cop vist el contingut de la Llei, algú es podria preguntar: per què un nou ens, un nou institut dedicat a promocionar la pau? No n'hi ha prou, al món i a casa nostra? No n'hi ha prou amb la feina que fan les universitats o les entitats i organitzacions socials en qüestions de formació, de recerca, de transferència de coneixements o d'acció compromesa?

Representants d'entitats catalanes de cultura de la pau, el dia de l'aprovació de la Llei al Parlament, el 28 de novembre de 2007.

Fotografia: Joan Roca.

És inqüestionable que la construcció de la pau és avui una necessitat de primer ordre en l'àmbit internacional i, també, en l'àmbit intern, atesa la convergència de les agendes de seguretat, pau, desenvolupament i drets humans.

Certament, la seguretat ha difuminat les seves fronteres, la interna i l'externa, i ha esdevingut multidimensional, amb reptes econòmics, socials, culturals, mediambientals.

Es continua cercant massa sovint amb prevalença o monopoli dels instruments clàssics, militars. Ens cal obrir noves perspectives de seguretat que no descansin en el militarisme i que es fonamentin en la promoció d'una cultura de pau, el respecte als drets humans i la realització de la justícia.

Malgrat això, es continuen dedicant immensos recursos a unes polítiques de defensa i seguretat centrades en el vessant militar. I, és clar, si realment aspirem a un món en pau, cal que comencem a dedicar importants recursos per dur a terme recerques i polítiques de construcció de pau, a entendre i impulsar no només les causes de la guerra sinó, sobretot, les condicions de la pau.

L'ICIP, a imatge d'altres centres d'arreu del món, pot ser un valuós instrument. Ajudar a reforçar aquest emergent espai, encara petit, de centres de recerca per la pau, centres de prestigi i independents, posats al servei del conjunt de la societat, és una magnífica, alhora que estratègica, aportació de Catalunya al món.

Per què a Catalunya? Per què un Institut Català Internacional?

Catalunya ha estat des de fa molt de temps un país impulsor de pau, dins i fora del seu territori. Ho ha estat amb la creació des de l'edat mitjana d'institucions que, en terminologia actual, transformaven, resolien i gestionaven conflictes amb el grau de violència més baix possible, com Pau i Treva. Ho ha estat amb la creació de formes i mecanismes de governança i governabilitat a diversos nivells, tot conjugant l'acció combinada i complementària de les administracions, la societat civil i les forces del mercat. Ho ha estat, també, amb l'impuls des de la ciutadania de valors, accions i propostes a favor de la pau, de la solidaritat internacionals i del desenvolupament dels pobles, des d'accions concretes en molts conflictes armats i situacions de crisi, fins a actuacions sostingudes vinculades a la no-violència, l'objecció de consciència, la insubmissió o l'objecció fiscal. I, en darrer lloc, ho ha fet mitjançant el compromís i l'alt nivell de coneixement, recerca i voluntat de fomentar els valors i continguts vinculats a la pau, la justícia i la solidaritat de les diverses institucions educatives del país.

D'aquí, doncs, la principal fonamentació de la Llei de creació de l'ICIP: posar al servei de Catalunya, de la societat internacional i de tots els pobles i de les persones del món un instrument que, tot continuant la tradició de foment i construcció de la pau, impulsi els valors i la pràctica de la cultura de la pau, la seguretat humana i la resolució pacífica dels conflictes i de les tensions socials.

I el cert és que Catalunya té moltes coses per oferir: d'entrada, compta amb un planter important, amb matèria primera més enllà de la seva tradició. Col·lectius, ONG, espais de docència i de recerca/innovació a la universitat, programes de sensibilització, investigadors, etc., configuren un actiu que, ja en alguns moments i en alguns vessants, ha tingut una projecció i un reconeixement importants més enllà de les nostres fronteres.

Però, malgrat aquest valuós actiu, es pot fer més i millor. Catalunya, i especialment des de l'àmbit institucional, pot fer més.

La construcció de la pau és una necessitat de primer ordre atesa la convergència de les agendes de seguretat, pau, desenvolupament i drets humans.

Per exemple, pot crear un institut que, amb finançament i suport públic i sota la iniciativa i empara del Parlament de Catalunya, pugui exercir una tasca molt més ambiciosa, amb més projecció i capacitat d'incidència que les realitats civils i universitàries existents fins ara. I, a més, amb senyes d'identitat pròpies i explícites. Un institut, per tant, clarament català i, alhora, plenament internacional.

Quins seran els avantatges comparatius i els àmbits d'especialització?

Atès que hi ha com a mínim una cinquantena d'instituts dedicats, més o menys exclusivament, a la recerca per la pau, algú també es podria preguntar si podem oferir alguna cosa nova o inexistent.

El cert és que sí: es pot oferir quelcom de nou; hi ha avantatges comparatius i, a més, cal i podem emprar-los. Primer, perquè no són tants els instituts que tenen realment prou independència, condicions de partida i coneixements acumulats, massa crítica. Segon, perquè pràcticament cap dels existents no té un fonament tant sòlid, és a dir, una convergència tan gran i una pràctica d'entesa entre les aspiracions de la societat civil, les administracions, les universitats i centres de recerca i, fins i tot, les organitzacions emprenedores.

D'entrada i concretant, Catalunya pot oferir al panorama d'instituts de recerca i promoció de la pau existents fins ara al món les aportacions següents:

- a. L'experiència d'una llarga i forta tradició de moviment per la pau, en pro del desenvolupament i a favor dels drets humans, tradició que ha combinat una vocació real i pràctica solidària, una munió d'estratègies complementàries i, alhora, un arrelament al país.
- b. La capacitat de tenir, en tant que realitat subestatal, un paper més atrevit i propositiu en la línia de construir un nou paradigma de seguretat, més fonamentat en la justícia i els drets humans i menys en el militarisme. Condicions, per tant, per posar la concepció de la seguretat humana en el centre de la seva acció exterior i de la seva presència internacional i per practicar formes complementàries de diplomàcia, negociació i mediació.
- c. L'aportació, en tant que nació sense estat i realitat complexa en el vessant cultural i social, d'un projecte pacífic de convivència reeixida, en un entorn global de multiculturalitat i complexitat creixents.
- d. La possibilitat d'exercir un rol actiu en el seguiment, el suport i la creació de processos de pau, a tot el món, i amb un especial èmfasi a la Mediterrània.

-
- e. La possibilitat de sistematitzar, fomentar, difondre, ensenyar i aplicar instruments de resolució pacífica de controvèrsies, no-violència i, en general, de resolució i transformació de conflictes, amb un valor afegit: la creativitat.
 - f. L'oportunitat, atès el potencial imaginatiu i innovador demostrat per la societat i la cultura catalanes, d'aplicar aquest potencial a la recerca de nous camins per a la pau, creant sinèrgies i generant lideratge.
 - g. La capacitat d'innovar en el suport plural, des de la ciutadania i les administracions, al multilateralisme i a la tasca en pro de la justícia i d'un nou ordre mundial de les organitzacions internacionals.

En qualsevol cas, la creació de l'ICIP és un gran pas amb vista al compromís de la Generalitat a establir una política pública de foment de la pau.

La Llei del dret a l'habitatge

Francesc Baltasar

Conseller de Medi Ambient i Habitatge

La nova Llei del dret a l'habitatge sorgeix en un context de clam reivindicatiu que no s'hauria produït si el funcionament del sector i del mercat de l'habitatge no haguessin generat les disfuncions socials dels darrers anys. En aquest període històric, i especialment en el decenni 1997-2006, el món de l'habitatge a Catalunya ha viscut una transformació profunda: els preus dels habitatges han pujat un 300 %, mentre que els sous només han augmentat un 30 %. Aquesta situació ha generat una important discrepància en la posició dels ciutadans davant el dret a l'habitatge i una profunda segregació social, que han portat a situar l'habitatge en el nivell de màxima exigència ciutadana. A més, ha generat peatges socials injustos, com l'assetjament immobiliari o la sobreocupació, entre d'altres.

L'allunyament de la capacitat adquisitiva de les llars de les condicions del mercat de l'habitatge s'ha traduït en el fet que 200.000 famílies tinguin greus dificultats per accedir a un habitatge, que unes 300.000 més tinguin dificultats per poder-lo rehabilitar, i que 60.000 llars tinguin greus problemes per pagar aquell habitatge en el qual han de viure habitualment, amb el consegüent risc d'exclusió social que comporta.

D'altra banda, la situació de forta inflació descrita ha anat acompanyada d'una caiguda dràstica de la producció d'habitatges protegits. Des de volums d'entre 15.000 i 20.000 anuals, de mitjan anys noranta, fa deu anys que estem amb produccions inferiors als 10.000, qüestió que ha impedit atendre la important demanda que no ha pogut accedir al mercat lliure.

La situació de l'habitatge s'ha capgirat i calia també capgirar alguns dels principis normatius que el regulen per trobar noves vies de solució efectiva als problemes. Amb una línia estrictament continuïsta, hauria estat impossible abordar els nous reptes socials en l'àmbit de l'habitatge.

En el moment en què el Govern de la Generalitat de Catalunya es va plantejar la necessitat de la nova llei per l'habitatge i d'establir un gran pacte nacional, la principal preocupació era clarament de caràcter social, davant l'evidència dels fenòmens descrits. Els continguts d'aquests dos grans projectes, Llei i Pacte, van ser pensats sota aquesta perspectiva, però de ben segur que la seva estructura serà una gran oportunitat per abordar la nova situació econòmica que ha començat a dibuixar-se quan el sector de l'habitatge fa símptomes d'alentir marcadament el dinamisme dels darrers anys.

Avui ens trobem, per tant, amb un compromís col·lectiu d'implicació en el doble front d'aconseguir la màxima cohesió social per la via de l'allotjament, i d'assegurar la màxima estabilitat per al nostre creixement econòmic. La nova Llei haurà de fornir l'instrumental òptim d'actuació en ambdós fronts.

El procés de negociació del projecte de Llei del dret a l'habitatge no ha estat exempt de dificultats. Calia esperar que un projecte com aquest, que afecta un nombre molt elevat d'actors d'un espectre molt ampli, i que no podia prosperar sense un debat social profund, difícilment trobaria el consens de manera immediata i planera.

Malgrat tot, hem aconseguit un alt grau d'acord, que s'ha acabat visualitzant en el fet que només un únic article és el que ha impedit el consens total. Es tracta de l'article 42.6, que recull la possibilitat d'obligar un propietari a llogar el seu habitatge si aquest es troba en zones de forta demanda residencial i si l'Administració ha dut a terme un seguit de mesures d'estímul que no han estat acceptades pel propietari. Després de l'informe del Consell Consultiu, hem trobat la fórmula adequada i totalment constitucional d'introduir aquest supòsit.

Però, al marge d'aquest aspecte que ha centrat, al meu parer de forma desmesurada, el debat entorn de la Llei, el text legislatiu aprovat introdueix novetats importants. Una de les més destacades és que considera la provisió d'habitatges destinats a polítiques socials com a servei d'interès general. Amb això, el sector públic es compromet a adoptar mesures adreçades a assegurar habitatge suficient, adequat i assequible per a la població, ja sigui generant-lo ell mateix, o en col·laboració amb la iniciativa privada o amb la de caràcter social. També estableix la funció social de la propietat de l'habitatge i regula la reacció pública davant de situacions d'incompliment d'aquesta funció social amb diversos instruments, i prioritza sempre les actuacions preventives de foment i d'assistència. Entén com a incompliments de la funció social de la propietat: la no-utilització permanent dels habitatges, la sobreocupació, la comercialització d'infrahabitatges, l'incompliment del deure de manteniment i conservació, i la no-destinació dels habitatges amb protecció oficial a residència principal i permanent.

Introdueix a Catalunya un dels instruments bàsics dels estats del benestar en matèria d'habitatge, com és l'ajut directe a les famílies per fer front al cost del seu habitatge de lloguer, o de les quotes d'amortització de préstecs en situacions especials, entès com una prestació social, de manera que es propicia la inserció social i s'eviten desnonaments socialment no acceptables. A més, tipifica l'assetjament immobiliari i considera com un dels indicis de l'assetjament la negativa per part del propietari a cobrar la renda.

En l'àmbit de la millora de l'accés a l'habitatge, la Llei aposta per la creació d'un parc específic d'habitatges assequibles a tots els municipis de Catalunya que permeti atendre les necessitats de la població que necessita un allotjament i no el pot aconseguir al mercat lliure. Amb aquest objectiu defineix l'aprovació del Pla territorial sectorial d'habitatge, estableix que els ajuntaments que vulguin concertar polítiques d'habitatge amb la Generalitat elaborin un pla local d'habitatge, introdueix el principi de solidaritat urbana, estableix el mecanisme per declarar àrees de compra preferent d'immobles per part de l'Administració -àrees de tempteig i retracte-, preveu qualificacions de sòl urbà consolidat que comportin una destinació a l'edificació d'habitatges amb protecció oficial, i crea un fons

S'ha xifrat en 100.000 les llars que durant el 2008 es beneficiaran d'algun tipus d'ajut en relació amb l'habitatge, com ara el lloguer, la compra o la rehabilitació.

Foto: Lali Sandiumenge.

de solidaritat urbana de suport de la Generalitat als ajuntaments en la creació de parcs d'habitatge amb finalitat social.

En l'àmbit de la qualitat del parc i de la construcció, regula el deure legal de conservació i rehabilitació, que es defineix com l'obligació de les persones propietàries de mantenir els immobles residencials en condicions d'ús efectiu i adequat.

En l'àmbit de la nova construcció i del mercat immobiliari, per incrementar els estàndards de qualitat i donar les màximes garanties jurídiques als consumidors, determina que tots els nous habitatges que es construeixin a Catalunya, a més dels requisits de qualitat i sostenibilitat, han de ser accessibles a les persones amb disminució i s'han de projectar amb criteris de flexibilitat per adaptar-se a la vida canviant de les llars, i que tots els nous edificis de més de dues plantes han de disposar d'ascensor.

I, finalment, en l'àmbit de l'habitatge protegit, posa en marxa el Registre de sol·licitants d'habitatge protegit, que ha de servir de base per conèixer tota la demanda d'habitatge assequible, i per a l'adjudicació pública de tots els habitatges protegits que es construeixin i es transmetin a Catalunya, per assegurar la màxima transparència en les transmissions i evitar els sobrepreus. Vincula la qualificació dels habitatges amb protecció oficial a la qualificació del sòl en els casos de sòls públics o de sòls provinents de les reserves urbanístiques obligatòries.

Amb aquest cos legislatiu i el seu desplegament, Catalunya passarà a disposar de l'instrument jurídic bàsic, que, juntament amb la legislació urbanística, haurà de permetre donar resposta als problemes actuals, actuar amb vista al futur i donar compliment als importants reptes col·lectius assumits amb la signatura del Pacte nacional per a l'habitatge.

Reforçar l'estat del benestar per aconseguir una societat més justa i cohesionada

Pilar Heras i Trias

Professora de Pedagogia Social de la Universitat de Barcelona

1. INTRODUCCIÓ. 2. ALGUNES CONTRADICCIONS I MATISOS. 3. UN MODEL EN CONSTRUCCIÓ? 4. NO MOURE'S D'ALLÒ FORMAL O APROFITAR LES ESCLETXES. 5. ADSCRIURE'S A EUROPA I ANAR MÉS ENLLÀ. 6. LA DIFICULTAT DEL MODEL. ELS PROCESSOS QUE MARQUEN CAMINS.

1. Introducció

Hi ha valors i hi ha idees que ningú, en un règim democràtic, no gosa negar. Aquest seria el cas de conceptes com *benestar* o *cohesió social* o fins i tot *societat justa*. La qüestió és saber des d'on es miren aquests conceptes i a què respon, per a cadascú, la utilització d'aquests termes. La mesura, la dona habitualment el pas de la idea, com a principi general i sovint més abstracte, a la concreció intencionada. I sovint la millor manera d'aclarir què es vol dir és utilitzar arguments i instruments legals. Dotar d'una llei una voluntat política ajuda molt a situar, i més si aquesta conté especificitats que deixen poc marge a la interpretació i a l'arbitrarietat. Això, en alguns casos, pot resultar contraproductiu, però quan del que es tracta és d'aspectes que afecten la vida i la qualitat de vida de les persones, el bé comú, i sobretot en temes de justícia social, el millor és que tot estigui tan clar com es pugui. Aquest és el cas de la Llei de serveis socials, per exemple, en la qual s'especifica en diferents llocs de l'articulat, el què i el com d'alguns drets socials i de les respostes en forma de serveis que s'hi corresponen. A vegades pot semblar massa mecànic: la llista per a una cartera de serveis, ho recull tot? Queden al marge aspectes que no s'han considerat? Segurament aquestes preguntes tenen molt de sentit, perquè reflecteixen realitats. Però una cartera de serveis no acaba de ser ben bé una llista de solucions a la carta. Cal anar avançant i aprofundint en allò que no s'ha resolt. L'important, però, és que estigui clar l'horitzó cap on es camina, i més si, com és el cas que ens ocupa, l'objectiu és "una societat més justa i més cohesionada".

Pilar Heras i Trias

Professora titular de Pedagogia Ambiental a la Universitat de Barcelona. Doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació (UB) amb premi extraordinari l'any 1990. Va rebre el Premi Clara Campoamor de l'Instituto de la Mujer el 1985, per una tesi de llicenciatura sobre estereotips de gènere, la qual va rebre també l'ajut del CIRIT.

Ha estat vinculada als estudis universitaris d'Educació Social, on va ocupar el càrrec de coordinadora d'estudis i des d'on fa recerca en els diferents àmbits de la pedagogia social. També va fer recerca en el CIREM. Ha assessorat diverses institucions de l'Administració estatal, nacional, comarcal i local, i entitats del Tercer Sector, en qüestions de serveis socials, polítiques públiques, infància i adolescència, immigració, propostes de gènere, desigualtats i vulnerabilitat. Sobre aquests temes també ha publicat articles i capítols de llibres, sempre des d'una perspectiva educativa.

Ha dirigit tres maestratges de cooperació internacional entre universitats a Nicaragua i El Salvador, i a Catalunya i a l'Estat espanyol ha impartit docència en doctorats, màsters i postgraus.

Entre 2004 i 2006 va ser directora dels Serveis Territorials de Benestar i Família de Girona. Actualment forma part del Grup de Recerca sobre Infància i Famílies de la Universitat de Barcelona, és membre del Comitè d'Experts de la Llei de serveis socials, és codirectora del bloc d'infància i adolescència en risc del III Informe del CIIMU, alhora que imparteix docència en el Departament de Teoria i Història de l'Educació (UB).

Per aconseguir apropar-se a aquesta finalitat, l'aposta del govern d'entesa ha estat anar canviant la concepció d'alguns aspectes relatius al que anomenem *polítiques socials* i situar-les en el centre del discurs; un discurs que parla de responsabilitat pública i de compromisos. D'aquí ha calgut passar a la pràctica. I això que podria semblar fàcil, perquè se suposa que un govern mana i que hauria de poder efectuar els canvis que considerés convenient, no ho és gens. I no ho és perquè no es tracta de canviar només una estructura de funcionament d'un dia a dia, amb costums, inèrcies, resistències, etc. institucionals i del conjunt de la societat, cosa que ja és enormement complicada. Ni és

La Llei de serveis socials específica, en diferents llocs de l'articulat, el què i el com d'alguns drets socials i dels serveis que s'hi corresponen

només agafar i resoldre els vells i coneguts problemes i els que van apareixent i que es van fent més o menys visibles. Es tracta també de fer l'equilibri necessari perquè forces polítiques, elegides i representatives, que operen en el ventall de la democràcia i que tenen interessos diversos, moltes vegades contraposats quant al model de vida social, es posin d'acord per fer de l'acció políticocial una filigrana que permeti que la societat funcioni tot garantint els drets i exigint els deures a tota la població. Un altre cop és pertinent esmentar que, malgrat les esmenes i

el que pot haver costat de consensuar, un exemple significatiu del que diem és aquesta nova Llei de serveis socials; és l'instrument, és un resultat que conté un llarg procés de participació ciutadana en l'aprofundiment dels grans temes que havia d'incloure i que en alguns casos ha inclòs i en d'altres, no.

2. Algunes contradiccions i matisos

En tota proposta de política social que tendeix a donar contingut a l'estat del benestar, hi ha elements contradictoris. Cal saber-ho i situar-ho. En aquest sentit, Catalunya no és una excepció.

L'estat del benestar no és una estructura de ferro sense fissures ni és un vidre, paradigma de la immobilitat. El que anomenem estat del benestar respon a un sistema social d'uns determinats moments històrics, dinàmic i afortunadament carregat d'esclètxes que permeten que s'hi produeixin canvis. En aquest sistema hi ha aspectes canviants que s'encavalquen en aquella mena de *pasta fullada* de què parlava l'antropòleg Alberto Cardín, amb diferents capes que coexisteixen en un mateix moment, tot fent que gairebé mai no s'esborri el que hi ha a sota quan es passa a un altre estadi de les coses. En efecte, en les polítiques socials es pot fet un gir en la manera de plantejar, en la concepció, però hi ha un temps, que pot ser més curt o més llarg, durant el qual un funcionament anterior és molt difícil que desaparegui de cop, i més si s'ha fet realitat en forma d'organització de serveis, de centres, d'equipaments, etc. o respon a pactes entre molts sectors de la societat, que no resulta senzill de replantejar. Els models de societat que s'han anat construint i fixant a partir de determinades relacions de forces, continuen sent un substrat en l'ordre social que a vegades ratlla l'absurd, però que necessita temps per produir transformacions pregones. Sobretot si es té present que no estem parlant d'una revolució social ni política, sinó de canvis en un context de democràcia parlamentària on es van proposant modificacions importants en la mateixa concepció de la vida social. Alguns d'aquests canvis es produeixen per decret, però en altres es recull un procés unànime de demanda social que quan es *legalitza* no més pot representar amarrar tots els espais de la vida social, si de debò es vol efectuar el canvi. Seria el cas, per exemple, d'algunes lleis o d'alguns plans governamentals com ara el V Pla d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya 2005-2007, el qual, amb el seu caràcter *tossudament* transversal pot obligar a donar una altra fesomia a les relacions socials, fer donar un veritable capgirell a la realitat quotidiana en les relacions de gènere.

Anomenem estat del benestar a un sistema social de determinats moments històrics, dinàmic i afortunadament carregat d'esclètxes que permeten que s'hi produeixin canvis

Hi ha moltes iniciatives que, tot i adoptar forma de lleis o de disposicions legals d'alguna mena, a la pràctica es veuen arraconades perquè es troben amb un topall de marcs més amplis, generalment també de caràcter legal, que n'impedeix la posada en marxa. Per

La tasca política per promoure el benestar de la població ha de perseguir fer més fàcil, assequible i vivible les demandes per a una millor qualitat de vida de la gent. Hauria de consistir en gestionar la complexitat de la vida col·lectiva i transformar-la en acció social i de proximitat.

Foto: Lali Sandiumenge

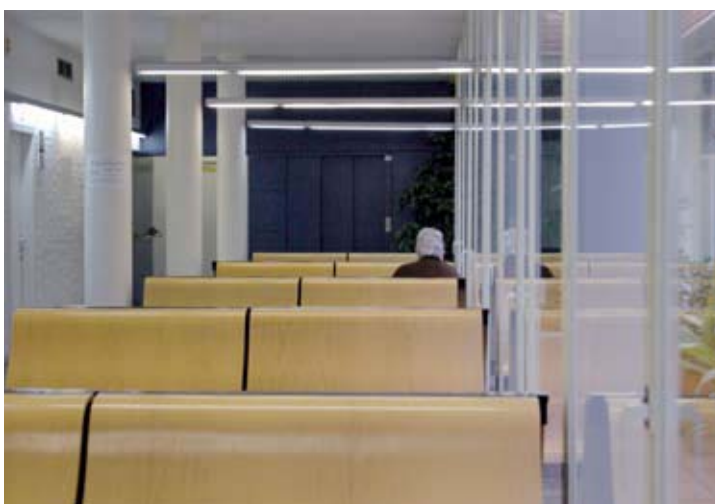
exemple, en la vida comunitària, a vegades el reconeixement de drets humans xoca amb determinades polítiques sobre la població immigrada, o topa amb unes lleis estatals, concomitants amb altres d'Europees, que impedeixen resoldre problemes de convivència o de reconeixement de la ciutadania d'allò més elemental. Hi ha qui es pregunta quina és la *filosofia de vol i dol* que permet que nois i noies adolescents immigrants –menors, en definitiva, segons el nostre ordenament– estiguin *entretinguts* en programes específics, aprenent un ofici o fent una formació d'aquí que no faran servir aquí, perquè seran retornats al seu país d'origen? Els preparam per buscar feina i no els permetem, per llei, que en edat laboral, puguin ni tan sols buscar-la. La contradicció que la mateixa Administració ajuda econòmicament o finança els programes d'ocupació i d'integració de les entitats que treballen amb la mainada o amb els joves que se n'han d'anar. En aquests casos, els diferents nivells d'acció social poden tenir conseqüències diverses i sovint representen contrasentits importants que s'han de resoldre, si efectivament es posen al centre de l'atenció aquests joves i el seu benestar, la convenció de drets i altres aspectes, però a la vegada es vol ser coherent amb determinades polítiques de control de fluxos migratoris. En el nus de la contradicció hi ha, però, també la voluntat de resoldre aquests contrasentit tot proposant programes (per exemple, Catalunya-Magrib) que procurin que no s'arribi a aquesta situació de desori. La qüestió és que, com més recursos, més demanda i, certament, no tots els MENA (menors no acompanyats) són marroquins ni del Magrib.

D'altra banda, parlar avui de l'estat del benestar a Catalunya sembla una paradoxa. El fet que Catalunya no tingui estat, en sentit politicoadministratiu, fa que ens haguem de moure en la realitat que els centres de decisió siguin *lluny* d'on passen realment les coses socialment, de manera que l'estat del benestar que el Govern de la Generalitat es proposa *reforçar*, segons el Pla de Govern, o té un sentit figurat o és, si de cas, l'espanyol. Això

és difícil de conjuminar amb la voluntat que les polítiques adreçades al benestar de les persones siguin gestionades i administrades des de la proximitat. La interpretació de determinades actuacions estatals d'aplicació en el dia a dia de la gent, en l'àmbit local o comarcal, pot topar amb la manera d'ordenar el sistema dels serveis que han de cobrir les necessitats a què donen resposta aquestes actuacions des de l'àmbit autonòmic o local i comarcal. Pensem, a títol d'exemple, en com es veu, des del Govern espanyol, el que ha de ser el *quart pilar del benestar* i en com es contempla des del Govern de Catalunya. Per al primer, es tracta d'implementar una llei de la dependència que doni serveis a les persones amb manca d'autonomia personal; per al segon, l'atenció a les persones en dependència és una part de la xarxa única de serveis socials de responsabilitat pública, adreçada a tota la població. I més enllà d'aquesta concepció divergent, encara hi ha l'àmbit d'aplicació: qui gestiona en darrera instància aquests serveis en l'atenció primària local o comarcal? Per tant, qui ha de gestionar el dia a dia de la problemàtica o de la necessitat concreta de ciutadans i ciutadanes també concretes, es troba amb una complicació. Certament som en una societat complexa, però aquest fet no ha de comportar una complicació. La feina política amb vista al benestar de la població, lluny de complicar-se i de complicar la vida a les persones, hauria d'implicar posar a la pràctica aquest principi del paradigma de la complexitat segons el qual l'important és saber *funcionar* en un context d'incerteses, sabent de la diversitat de punts de vista i de realitats de necessitat. Però amb la voluntat de fer més fàcil, assequible i vivible les demandes per a una millor qualitat de vida de la gent, en això hauria de consistir gestionar la complexitat de la vida col·lectiva i transformar-la en acció social i de proximitat. El més que conegut i ja força practicat con-

El Govern de la Generalitat es proposa reforçar l'estat del benestar, d'acord amb el Pla de Govern 2007-2010

La Unió Europea considera la política social com un factor productiu i planteja que més despesa social en salut i en educació representa una inversió en recursos humans amb efectes en l'economia.

Foto: Lali Sandiumenge.

cepte de la *finestreta única* en l'acció social és l'altre pas, i el més fonamental és que no es confongui l'acció social amb un dispensador de serveis que solucionin problemes.

Reforçar l'estat del benestar també pot comportar un contrasentit, perquè, malgrat la voluntat política governamental i de la societat civil, el benestar no és un *estat social* o, si es vol, col·lectiu, assolit encara; per tant, més que reforçar-lo, en realitat, el que cal és gairebé fixar-ne les bases. Mentre que des de les posicions conservadores, teòricament i en mesures concretes, s'ha considerat que l'estat del benestar ja està superat i que està en crisi, a Catalunya, com també a la resta de l'Estat espanyol, els fonaments d'aquest benestar garantit governamentalment, encara estan tot just començant. En

Pertoca al Govern definir quina és la política encaminada a tenir un impacte directe en el benestar de la ciutadania

aquest aspecte, cal que la població no es pensi que només es tracta d'invertir en ajuts, en serveis, etc. Aquesta és efectivament una necessitat. Però juntament amb això hi ha d'haver un canvi en la mentalitat de les persones, des de qui administra fins a qui és administrat, perquè la idea de benestar es pensi i es visqui, més enllà del subsidi i més enllà de la reivindicació i sense invalidar ni una cosa ni l'altra, com una *normalitat* a la qual cal que ens acostumem.

Aquestes qüestions, entre d'altres, condicionen la plena realització de l'enunciat del primer eix del Pla de Govern 2007-2010, de manera que aquest es converteix en un objectiu o un desiderat que s'ha d'aconseguir, més que no pas una realitat que s'ha de desenvolupar i ampliar amb tota garantia. La clau, però, és aprofundir en la política que té la referència en la quotidianitat, probablement amb la convicció d'estar fent una tasca que depèn de les decisions de proximitat, però tenint clar que hi ha grans constriccions que la ciutadania ha de saber i que n'ha de compartir la crítica i la recerca d'alternatives, perquè estiguem parlant de decisions de coresponsabilitat i amb el criteri de responsabilitat pública en l'acció social.

3. Un model en construcció?

Pertoca al Govern definir quina és la política encaminada a tenir un impacte directe en el benestar de la ciutadania, a base de proporcionar-los serveis o ingressos. Això és el que vol dir *política social* i la tasca de la seva aplicació té relació amb l'Administració pública de l'assistència, amb el desenvolupament i la direcció dels serveis específics de l'Estat i dels ens locals, en aspectes com la salut, l'educació, el treball, l'habitatge, l'assistència i els serveis socials. Malgrat voluntats d'anar més enllà, "es tracta de polítiques que tenen com a finalitat pal·liar determinats problemes socials o perseguir objectius que generalment són percebuts com a respostes a aquests problemes".¹

1. MONTAGUT, T. (2000): *Política social. Una introducció*. Barcelona. Ariel.

De totes maneres, com és sabut, la política social no sempre té resultats de generalització del benestar i moltes vegades no arriba on caldria, entre altres coses, perquè també depèn d'altres factors tan clau com les polítiques econòmiques. Dir que la política social té una relació fonamental amb l'economia sembla una obvietat, com ho és el fet que a vegades els límits entre una i l'altra són pocs clars. Efectivament, es tracta d'una relació difícil ja que, d'una banda, la política social diem que *utilitza* la política econòmica per dur a terme els seus objectius, mentre que de l'altra, els objectius d'acumulació de capital, traduïts en diferents formes de les polítiques econòmiques, i els de protecció social a vegades són incompatibles. Aquí cal recordar que el concepte de *creixement econòmic* no és igual que el de *desenvolupament*, ni és el mateix parlar de *desenvolupament dels països* o parlar de *desenvolupament humà*. I, de fet, aquesta és una de les preocupacions que ha tingut la Unió Europea els darrers anys: la relació entre l'econòmic i el social. L'Agenda de la Política Social de la UE en la Cimera de Lisboa del 2000 ja assenyalava com a objectiu: “una economia basada en el coneixement, més dinàmica i competitiva [...] capaç de desenvolupar un creixement econòmic sostenible amb més i millors treballs i una cohesió social més gran”.²

En aquestes declaracions hi ha un rerefons clar: la política social es veu com un factor productiu i, per tant, es planteja que més despesa social en salut i en educació representa una inversió en recursos humans amb efectes en l'economia. Les tres àrees prioritàries d'aquesta lògica són: una política social d'igualtat i cohesió social; una política econòmica competitiva i dinàmica i una política d'ocupació, de plena ocupació i qualitat del treball. Desenvolupar la plena ocupació tot creant millors treballs i gestionant el canvi cap a una economia basada en el coneixement i en el creixement sostingut, amb una baixa inflació i unes sòlides finances públiques. Això, sempre segons l'Agenda de la UE esmentada, comporta modernitzar i millorar la protecció social amb objectius clars, entre d'altres, que una alta qualitat en l'educació i en la formació, el més accessible possible per reforçar la inclusió i cohesió social, protegeixi situacions de necessitat que puguin prevenir l'exclusió i combatre la discriminació. Amb dos objectius de desplegament d'aquestes idees: les bones pràctiques en matèria de protecció social en els estats membres i afavorir la convergència a partir d'objectius mínims comuns a desenvolupar lliurement a cada Estat.

En paral·lel, la UE continua tenint sobre la taula el que se'n diu els grans eixos de lluita contra la pobresa i l'exclusió socials:

- I. Promoure l'accés a l'ocupació, als recursos, als drets i als serveis
- II. Prevenir els riscos d'exclusió
- III. Treballar a favor dels més febles
- IV. Mobilitzar el conjunt d'actors socials rellevants.

2. COM (2000), 379 final, p. 2.

I finalment això es concreta en l'Informe conjunt sobre la inclusió social,³ que destaca, com a elements bàsics:

- i. el desenvolupament d'un mercat de treball favorable a la inclusió social i fer de l'ocupació un dret per a tothom;
- ii. garantir uns salaris dignes;
- iii. lluitar contra les desigualtats en l'educació;
- iv. garantir la igualtat en l'accés a uns serveis de qualitat (de sanitat, transport, serveis socials, culturals i jurídics);
- v. garantir un allotjament digne; millorar el funcionament dels serveis socials, i
- vi. regenerar les regions més desfavorides.

Aquestes polítiques, segurament des de la signatura del Tractat de Roma, en la població europea, han anat plantejant aquests aspectes que, en definitiva, evidencien els grans obstacles per a la consecució de l'estat del benestar. La Unió Europea vol lluitar contra la pobresa i l'exclusió social, però també contra les desigualtats, a favor de l'accés als serveis, garantir drets, drets bàsics per a totes les persones i millorar les condicions dels escenaris on es desenvolupa la vida d'aquestes persones. La unió Europea reprèn la idea del capital humà dels anys setanta segons la qual invertir en les persones i les seves potenci-

Hi ha alguns principis que, si més no formalment, comparteixen els diferents estats europeus i que es plantegen també a Catalunya com a beneficiosos

alitats és una bona inversió. Avui tots els estats membres estan d'acord que el benestar és finalment una inversió i els serveis de qualitat, un factor que la garanteix. Qui és, doncs, el gran beneficiat de l'estat del benestar?

En tots aquests anys, el pols ha estat precisament entre l'economia i els models de benestar o els models socials europeus. Podem parlar d'un model comú? Podem parlar d'un *model social europeu*? Sobre quines bases s'assenta? Com repercuteix en la situació actual a Catalunya?

4. No moure's d'allò formal o aprofitar les esclertes

Afirmar que hi ha "un model social europeu" seria una mica agosarat, i més si tenim present que més enllà de les característiques de cada territori, hi ha processos d'integració, etc. en marxa amb molts diferents funcionaments. Però el que si que és cert és que hi ha alguns principis que, si més no formalment, comparteixen els diferents estats europeus, incloent-hi l'espanyol i que es plantegen també a Catalunya com a beneficiosos.

En primer lloc, els estats europeus manifesten un "compromís amb la justícia social", fins i tot en un moment en què es posa en dubte la viabilitat de l'estat del benestar, als països

3. Comissió Europea, 2002b, p. 27-29.

amb uns sistemes socials més debilitats, hi ha una mena de solidaritat social que, encara que sigui en termes de declaració de principis, no abandona la població més necessitada. En segon lloc, es comparteix la idea que la justícia social contribueix a l'eficiència econòmica i al progrés. La política social, així, es converteix en una eina d'estabilitat econòmica i de mitigar el conflicte social.

En tercer lloc, es comparteix com a fórmula de la política social i econòmica reeixida el fet que cal involucrar els agents socials.

Amb una creença més o menys clara, en el context europeu s'admeten aquestes tres premisses com a referents del que s'ha de fer. Ara bé, com que fonamentalment es tracta de principis rectors molt generals, moltes de les realitats canviants en el conjunt de les societats europees o en cadascuna, poden propiciar factors que ajuden a argumentar-ne el no-acompliment, el reajustament, el matís, etc. de manera que acaben sent grans principis formals en perill de no ser significatius per a la majoria de la població a la qual no acaba d'arribar el benefici. Més encara, i a tall d'exemple, quan en moments com els actuals i després dels atemptats de l'11 de setembre o de l'11 de març, s'afegeix al concepte de *necessitats* el concepte de *seguretat*. Com es pregunten alguns autors com Bauman,⁴ el que caldrà veure és com s'equilibra l'estat social i l'estat de la seguretat i a on es col·loca l'estat del benestar. Si ja d'entrada és evident la prioritat o, si es vol, la influència de la política econòmica sobre la política social, aquest difícil equilibri de què parla Bauman pot esdevenir un element que perjudiqui el benestar de la població i, sobretot, el de la més vulnerable. Serà finalment una qüestió de prioritats.

No obstant això, l'opció de la *desconfiança* en els sistemes de protecció social basats en aquests principis afavoreix només qui no creu en els sistemes democràtics. D'altra banda, i sense ingenuïtat, hi ha molts espais on reflectir les necessitats i les voluntats de la gent. De manera que, si sota la idea d'*involucrar* els agents socials es produeixen estratègies de participació ciutadana, lliures, no manipulades, el contingut del principi general pot apuntar amb més o menys força cap a una direcció més real de la cohesió social i, de manera directa o indirecta, pot establir bases per a la justícia social, i aprofitar aspectes de solidaritat existents en la societat. Això, però, no es dona ni s'ha de donar des de les polítiques socials governamentals; aquestes polítiques han de possibilitar els marcs per a aquest desenvolupament. Si no, el que acabaria passant és que des dels governs es fidelitzaria la participació i seria una altra mena de manipulació.

Aprofitar les esclatxes d'allò formal pot representar, per a qui no té directament el poder de decidir, una oportunitat d'incidir en la realitat social i política per al benestar individual i col·lectiu. Mentre que mantenir-se'n al marge implícitament implica donar la clau a qui decideix independentment de la ciutadania. La idea d'aprofundir en els processos que aclareixin a la població els seus drets i els seus deures, d'aprofundir en els canvis i els

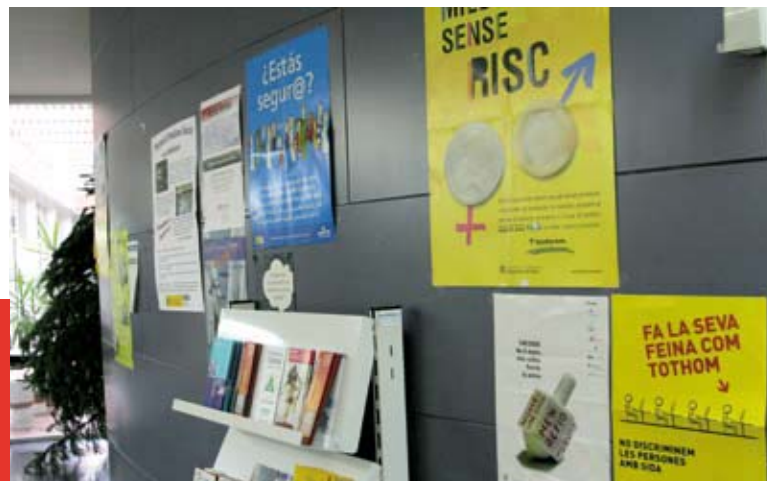
4. BAUMAN, Z. (2004): *Europe. An Unfinished Adventure*. Cambridge. Polity Press.

problemes emergents, en les cares que adopta la pobresa, les discriminacions, etc., és una via que pot posar noms i cognoms als principis, a les polítiques socials i als desplegaments d'algunes de les lleis existents o a punt de ser aprovades a Catalunya, i que poden donar al país aquest caràcter de protagonista en l'estat del benestar.

5. Adscriure's a Europa i anar més enllà

Tot i que hem convingut a acceptar que no podem parlar amb prou contundència d'un model social o de polítiques socials i de benestar europeu, el que no podem negar és la tendència que marquen alguns països i que acaben donant la pauta de les declaracions que s'assumeixen com a comunes. A Catalunya, en aquests moments, les polítiques socials no han assolit encara els objectius de què hem parlat, però sí que tenen com a referència els grans arguments europeus, sobretot pel que fa a la relació entre economia i benestar.

Els criteris, en el fons, són liberalitzadors, i demostren la confiança del Govern en la concurrència de sectors privats en la satisfacció de les necessitats de la població. Els serveis, els sistemes de provisió, etc. tenen un puntal en la iniciativa privada, a vegades sense tant ànim de lucre i a vegades purament mercantil. Podem parlar d'aquest aspecte tant en el sistema de salut com en el de serveis socials o en l'educatiu. Potser el menys marcat seria aquest últim. El trencament amb la visió assistencialista i la proposta de les polítiques socials basades en el paradigma dels drets obliga a un control d'aquesta col·laboració publicoprivada que es resol en la idea, molt encertada, de serveis, en general, de responsabilitat pública, i que atorga als estaments governamentals l'obligació de respondre a la problemàtica general o en concret, en funció de disposicions legals reglamentades.

A Catalunya, el benestar ha de tendir a donar consistència integral i integradora a la xarxa social de serveis.

Foto: Lali Sandiumenge.

Les lleis de l'economia que marquen Europa en les polítiques socials, també ho fan a Catalunya. Si mirem la Llei de serveis socials aprovada pel Parlament fa poc, hi trobem que un dels arguments de pes per explicar-ne la bondat és precisament que es considera un factor d'ocupació. El cas és si es podrà revertir més la inversió en les necessitats humanes o en els criteris més estructurals. I el que és important, probablement, és la voluntat de creació d'ocupació en uns sectors de l'economia que cal reglamentar (economia submergida, per exemple, encarregada de la cura), i que cal revitalitzar en concomitència amb altres serveis com els educatius, el sector educatiu de la primera infància, per exemple, o els de salut, aspectes de la salut mental o de la sida, per posar dos exemples diferents, per tal de donar respostes des d'una visió més integral de l'atenció i a la vegada de professionalitat i de responsabilitat social. El fet que es faci efectiva la universalitat de l'accés als serveis socials i que la gent sàpiga que té dret i que no ha d'agrair a ningú el que li correspon dona una transparència a la gestió i a l'acció politico-social molt necessària per treballar amb la confiança de la ciutadania.

Més enllà de la voluntat que representa la política social entesa com a garantia de dret, en clau de descentralització i amb la participació real, a Catalunya el benestar pot tenir altres suports que, si se sumen al sistema més *convencional* de serveis, poden acabar de donar una consistència integral i integradora a la xarxa social de serveis, d'atenció, de proposició i finalitats de transformació d'algunes de les importants dinàmiques socials. En aquest escenari val la pena de contemplar el que han representat i representen per a les comarques i ciutats els plans d'inclusió, els quals poden donar contingut i coincidir amb uns plans de barris que tenen per objecte millorar la qualitat de vida de les persones que viuen en espais més deteriorats o amb menys condicions de benestar i, a la vegada, que aquestes dues iniciatives que representen els dos plans citats es trobin amb els plans comunitaris que dinamitzen, i encara ho poden fer més, espais de convivència en barris de les ciutats grans i mitjanes, potser fins i tot amb possibilitat de ser ampliat a zones rurals. Totes aquestes propostes fan una xarxa on el benestar, la qualitat de vida i, en alguns casos, la supervivència no només material, han de ser l'objectiu de *normalització* de la democràcia i la participació.

**El que en realitat
dóna consistència
a la realització de
polítiques per al
benestar són
precisament els
processos**

En aquest context, la realització en clau de quotidianitat, de resposta a necessitats de cada dia, de proximitat dels serveis, de serveis d'abast mitjà, etc. juntament amb propostes imaginatives que acostin al màxim la decisió a la cobertura de necessitats (per exemple, els PRAT)⁵ de les persones, acabarien d'arrodonir la xarxa.

5. Proposta de *petits centres* de serveis d'atenció diürna, per a la gent gran per a municipis petits. Una iniciativa que podria ser semblant, amb les modificacions corresponents i salvant les diferències, al que representen per a la mainada de 0 a 3 anys les escoles bressol.

Diversos factors, com ara el demogràfic, l'econòmic, o el de caràcter social, han provocat canvis importants en l'estructura, l'organització i les relacions socials i han anat configurant una societat que demana plantejaments diferents dels tradicionals en les polítiques socials.

Foto: Lalí Sandiumenge.

I encara més enllà dels grans principis, fet que no s'esmenta explícitament i que cal recordar permanentment. Els darrers anys la necessitat ha fet que s'anessin contestant les agressions que la cultura de la violència ha anat convertint en tragèdies; contra les dones, contra la infància, contra la gent gran, etc. La insistència en els processos educatius formals i en l'educació fora de l'escola i no només adreçada a la infància i l'adolescència, sobre les maneres d'atacar aquest brutalitat, és un altre dels reptes de la política social. Eliminar tota mena de discriminació, però que en les xarxes de treball professional de caràcter social no solament es tingui en compte teòricament la transversalitat, sinó que es faci de la transversalitat i d'aquest aspecte, i d'altres de relacionats amb els drets humans, el contingut ètic de molts dels problemes que s'han de resoldre. En aquest sentit, les bases de la política social s'han aprovat també legalment, ara falta la concordança dels agents que l'han de dur a terme.

6. La dificultat del model. Els processos que marquen camins

Els factors de caràcter demogràfic, de caràcter econòmic, de caràcter social que han provocat canvis importants en l'estructura, l'organització i les relacions socials han anat configurant una societat que demana plantejaments diferents, en molts aspectes, dels que consideràriem tradicionalment recurrents en les polítiques socials. Els darrers anys s'han produït importants canvis, com ara els propiciats per la incorporació de les dones al món laboral, o els que han generat els moviments migratoris, o en la mateixa línia de relacions entre països rics i països empobrits, processos de deslocalització empresarial, nous mercats en llocs *en desenvolupament*, o també els vinculats a processos d'envelliment de la població i progressos científics i tècnics que milloren la salut; canvis que

també han influït en el que anomenem *polítiques socials*. I que, tot i que aquest concepte no necessàriament vol dir que s'hagi d'ocupar del benestar, en el cas de l'aposta governamental catalana, s'ha posat la mirada en aquests aspectes per entrar i aprofundir en l'estat del benestar com un dels eixos fonamentals. Això ha comportat parlar de *models*, de quins models s'han aplicat o s'apliquen en diferents societats.

Els *models*, que aquí no analitzarem, d'abast europeu o fins i tot d'altres procedències, ens acaben demostrant que *no hi ha model*, o, si més no, que no hi ha *El model*, i que més enllà de l'aplicació d'esquemes o de *receptes* més o menys adequades a la conjuntura mundial, i/o a la més propera, el que en realitat dóna consistència a la realització de polítiques per al benestar són precisament els processos que es duen a terme com a propostes conjuntes, com a polítiques comunitàries, com a polítiques socials que miren cap a la població.

Parlar de benestar o de polítiques socials per al benestar i la qualitat de vida, parlar de la societat sostenible, vol dir, entre altres coses, triar entre resoldre els problemes socials per poder governar o prevenir-los o resoldre'ls per al benestar de la ciutadania, o, dit d'una altra manera, resoldre les *molèsties* visuals o distorsionadores, o aprofundir en els factors que les generen. Segurament també vol dir pensar des de les necessitats de la gent i no amagar que, malgrat la voluntat d'oferir serveis per a tothom, hi ha persones amb situacions de més risc social, de desconexió de la societat, a les quals s'ha d'atendre de manera més específica, qualificada i especialitzada, sense que haguem de confondre aquesta atenció amb la totalitat de l'enfocament dels serveis i de les polítiques socials, el qual és centrar la mirada en les persones.

Parlar de benestar vol dir, d'altra banda, que quan es parla de la participació i de l'acció comunitàries s'està parlant també de l'acció política de la ciutadania. Per tant, la ciutadania estarà en el centre de l'estat del benestar i, depenent de com definim aquesta ciutadania, les polítiques de benestar tindran uns colors o uns altres.

L'aplicació de la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic. Element clau en la consolidació de l'estat del benestar

Maria Iglesias i Pie

Professora i investigadora de la Universitat Ramon Llull

1. INTRODUCCIÓ. 2. LA LLUITA CONTRA LA POBRESA, OBJECTIU FONAMENTAL DE LA LLEI. 3. EL CONTEXT EUROPEU I CATALÀ, LA COHESIÓ SOCIAL COM A FI ÚLTIM. 4. EL NOU MARC ESTATUTARI I NORMATIU, CLAUS PER ENTENDRE EL DESPLEGAMENT DE LA LLEI. 5. EL DESPLEGAMENT DE LA LLEI, ALGUNS ELEMENTS. 6. LA LLEI, PART D'UNA ESTRATÈGIA GLOBAL D'ENFORTIMENT DELS SERVEIS SOCIALS AL NOSTRE PAÍS.

1. Introducció

Quan fa gairebé un any i mig de l'aprovació de la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic, podem afirmar que el desenvolupament i l'aplicació d'aquesta s'estan duent a terme de manera satisfactòria. Com veurem, això ha coincidit en el temps, no de manera casual, amb el desplegament d'un nou marc estatutari i una nova normativa en l'àmbit dels serveis socials. Aquestes novetats han contribuït a construir un marc estratègic bàsic per consolidar un pilar clau de l'estat del benestar del nostre país.

2. La lluita contra la pobresa, objectiu fonamental de la llei

El mes de juliol del 2006 s'aprovava per unanimitat al Parlament de Catalunya la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic. L'aprovació de la Llei significava un pas substancial en la lluita contra la pobresa al nostre país.

Maria Iglesias i Pie

Professora i investigadora de la Universitat Ramon Llull. Llicenciada en Direcció i Administració d'Empreses per la UPC, màster de la Community of European Management Schools i màster en Teoria Política i Social per la UPF.

Ha centrat la seva activitat investigadora en l'àmbit de les polítiques socials, el paper del Tercer Sector en la consolidació de l'estat del benestar i la gestió d'aquestes organitzacions. Cal destacar la seva participació com a membre de l'equip de recerca principal del Llibre blanc del Tercer Sector Social a Catalunya. És coautora, entre d'altres, dels llibres *Nonprofit organisations. Challenges and Collaboration* (Palgrave, 2005), *Los retos de gestión en las organizaciones no lucrativas. Claves para el fortalecimiento institucional del Tercer Sector* (Norma, 2005 y Granica, 2004) y *La gestión de las organizaciones no lucrativas* (Deusto, 1998).

Ha treballat al Gabinet de la consellera de Benestar i Família com a adjunta a la cap de Gabinet per a les relacions amb el Parlament i el Síndic de Greuges i en l'àmbit de la gerència de diverses organitzacions socials. Actualment treballa com a consultora d'organitzacions del Tercer Sector i ens locals en el desplegament de programes socioeconòmics i plans d'inclusió social.

La Llei pretén oferir una resposta a les necessitats dels col·lectius que, per circumstàncies diverses, es troben en una situació econòmica precària i que, de manera temporal o permanent, no disposen dels recursos personals suficients per poder aconseguir un nivell d'ingressos suficients que els permeti viure amb dignitat.

Parlem principalment de col·lectius amb ingressos dependents del sistema de pensions del nostre estat del benestar. Un sistema que, malauradament, condemna alguns grups de població a viure per sota del llindar de la pobresa. Tot i que hem de recordar que no som davant d'una llei de complement de pensions, sinó de rendes. Per donar resposta a les necessitats d'aquesta població, la Llei desenvolupa tres prestacions de caràcter subjectiu: la prestació per al manteniment de les despeses de la llar per a cònjuges o familiars supervivents, la prestació complementària per a pensionistes de la modalitat no contributiva, per invalidesa o jubilació i la prestació per atendre necessitats bàsiques. En aquest últim cas parlem de persones excloses del sistema de pensions de l'Estat.

No hem d'oblidar que els darrers estudis elaborats sobre la pobresa a Catalunya revelen que la gent gran i els pensionistes són els col·lectius entre els quals la situació de pobresa té un major nivell de prevalència i intensitat. L'estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005 revelava que els col·lectius amb un risc de pobresa més elevat són els que depenen de prestacions públiques. La Llei respon, doncs, a una clara necessitat.

Els darrers estudis sobre la pobresa a Catalunya revelen que la gent gran i els pensionistes són els col·lectius entre els quals la situació de pobresa té un major nivell de prevalència i intensitat.
Foto: Lali Sandiumenge.

Taxa de risc de pobresa en relació amb l'activitat. Catalunya 2005

	RISC DE POBRESA
Actiu	11,9
Ocupat	11,1
Aturat	23,3
Inactiu	23,2
Jubilat	23,3
Altres situacions d'inactivitat	23,2
TOTAL (població de 16 anys i més)	16,6

Font: Estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005. Ampliació de resultats de l'Enquesta de condicions de vida de la Generalitat de Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya.

La llei també pretén donar cobertura als infants vinculats al nostre sistema de protecció de la infància desemparada o en situació de risc. Per això, desenvolupa prestacions de dret subjectiu específiques per a l'acolliment de menors d'edat tutelats per la Generalitat –tant per l'atenció en família pròpia com per l'acolliment en família extensa com aliena– i pels joves extutelats. El nostre sistema de protecció de la infància desemparada o en situacions de risc assumeix la tutela i la cobertura de les necessitats dels infants fins a la majoria d'edat –amb alguns programes complementaris un cop arribada aquesta edat–, atès que suposa que, a partir dels 18 anys, el nou adult és capaç de sostenir-se econòmicament o a través d'ajuts molt escassos. Fins a l'aprovació de la Llei, el sistema situava els nois i noies extutelats, sense suport familiar, en una situació de risc evident, amb alta probabilitat de caure sota el llindar de la pobresa.

Amb la creació de cinc prestacions de caràcter subjectiu la Llei reconeix el dret universal i garantit de les persones que compleixin els requisits establerts de rebre un ajut que els ha de permetre allunyar-se del llindar de la pobresa i trencar un dels elements claus de l'exclusió social. El caràcter universal i garantit d'aquestes prestacions comporten una novetat fonamental en el sistema de prestacions econòmiques de caràcter social del nostre país –no vinculades al sistema de seguretat social o a les prestacions estatals reconegudes– i responen a un nou paradigma en el desenvolupament de les polítiques socials, un paradigma que la recent aprovació de la Llei de serveis socials referma. Estem, doncs, davant d'una llei innovadora, d'una eina fonamental per garantir la igualtat real de tots els ciutadans.

La Llei també preveu l'existència i la creació de prestacions econòmiques amb caràcter de dret de concurrència, que s'aprovaran per acord de Govern (aspecte modificat per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials). Així mateix la llei reconeix la importància de les prestacions d'urgència social, que atorguen els ens locals, i que tenen com a finalitat atendre situacions de necessitats puntuals, urgents i bàsiques.

Podem entendre, doncs, que la Llei 13/2006, de prestacions socials de caràcter econòmic pretén oferir una resposta immediata a les situacions de pobresa vinculades als dèficits de funcionament del nostre sistema de benestar. Aquesta resposta no té per objectiu substituir ni competir amb altres programes de lluita contra la pobresa i l'exclusió, sobre els que, de fet, el Govern ha de continuar treballant. Una clara mostra d'aquest fet

La Llei pretén donar cobertura als infants vinculats al sistema de protecció de la infància desamparada o en situació de risc. Per això, desenvolupa prestacions de dret subjectiu específiques per a l'acolliment de menors d'edat tutelats per la Generalitat.

Foto: Santi Carbonell.

és la reforma que s'ha dut a terme de la renda mínima d'inserció,¹ que coincideix en el temps amb l'aplicació de la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic i que representa un pas més en la lluita contra la pobresa i l'exclusió; un pas més en la construcció d'un estat del benestar que inclogui tota la ciutadania.

3. El context europeu i català, la cohesió social com a fi últim

De fet, la construcció d'una societat inclusiva i més cohesionada ha estat un dels objectius estratègics d'Europa els últims anys. Així, el Consell Europeu de Lisboa l'any 2000 va fixar com a objectiu estratègic per a la Unió Europea "convertir-se en l'economia basada en el coneixement més competitiva i dinàmica del món, capaç de créixer econòmicament de manera sostenible amb més i millor ocupació i amb major cohesió social". Un objectiu, aquest últim, que es concreta en el desenvolupament d'estratègies europees, nacionals i locals que tinguin com a prioritat reduir l'atur, l'exclusió social i abordar la pobresa.

Dintre d'aquest àmbit podem situar el Pla d'inclusió i cohesió social de Catalunya que es va presentar a Govern el gener del 2006. Aquest pla dibuixa un marc estratègic de referència per abordar l'exclusió social i preveu com una de les vuit prioritats estratègiques la lluita contra la pobresa. La llei de prestacions socials de caràcter econòmic es converteix en instrument fonamental per a aquesta prioritat.

La Llei pretén oferir una resposta immediata a les situacions de pobresa vinculades als dèficits de funcionament del nostre sistema de benestar

L'estratègia europea de Lisboa i Niça situa l'eradicació de la pobresa com un element central de les polítiques socials de la Unió Europea. Unes polítiques que més enllà de fonamentar-se en una concepció social d'Europa esdevenen claus per assolir un marc adequat que garanteixi el creixement econòmic sostenible.

En aquest punt trobem convergències evidents amb l'Acord estratègic per la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana que van signar, el 17 de febrer de 2004, el Govern i representants de les organitzacions sindicals i empresarials. Tot i que l'eix central al voltant del qual s'estructura l'Acord estratègic és la necessitat d'augmentar la competitivitat –entesa en sentit ampli– mitjançant la millora de la productivitat de l'economia, la necessitat d'avançar en mesures de foment de la cohesió social apareix com un element clau per garantir la competitivitat.

L'acord recull en una de les seves propostes la redacció i l'aprovació d'un pla d'inclusió social de Catalunya, el redisseny de la PIRMI (un redisseny que, com hem indicat, ja s'ha

1. L'1 d'octubre del 2006 entrava en vigor un primer decret de reforma de la renda mínima d'inserció que modificava l'import de les prestacions i modificava alguns dels requisits i de les condicions de la prestació.

iniciat) i l'estudi de les pensions vigents a Catalunya amb l'objectiu d'acordar mesures tendents a complementar les pensions mínimes per situar-les, si més no, al 80% d'un indicador de rendes propi de Catalunya.

L'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) que s'introdueix per primera vegada en la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic com a referent per establir el dret i la quantia de les prestacions, l'any 2007 ha quedat establert en 532 euros el mes (7.448 euros l'any). Es tracta d'un instrument que substitueix l'IPREM (indicador públic de renda d'efectes múltiples) que al seu moment va elaborar l'Estat espanyol i que no s'adaptava a la realitat econòmica catalana. Aquest instrument ha de permetre valorar la situació econòmica dels individus i les llars catalanes –l'indicador es corregeix en funció del nombre de membres de la unitat familiar o de convivència,– i esdevenir un referent a l'hora de valorar la situació de pobresa a Catalunya. La Llei estableix en les seves disposicions transitòries una aplicació progressiva d'aquest indicador. Així, en l'exercici 2006, el percentatge de l'indicador de renda de suficiència que han d'assolir les prestacions establertes per aquesta Llei que el prenen com a referència és del 75%; l'any 2008 els ajuts han d'assolir el 80% i l'any 2010 hauran d'arribar al 100% d'aquest indicador.

La Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic, neix en el marc de les polítiques europees per la inclusió. La Llei neix des de l'evidència que malgrat el creixement econòmic de les darreres dècades, la pobresa a Catalunya no solament no s'ha reduït, sinó que ha augmentat. Aquesta evidència revela que, al igual que passa a molts països europeus, continua havent a Catalunya col·lectius importants de població que no es beneficien del creixement econòmic. De fet, els estudis sobre la pobresa revelen que els índexs de pobresa estan escassament relacionats amb els cicles econòmics i que, en canvi, en el cas dels col·lectius més vulnerables ho estan àmpliament amb les polítiques públiques i els sistemes de cobertura social. Una simple comparació de les taxes de risc de pobresa abans o després de les transferències socials ens permet copsar l'important impacte d'aquestes. Segons l'estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005 duta a terme i publicada per l'Idescat, la taxa de risc a la pobresa del total de la població passa del 35,5% abans de totes les transferències al 20,6% després de comptabilitzar les pensions de vellesa i supervivència i al 17,2% quan es comptabilitzen totes les transferències socials. Gairebé 15 punts de diferència que s'expliquen per l'impacte que assoleixen els sistemes de protecció social en la redistribució de la renda de la població. La nova Llei vol ampliar i consolidar aquest impacte.

4. El nou marc estatutari i normatiu, claus per entendre el desplegament de la Llei

La Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic va ser aprovada en un moment de transició entre l'anterior Estatut d'autonomia del 1979 i l'actual Estatut d'autonomia del 2006. Aquest Estatut amplia l'àmbit competencial de

la Generalitat de Catalunya en matèria de serveis socials i reforça l'adequació de la norma a les competències de la Generalitat. L'article 24 de l'actual Estatut sobre Drets en l'àmbit dels serveis socials diu en el punt 3 que "Les persones o les famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els asseguri els mínims d'una vida digna, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen". D'altra banda, l'article 166 de Serveis socials, voluntariat, menors i promoció de les famílies defineix com a competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya "la regulació i l'ordenació de l'activitat de serveis socials, les prestacions tècniques i les prestacions econòmiques amb finalitat assistencial o complementàries d'altres sistemes de previsió pública". Aquesta regulació i ordenació que du a terme La Llei de prestacions socials de caràcter econòmic du a terme aquesta regulació i ordenació i el nou marc estatutari les consolida. Exceptuant-ne l'àmbit de la Seguretat Social, el Govern de la Generalitat té competències directes per millorar i complementar les pensions de la ciutadania a partir d'indicadors propis que avaluin les necessitats i el cost de la vida a Catalunya.

La nova Llei de serveis socials comporta un canvi de paradigma pel que fa a l'accés als serveis socials, que es converteix en un dret subjectiu de caràcter universal

No és casual que el desenvolupament i l'aplicació de la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic coincideixi en el temps amb l'aprovació d'una llei cabdal per consolidar els serveis socials al nostre país, la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials. De fet, l'avenç del final de la legislatura va impedir que les dues lleis s'aproveïssin en un mateix període legislatiu, però és evident que som davant de dues lleis clarament interrelacionades; dues lleis que es converteixen en elements privilegiats del desplegament dels drets socials reconeguts en el nou Estatut.

La nova Llei de serveis socials comporta un canvi de paradigma pel que fa a l'accés als serveis socials, que es converteix en un dret subjectiu de caràcter universal, i abandona el concepte de dret *debilitat* que havia existit en tota l'etapa constitucional fins ara. En aquest sentit, l'accés als serveis socials garantits per llei de les persones que ho requereixin deixa de dependre de la disponibilitat pressupostària. La nova llei situa així el Sistema Català de Serveis Socials al costat del sistema de salut, educació o pensions i el configura com un dels pilars bàsics de l'estat del benestar a Catalunya.

La Llei de serveis socials defineix el sistema de serveis socials com l'integrat pel conjunt de recursos, equipaments, projectes, programes i prestacions de titularitat pública i privada destinats, entre d'altres, "a assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida mitjançant la cobertura de les seves necessitats personals bàsiques i de les necessitats socials, en el marc de la justícia social i del benestar de les persones". La Llei de serveis socials defineix, a més, en l'article 22 les prestacions econòmiques, que "les aportacions dineràries, que tenen com a finalitat atendre determinades situacions de necessitats en què es troben les persones que no disposen

Les prestacions socials de caràcter econòmic formen part bàsica del sistema català de serveis socials.

Foto: Santi Carbonell.

de recursos econòmics suficients per fer-hi front i no estan en condicions d'aconseguir-los o rebre'ls d'altres fonts" i especifica que "[...] les prestacions econòmiques es poden atorgar amb caràcter de dret subjectiu, de dret de concurrència o d'urgència social".

Es fa evident que les prestacions socials de caràcter econòmic, presentades en la Llei 13/2006, de 27 de juliol, formen part bàsica del sistema català de serveis socials i, com a tal, s'hi incorporen. Aquestes prestacions es recullen a més en el catàleg classificat de serveis i prestacions socials del Sistema Català de Serveis Socials que apareix en l'annex de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials. Aquest annex ha de servir com a base per elaborar la Cartera de Serveis Socials, l'instrument que finalment determinarà el conjunt de prestacions de la Xarxa Pública de Serveis Socials.

La vinculació de la Llei de serveis socials i la Llei de prestacions es fa evident en detalls com el fet que la primera inclou dues disposicions addicionals –la vuitena i la novena– que fan referència a la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic. Així, la disposició addicional vuitena esmenta el fitxer únic de dades personals de les prestacions socials de caràcter econòmic que passa a integrar-se en el Sistema d'Informació Social. D'altra banda, la disposició addicional novena modifica l'article 6.2 i 6.3 de la Llei 13/2006, de 27 de juliol, i estableix que les prestacions econòmiques de dret de concurrència es creen per un acord de govern.

La nova Llei de serveis socials ofereix un marc normatiu més ampli en el qual ubicar el desplegament i l'aplicació de les lleis de prestacions socials de caràcter econòmic. En aquest sentit,

podem afirmar que dota la Llei 13/2006, del 27 de juliol, d'un marc estratègic de referència clau i la situa sota el paraigua d'un nou paradigma d'intervenció, que té en la universalitat, la igualtat, la globalitat i el foment de l'autonomia personal alguns dels conceptes claus.

El desplegament i l'aplicació simultània de la Llei de prestacions i la de serveis socials situa Catalunya en la línia estratègica d'intervenció promoguda per la Unió Europea

El desplegament i l'aplicació simultània de la Llei de prestacions i la Llei de serveis socials situa novament Catalunya en la línia estratègica d'intervenció promoguda per la Unió Europea. El Pla integral de lluita contra la pobresa que va presentar la Comissió Europea el 17 d'octubre coincidint amb el Dia Internacional per a l'Eradicació de la Pobresa planteja la necessitat de combinar tres elements per assolir el que el document anomena *inserció activa*: proporcionar

els ingressos mínims necessaris, garantir l'accés al mercat laboral i consolidar uns serveis socials de qualitat es converteixen en els tres eixos bàsics per assolir la inserció dels col·lectius exclosos i eradicar la pobresa. Tres eixos en què Catalunya està treballant i pel desenvolupament dels quals la Llei de prestacions i la de serveis socials, es converteixen en instruments fonamentals.

El desenvolupament de la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic ha coincidit també en el temps amb l'aprovació i el desplegament de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. Aquesta Llei, com fa la Llei de serveis socials catalana, garanteix el dret subjectiu i universal de les persones amb nivell de dependència reconegut a rebre els serveis i les prestacions tecnològiques i econòmiques necessàries per promocionar-ne l'autonomia i respondre a la seva situació. La Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència estableix en l'article 14 que "les prestacions d'atenció a la dependència podran tenir la naturalesa dels serveis i de prestacions econòmiques". La Llei parla de prestacions econòmiques vinculades al servei, de prestacions econòmiques per a la cura en l'entorn familiar i el suport de cuidadors no professionals i de prestacions econòmiques d'assistència personal. La Llei, per tant, defineix un seguit de prestacions que s'han de desenvolupar en l'àmbit català. Aquestes prestacions no es corresponen amb les cinc prestacions de caràcter subjectiu que la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic reconeix i que, per tant, s'hauran de desenvolupar a Catalunya a través dels mecanismes establerts per a prestacions socials de dret de concurrència.

5. El desplegament de la llei, alguns elements

El desplegament i l'aplicació de la Llei s'ha anat fent de forma gradual durant l'any actual. Ha incorporat les novetats que es desprenen de les aprovacions del nou Estatut i les noves lleis de serveis socials i promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

Amb la finalitat de garantir que la normativa no perjudica la ciutadania que ja estava rebent prestacions i ajuts de concurrència de convocatòries anteriors a l'aplicació de la Llei, aquesta preveu en la disposició transitòria vuitena la possibilitat que aquests ajuts siguin prorrogats anualment pel departament competent. Aquesta pròrroga es va concretar el mes de novembre passat a través d'una ordre del Departament de Benestar i Família (Ordre BEF/551/2006, de 23 de novembre).

El mes de febrer d'aquest any, i tal com estableix la modificació de la Llei, un acord de Govern (Acord GOV/31/2007, de 13 de febrer) va autoritzar la convocatòria de les prestacions socials de caràcter econòmic de dret de concurrència. Aquesta ordre preveia quatre tipus de prestacions, que ja s'estaven convocant en anys anteriors i que incorporaven algunes de les prestacions recollides en la Llei de la dependència. Parlem de prestacions d'ajuts d'atenció social a les persones amb discapacitat; prestacions d'ajuts de suport econòmic a les persones grans amb dependència; prestacions d'ajuts a l'acolliment residencial, centre de dia, habitatge tutelat i estades temporals per a gent gran i prestacions d'ajuts per a l'accés als habitatges amb serveis comuns per a persones amb problemes socials derivats de malaltia mental.

D'altra banda, el 29 de maig es va aprovar el Decret 123/2007, de 29 de maig, pel qual es determina el règim aplicable a la sol·licitud i la concessió de les prestacions socials de caràcter econòmic de dret subjectiu, i es concreten els requisits per al reconeixement del dret a les prestacions creades. Finalment l'Ordre ASC/227/2007, de 22 de juny, va crear el fitxer únic de prestacions socials de caràcter econòmic previst per la Llei.

Ateses les especificitats i la complexitat, les prestacions específiques vinculades al sistema d'atenció a la dependència són les que més tard s'han desplegat. Així, en l'Ordre ASC/433/2007, de 23 de novembre, s'estableixen els criteris per determinar l'import de les prestacions econòmiques del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la dependència en l'àmbit territorial de Catalunya. Amb aquesta ordre, Catalunya millora les prestacions que marca la Llei estatal de la dependència.

La Llei s'emmarca dins d'una estratègia de consolidació de les polítiques socials a Catalunya. Es tracta d'un instrument clau en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social al nostre territori

En els primers mesos de desplegament i aplicació de la Llei, el nombre de sol·licituds i concessions de les noves prestacions de dret subjectiu ha estat significatiu. En el cas de les prestacions vinculades a l'atenció a la dependència, els processos de valoració del grau de dependència i la definició dels plans individuals d'intervenció acabaran determinant la prestació a què es té accés. La pròrroga de les prestacions aprovades en convocatòries anteriors ha demostrat ser un mecanisme útil per protegir la ciutadania i evitar que la gestió dels processos de valoració de noves sol·licituds poguessin perjudicar el nivell d'ingressos.

La resposta de la ciutadania ha estat positiva. Encara queden, però, col·lectius que podrien ser beneficiats per la Llei que no han sol·licitat les prestacions. Cal continuar treballant en la difusió i aproximació dels serveis i prestacions als beneficiaris. El desplegament de la Llei de serveis socials i la creació de professionals de referència ha de contribuir de forma significativa en aquesta tasca.

La tasca duta a terme des del Departament d'Acció Social i Ciutadania i des dels serveis socials d'atenció primària ha estat molt important. L'establiment d'un nou sistema de prestacions universal ha representat un repte en la gestió que ha permès desenvolupar mecanismes específics que han de facilitar l'aplicació de la Llei de serveis socials i de la dependència. Podem dir, doncs, que des de la perspectiva de la gestió, el desenvolupament de la Llei està sent un èxit.

6. La Llei, part d'una estratègia global d'enfortiment dels serveis socials al nostre país

En aquests moments, encara no és possible valorar l'impacte de la Llei en la reducció del nivell de pobresa a Catalunya. És massa aviat. Sabem, però, el nombre de persones que s'hi han acollit i el potencial nombre de beneficiaris i podem aproximar l'impacte que l'aplicació de la Llei té sobre l'economia d'una determinada llar; impacte que finalment s'ha de traduir en una millora substancial de la qualitat de vida. Els nous paradigmes d'intervenció a què respon i condueix el nou marc estatutari i normatiu no ha de fer més que consolidar aquesta millora.

Podem afirmar que la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic és una part fonamental i s'integra en una estratègia global d'enfortiment dels serveis socials al nostre país. Aquesta estratègia pretén consolidar un estat del benestar fort i respondre a les necessitats actuals dels nostres ciutadans. Aquesta estratègia, construïda a partir de normativa diversa i desenvolupada a través de múltiples programes, serveis i accions, vol contribuir a assolir una societat més justa i cohesionada. La Llei és, doncs, un element més en el camí de la igualtat d'oportunitats, una clara mostra de l'aposta decidida que el nostre país ha fet per les polítiques socials.

La nova Llei de serveis socials: un model català d'atenció garantista i universal

Vicenç Relats
Periodista

1. INTRODUCCIÓ. 2. UN AMPLI PROCÉS PARTICIPATIU. 3. DRETS SOCIALS GARANTITS. 4. COBRIR LES NECESSITATS SOCIALS BÀSIQUES. 5. PROFESSIONAL DE REFERÈNCIA. 6. PRESTACIONS DE SERVEI, ECONÒMIQUES I TECNOLÒGIQUES. 7. DESCENTRALITZACIÓ TERRITORIAL. 8. XARXA ÚNICA DE SERVEIS SOCIALS. 9. CREACIÓ DE LLOCS DE FEINA. 10. NOUS REPTES PER A L'ESTAT DEL BENESTAR. 11. REGLAMENTS DE DESENVOLUPAMENT.

1. Introducció

L'any 2008 Catalunya estrena un nou model català de serveis socials que els obre a tota la ciutadania –i fa universal el dret d'accedir-hi– amb l'objectiu de convertir-los en el quart pilar de l'estat del benestar, al costat dels serveis i les prestacions de salut, d'educació i de la Seguretat Social. El canvi de marc legal està configurat per la nova Llei de serveis socials –la Llei 12/2007–, aprovada per unanimitat per la Cambra catalana el 3 d'octubre passat, després d'haver passat un llarg procés participatiu entre els professionals i les entitats del Tercer Sector i d'una intensa negociació política en la ponència parlamentària.

Impulsada pel Govern des del Departament d'Acció Social i Ciutadania, la Llei –en vigor des de l'1 de gener– havia quedat pendent de la legislatura anterior i ha passat per la gestió de tres conselleres diferents: Anna Simó, Carme Figueras i l'actual titular, Carme Capdevila. El nou marc legal substitueix la primera Llei de serveis socials catalana, de l'any 1985, aprovada també per unanimitat, que havia estat completada el 1994 amb una refosa de decrets que també tenia caràcter de llei, que aprofundien el que eren els serveis d'atenció bàsica, els especialitzats i les prestacions, entre d'altres.

Ara la nova llei representa un pas endavant cap a la universalització dels serveis socials en la mateixa direcció que s'està fent en nombrosos països europeus, seguint l'estela dels nòrdics. L'accés universal permet que tothom qui ho necessiti pugui demanar plaça en una residència de gent gran o per a discapacitats, un servei d'estimulació precoç per al seu fill o qualsevol altre servei social que pugui necessitar per poder viure amb dignitat.

Vicenç Relats i Casas

Periodista, llicenciat en Ciències de la Informació per la UAB, és redactor del diari *Avui*, on s'ha especialitzat en els camps informatius de la política, el benestar social, la immigració, el comerç, el turisme i la comunicació audiovisual. Actualment dirigeix la revista *Quaderns d'acció social i ciutadania* i és articulista d'opinió del periòdic *El 9 Nou*. Ha treballat a Televisió de Catalunya, ha estat cap de premsa del Departament de Benestar i Família de la Generalitat i ha col·laborat a Ràdio Barcelona, Catalunya Cultura i Granollers Televisió, entre altres mitjans. És coautor del llibre *L'Estatut: entre el desig i la realitat* (Edicions 62, 1989) i autor del llibre *El nou senyor Esteve. La revolta tranquil·la del comerç ciutadà* (Viena Edicions, 2006). Va assessorar el llibre *Gestionar la diversitat. Reflexions i experiències sobre les polítiques d'immigració a Catalunya*, editat el 2003 per l'Institut Europeu de la Mediterrània. En reconeixement de la seva tasca professional ha rebut la menció especial de premsa del Consell Municipal de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona (1998) i el Premi de Civisme als Mitjans de Comunicació del Departament de Benestar i Família (2003), entre altres distincions.

El nou marc legal posa en marxa un model d'atenció en què els serveis socials de la xarxa pública s'ofereixen al conjunt de la població –no només als col·lectius més desfavorits– i es garanteix que no s'exclouï ningú dels serveis o prestacions garantits per manca de recursos econòmics. Tampoc no es condiciona la qualitat del servei o la prioritat o urgència de l'atenció a la participació econòmica del ciutadà que en sigui beneficiari.

2. Un ampli procés participatiu

Els primers treballs per a la nova Llei es van iniciar l'any 2004 a partir de l'encàrrec que l'aleshores Departament de Benestar i Família va fer a un comitè d'experts en serveis socials perquè n'elaboressin un document de bases. Aquell comitè va estar integrat per

El nou marc legal s'anirà desplegant fins al 2015 i l'accés a les prestacions i els serveis per part de la ciutadania serà progressiu

sis persones: Antoni Vilà, Joan Ramon Marsal, Sebastià Sarasa, Glòria Rubiol, Ramon Nicolau i Júlia Montserrat, als quals posteriorment es va incorporar Pilar Heras. El document de bases inicial va ser l'origen del debat professional i entre les entitats socials que es va fer a través d'un centenar llarg d'actes de diferent format arreu del país durant prop d'un any, que va ser articulats per la Direcció General de Participació Ciutadana.

Les esmenes i noves aportacions rebudes van servir per fornir un nou document de treball a partir del qual es va estructurar el text que va configurar el futur projecte de Llei. El

procés participatiu, però, va continuar, encara, amb nombroses compareixences de les entitats i els agents socials al Parlament, un cop el projecte ja es tramitava a la Cambra. La negociació final de la Llei en la ponència parlamentària, que va aconseguir l'aprovació per unanimitat, la van dur a terme els diputats Josep Lluís Cleries (CiU), Consol Prados (PSC), Pere Bosch (ERC) –que en va ser el relator–, Montserrat Nebrera (PP), Laura Mas-sana (ICV-EUiA) i Antonio Robles (C's).

El qui va ser un dels artífexs de la promoció de la Llei a l'inici des del Departament de Benestar i Família, l'aleshores director general de l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (ICASS), Martí Masferrer, sosté que “la llei no hauria tingut el consens que va acabar tenint, sense l'ampli plantejament participatiu amb què es va elaborar”.

3. Drets socials garantits

Amb el sistema de serveis socials que es desprèn de la Llei es passa d'un model assistencialista a un de garantista de drets, universal i de proximitat. Així, en la mesura que els serveis socials tenen garantia de dret subjectiu, el Govern els ha d'assegurar a la ciutadania. Si un ciutadà compleix les condicions que el fan mereixedor d'un servei o prestació social, l'Administració li ho ha de donar, independentment de si hi ha pressupost o no, a diferència del que ha anat passant fins ara. D'aquesta manera, els serveis i les prestacions socials reconeguts són objecte de partides pressupostàries ampliables. Això significa que, si la demanda de serveis o prestacions fa que s'exhaureixin els diners de la partida, l'executiu els haurà de manllevar d'una altra banda dels pressupostos o bé que generaran dèficit, però, en qualsevol cas, no es podran deixar de donar.

El Ple del Parlament poc després de la votació de la Llei.
Foto: Santi Carbonell.

Membres de les entitats que van participar en l'elaboració de la Llei van assistir a l'aprovació d'aquesta en el Ple del Parlament.
Foto: Santi Carbonell.

Aconseguir que les classes mitjanes puguin accedir als serveis socials de la xarxa pública és un dels grans objectius de la nova Llei, ja que la seva elaboració ha partit de la constatació que fins ara aquest ampli sector de la societat catalana ha quedat especialment al marge de l'atenció dels serveis socials pel fet d'excedir del nivell de renda que es requeria per poder accedir a una plaça pública en una residència de gent gran o per a discapacitats, per exemple, i que, d'altra banda, tampoc no disposava de prou recursos com per pagar-se els serveis existents en l'oferta privada.

4. Cobrir les necessitats socials bàsiques

La Llei estableix com a finalitat dels serveis socials assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida i tenir cobertes les necessitats personals bàsiques i les necessitats socials. Es consideren necessitats socials les que repercuteixen en l'autonomia personal, en una millor qualitat de vida personal, familiar i de grup, mentre que es consideren necessitats personals bàsiques les pròpies de la subsistència i la qualitat de vida de cadascú.

Són titulars del dret a accedir al sistema públic de serveis socials els ciutadans i ciutadanes dels estats membres de la Unió Europea empadronats en un municipi català. També hi poden accedir les persones que es troben en estat de *necessitat personal bàsica* d'acord amb el que estableix la legislació d'estrangeria, fet que possibilita que, de manera indirecta, s'hi puguin acollir immigrants extracomunitaris residents al país.

5. Professional de referència

La Llei preveu com a novetat que tota persona o família que entra en contacte amb els serveis socials ha de tenir designat un professional de referència que “generalment és un treballador o una treballadora social”. Es tracta d’una figura que, de manera similar al metge de capçalera del sistema sanitari, ha de vetllar per la coordinació dels serveis socials que necessiti cada ciutadà o unitat familiar i amb una gestió més àgil, a través d’un sistema de finestra única. Aquest professional ha d’orientar les persones o famílies que es dirigeixin als serveis socials en totes les gestions que necessitin al llarg de la vida i els ha d’avisar quan hagin de fer un nou tràmit o hi hagi nous ajuts o serveis disponibles.

La nova normativa inclou també una descripció detallada dels drets i deures de les persones usuàries dels serveis socials. Explicita, per exemple, que han de conèixer i compartir la valoració de la seva situació, que cal tenir en compte la seva opinió per decidir quin servei volen i establir que tenen dret a rebre una atenció urgent en les situacions que no puguin esperar. També detalla els drets i deures de les persones que estan en residències o van a centres de dia i fa una clara aposta per reforçar l’atenció a domicili a persones amb necessitats especials de manera que puguin estar-se a casa i no hagin de rebre l’atenció fora o lluny de la llar. Així, la Llei determina que els serveis socials “han d’allunyar la persona tan poc com es pugui del seu cercle de relacions”.

La participació cívica respecte a la programació, avaluació i control dels serveis socials és objecte d’un títol de la Llei, que indica a través de quins mitjans s’ha d’articular i que estableix que s’han de formar consells de participació en diferents àmbits territorials. També preveu que a tots els centres públics on es prestin serveis socials i als centres privats que tinguin finançament públic s’han d’establir procediments de participació democràtica de les persones usuàries o de les seves famílies.

6. Prestacions de servei, econòmiques i tecnològiques

El nou marc legal detalla que les prestacions del sistema públic de serveis socials poden ser de serveis, econòmiques o tecnològiques. Les de serveis són les intervencions fetes per equips professionals, que tenen com a finalitat la prevenció, el diagnòstic, la valoració, la protecció, la promoció, l’atenció i la inserció de persones en situació de necessitat social. Aquestes prestacions de serveis tenen la condició de ser un complement necessari de qualsevol altre tipus de prestació social.

Les prestacions tecnològiques, en canvi, són ajuts instrumentals destinats a mantenir o millorar l’autonomia personal com ara la teleassistència domiciliària o l’assistència tecnològica. D’altra banda, les prestacions econòmiques són aportacions dineràries que tenen com a finalitat atendre determinades situacions de necessitat a persones que no

Pilar Puig, presidenta del Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, una de les entitats que ha treballat durant mesos per definir la llei.

Foto: Lali Sandiumenge.

tenen prou recursos econòmics per fer-hi front. Es poden atorgar amb caràcter de dret subjectiu, de concurrència –en funció de la disponibilitat pressupostària– o d’urgència social.

7. Descentralització territorial

La descentralització territorial de la gestió és una altra característica de la nova normativa, amb l’objectiu d’apropar els serveis a la ciutadania per fer-los més operatius i amb una distribució territorial més equitativa. Es proposa assegurar la dotació de recursos públics per finançar els serveis i fer menys burocràtica la prestació de serveis amb més coordinació entre administracions i entitats privades, en un procés on tenen una participació molt remarcable els ajuntaments i els consells comarcals –en cas de municipis de menys de 20.000 habitants–, que són els responsables de l’atenció primària en serveis socials. La gestió s’ha d’organitzar en àrees d’atenció per cada 20.000 habitants o per qualsevol agrupació territorial voluntàriament establerta pels ens locals.

La Generalitat, els municipis i les altres corporacions locals són les administracions competents en matèria de serveis socials. Per això, tant des de l’Associació Catalana de Municipis i Comarques com des de la Federació de Municipis de Catalunya, s’ha rebut la Llei com un pas important per millorar l’atenció social a la ciutadania, alhora que han reclamat al Govern un increment de les aportacions econòmiques en serveis socials a través de programes estables plurianuals que garanteixin un augment de recursos en l’atenció primària i a domicili, amb atenció a la diversitat dels necessitats dels diferents municipis.

8. Xarxa única de serveis socials

Encara que la també nova Llei estatal de suport a l'autonomia personal –coneguda com a Llei de la dependència– envaeix competències de l'autogovern català en serveis socials –tal com ho va dictaminar el Consell Consultiu de la Generalitat–, una disposició addicional de la nova Llei de serveis socials explicita que hi haurà una xarxa única de responsabilitat pública en el sistema català de serveis socials. D'aquesta manera, el nou sistema català de serveis socials que es deriva de la llei catalana incorpora el que estableix la Llei de la dependència, ja que la legislació estatal no crea un sistema d'atenció i suport a l'autonomia personal al marge del sistema general de serveis socials de Catalunya. Així, no hi haurà dos sistemes d'atenció paral·lels al Principat, sinó una xarxa única de responsabilitat pública del sistema català de serveis socials.

9. Creació de llocs de feina

La Llei de serveis socials tindrà un fort impacte en l'economia catalana, ja que preveu un increment de personal professional de més de 50.000 persones en tot el desplegament fins al 2015, segons previsions del Departament d'Acció Social i Ciutadania. Un 25% dels professionals ho seran en l'àmbit tècnic –diplomats en educació social o treball social–, però també n'hi haurà molts altres en l'àmbit de la salut, la psicologia, la pedagogia, la infermeria, etc. La resta de personal serà el que es dedicarà a l'atenció directa: treballadors i treballadores familiars, auxiliars de gerontologia i també serveis d'hosteleria i diversos, des de cambriers i transportistes fins a personal de neteja i altres. Es considera que la nova legislació, juntament amb la també ambiciosa Llei de la dependència, contribuirà a fer emergir una realitat de treballadors i treballadores familiars i altres persones que fan tasques d'atenció a les persones dependents que actualment sovint estan en l'economia submergida.

En aquest àmbit, la Llei de serveis socials també preveu que la Generalitat, en col·laboració amb els municipis i amb els altres ens locals, ha d'adoptar les mesures necessàries per fomentar el compliment d'activitats i programes adreçats a la formació i la millora de les capacitats del personal professional de serveis socials i a la recerca i la innovació tecnològica.

De fet, tant des dels col·legis professionals dels assistents socials com dels educadors i educadores socials –que han pres part en el procés participatiu d'elaboració de la Llei– s'ha valorat el pas important donat en el reconeixement de drets de les persones amb l'accés universal als serveis socials. Amb tot, sostenen que s'ha d'anar més enllà per aconseguir una universalització real que elimini les condicions que la legislació actual encara estableix, ja que els serveis socials no resulten gratuïts per a la ciutadania, a diferència dels serveis de salut o educació públics, que sí que ho són. També remarquen, però, com a positiu, que la Llei plantegi com un dret dels usuaris la qualitat dels serveis i que plantegi com a factors que hi incideixin la qualitat de l'exercici professional i la qualitat de les condicions socials i laborals dels treballadors. As-

senyalen com a especialment rellevant que es plantegi el deure relatiu a la deontologia professional i que es promoguin els valors i les bones pràctiques relatives a l'ètica en l'àmbit dels serveis socials.

10. Nous reptes per a l'estat del benestar

L'aprovació de la nova Llei de serveis socials també ha representat un triomf per a les entitats socials catalanes i els seus professionals, perquè era una aspiració llargament reclamada per donar resposta als nous reptes socials del país –des de la transformació que ha registrat la piràmide d'edats amb el procés progressiu d'envelliment de la població, fins a l'augment de la immigració o els canvis en les estructures familiars. Es considera que la Llei comporta un avenç amb vista a fer noves passes per aconseguir un estat del benestar més sòlid. Des de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, que reuneix unes 2.000 entitats socials sense ànim de lucre, es destaca que el nou marc legal fa un reconeixement explícit del paper de les entitats que fins ara han hagut d'assumir sovint els serveis socials i li atorga un paper rellevant en el nou context i en la futura prestació de serveis.

La cartera de serveis 2008-2009, serà el primer fruit per concretar la implantació progressiva de la nova Llei de serveis socials

La cartera de serveis 2008-2009, que el Govern aprovarà per decret, serà el primer fruit per concretar la implantació progressiva de la nova Llei de serveis socials. Aquesta cartera s'ha fixat com a objectius una cobertura mínima de prestacions i requisits a garantir que es compleixin a 31 de desembre del 2009, com el fet que els serveis d'ajuda a domicili han d'arribar a atendre el 4 % de les persones de 65 anys o més o que el nombre de persones ateses pel servei de teleassistència domiciliària superi les 24.000. Així mateix, assegura que el nombre d'hores d'atenció dels serveis d'atenció precoç arribarà a una mitjana d'1,2 hores setmanals i a un mínim de 25.000 usuaris, mentre que el nombre de places en serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents s'ha d'incrementar el 50 % i s'han de dotar les places d'acolliment residencial per a infants i adolescents que calguin per atendre les necessitats detectades.

També es proposa un augment del 20 % del nombre de places de residències i centres de dia de gent gran, residències, llars residència, centres de dia, centres d'atenció especialitzada i centres ocupacionals per a persones amb discapacitat o amb malaltia mental.

Quant a l'operativa de funcionament, la cartera de serveis es proposa que les àrees bàsiques de serveis socials han de tenir una dotació de tres diplomats en treball social i dos diplomats en educació social per cada 15.000 habitants, mentre que la dotació de professionals dels equips d'atenció a la infància i l'adolescència i dels equips de valoració de les persones amb discapacitat s'han d'incrementar el 50 %.

L'assistència tecnològica, el servei d'assistent personal i els ajuts instrumentals destinats a mantenir o millorar l'autonomia personal que tinguin caràcter de dret subjectiu han d'arribar, d'acord amb els programes individuals d'atenció, a les persones en situació de dependència de grau III.

11. Reglaments de desenvolupament

La Llei de serveis socials iniciarà el desplegament normatiu durant el 2008 i abastarà una sèrie de nous reglaments i òrgans de funcionament. Així, durant aquest any es constituïran òrgans d'avaluació, participació i coordinació com els següents: el Consell General de Serveis Socials, els consells territorials de serveis socials, el Consell de Coordinació de Benestar Social i el Comitè d'Avaluació de Necessitats de Serveis Socials.

Així mateix, el desplegament de la Llei també comportarà l'aprovació del Pla de qualitat dels serveis socials, l'aprovació del Pla estratègic 2008-2011 i la Cartera de Serveis 2009-2011, l'establiment del sistema d'informació social que implementarà a partir del 2009 i dels nous models de conveni que fixaran la nova relació amb els ens locals.

Dades de l'evolució prevista dels serveis socials a Catalunya (*)

	2006	2008	2015
Nombre de persones grans ateses pels serveis d'atenció domiciliària	43.184	48.880	56.701
Nombre de places de residència per a gent gran amb finançament públic	23.471	27.055	31.384
Nombre de places de centre de dia per a gent gran amb finançament públic	5.116	5.709	10.456
Nombre de places de centre ocupacional per a persones amb discapacitats	7.641	8.986	9.728
Nombre de places de centre de dia d'atenció especialitzada per a persones amb discapacitat	541	877	982
Nombre d'hores d'atenció domiciliària	2.905.244	6.500.000	28.444.260
Nombre d'assistents socials o diplomats en Treball Social	932	1.450	2.415
Nombre d'educadors socials	540	966	1.449

(*) Fonts: Mapa dels serveis socials a Catalunya 2002-2006. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Previsió 2008-2015: Estudi econòmic que va acompanyar l'entrada de la Llei de serveis socials al Parlament.

La participació ciutadana en l'elaboració de la Llei de serveis socials

Quim Brugué i Torruella

Director general de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya

1. INTRODUCCIÓ. 2. EL MARC DE REFERÈNCIA DE LA LLEI DE SERVEIS SOCIALS: INFORMACIÓ I DIFUSIÓ ABANS DE COMENÇAR EL DEBAT. 3. ELS ESPAIS DE PARTICIPACIÓ EN LA LLEI DE SERVEIS SOCIALS: QUI I COM. 4. EL RETORN: RETRE COMPTES I MOSTRAR LA UTILITAT DEL PROCÉS DE PARTICIPACIÓ EN LA LLEI DE SERVEIS SOCIALS. 5. CONCLUSIONS

1. Introducció

L'elaboració d'un projecte de llei és una de les activitats polítiques més rellevants de qualsevol Govern: serveix per regular i ordenar la societat, per abordar-ne els conflictes i per conduir les polítiques públiques que, en definitiva, construeixen la comunitat. Si, a més, ens estem referint a una llei com la de serveis socials, amb una capacitat important d'incidència sobre la qualitat de vida de les persones, la seva rellevància és encara més destacable.

Tanmateix, és clar que la qualitat de la producció legislativa depèn tant de la riquesa i la idoneïtat dels seus continguts com del realisme i el coneixement de la realitat que n'ha de garantir l'aplicabilitat. En el procés d'elaboració d'una legislació amb continguts de qualitat i amb les màximes possibilitats d'aplicació, estem convençuts que la participació hi pot tenir un paper fonamental.

- D'una banda, la participació permet incorporar idees i coneixements que no sempre pot acaparar i monopolitzar el legislador. Escoltar els que tenen experiències, habilitats i coneixements sobre l'objecte legislatiu permet enriquir el procés i aconseguir uns resultats millors. Una llei és una decisió sàvia i, com ja ens deia Pèricles, "en lloc de considerar la discussió com una pedra al camí cap a l'acció, pensem que (aquesta) és preliminar a qualsevol decisió sàvia".
- De l'altra, la participació ens arrela a la realitat i ens permet generar complicitats amb els diversos actors socials. Tant l'arrelament com la complicitat són les millors garanti-

Joaquim Brugué i Torruella

Llicenciat en ciències econòmiques (UAB), diplomat en anàlisi de dades per a les ciències socials (Essex University) i doctor en ciència política i de l'Administració (UAB).

Des del 2004 és director general de Participació Ciutadana del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya.

Ha participat en estades de recerca a les universitats d'Òxford i Cambridge. És professor titular del Departament de Ciència Política i Dret Públic de la UAB i membre de l'IGOP. En l'àmbit universitari ha estat coordinador de titulació, vicedegà d'ordenació acadèmica, coordinador del mestratge en gestió pública, coordinador de l'Àrea de Ciència Política i director del programa de doctorat. Ha desenvolupat la seva activitat docent i investigadora en els àmbits de la gestió pública, el govern local, la participació ciutadana i l'anàlisi de les polítiques públiques.

es per a l'aplicabilitat de la norma. Massa sovint, des de la distància, elaborem lleis que no es poden aplicar, ja que no han estat capaces ni d'adequar-se a la realitat que pretenen regular ni de convèncer aquells actors que han de protagonitzar-ne la implementació.

Per tant, incorporar la ciutadania en els processos de producció legislativa és un objectiu ambiciós i que pretén tant millorar els continguts dels redactats com la seva aplicabilitat. La participació i el debat social enriqueixen els continguts de la norma, tot incorporant-hi idees i sensibilitats que no sempre formen part del bagatge dels legisladors. A més, reforça la implicació de la ciutadania i, d'aquesta manera, l'aplicabilitat de la norma.

Durant els darrers anys hem anat incorporant allò que podríem anomenar un model de participació *ex post*. És a dir, un cop el projecte legislatiu és redactat i articulat s'obre un període d'informació pública i de recollida d'al·legacions. La tasca d'elaboració legislativa ja ha estat bàsicament duta a terme, tot i que es permet revisar-la i comentar-la abans de seguir la tramitació parlamentària. La participació *ex post* és limitada, ja que, d'una banda, arriba només als més interessats i/o afectats i, de l'altra, s'ofereix en un moment en què les oportunitats de canvi són més aviat reduïdes.

Davant aquestes limitacions, s'han volgut promoure processos de participació *ex ante*. Es tracta d'obrir el debat i d'incorporar els ciutadans en les fases de producció legislativa en les quals les seves aportacions encara poden ser preses en consideració, les quals alhora es produeixen en un entorn en què el mateix llenguatge –encara

no articulats – facilita una inclusió més àmplia d'opinions i punts de vista. La participació *ex ante* permet un debat més obert, tant pel que fa als continguts com a les persones que hi participen. Presenta, però, una dificultat que no podem obviar: es dona en el buit. El preu de l'obertura és que s'enceta un diàleg sobre un text encara inexistent i, per tant, no es tracta d'esmenar o de mostrar acords i desacords, sinó de contribuir-hi amb idees pròpies. És evident que un debat d'aquesta mena és més exigent i difícil.

Un cop reconeguts els avantatges i les dificultats de la participació *ex ante*, caldrà maximitzar els primers i minimitzar les segones. Per aconseguir-ho és imprescindible tant facilitar un debat obert com evitar que aquesta obertura es faci sense que els ciutadans disposin de punts d'orientació que els permetin entrar en la discussió amb suficient coneixement de causa i de manera constructiva. Amb l'objectiu de fer operatives aquestes circumstàncies, des de la Direcció General de Participació Ciutadana proposem –i això és el que es va fer en el cas de la Llei de serveis socials– treballar en tres direccions:

El model de participació *ex ante* té lloc quan el projecte legislatiu està fet; mentre que el model *ex post* obre el debat en les fases de producció legislativa

- **Definir els marcs de referència;** és a dir, fixar l'agenda del debat: oferir un document que informi sobre els eixos principals del projecte legislatiu i dels límits (polítics, econòmics, normatius) que caldrà prendre en consideració. Es tracta, com ja s'intueix, d'establir les orientacions que emmarcaran el debat i que permetran als participants entendre'n els continguts i els límits.

- **Organitzarespais i mecanismes per al debat i la recollida de les aportacions ciutadanes;** és a dir, planificar i executar els diferents instruments que han de permetre la materialització de la participació ciutadana i garantir la màxima obertura i diversitat de veus. Ara, en definitiva, l'objectiu és posar en marxa canals a través dels quals la ciutadania ens farà arribar les seves idees i espais on podran discutir-les i confrontar-les.
- **Recollir les aportacions, sistematitzar-les i retornar-les;** és a dir, fer real la tasca d'escoltar els ciutadans. Massa sovint es provoca que la gent parli sense després prendre nota d'allò que ha dit. Si no es vol cansar i frustrar els ciutadans és imprescindible assegurar-se que se'ls escolta i demostrar-ho treballant i sistematitzant les seves aportacions. També cal mostrar als participants els resultats del seu esforç i, per tant, és imprescindible articular una fase de retorn en la qual es donin explicacions sobre quines aportacions han estat incorporades i quines no, en el redactat normatiu. Aquest retorn, a més, fa visible la utilitat del procés participatiu.

A continuació repassarem el procés de participació que ha acompanyat la Llei de serveis socials, i ho farem a partir dels tres moments als quals acabem de referir-nos.

2. El marc de referència de la Llei de serveis socials: informació i difusió abans de començar el debat

El procés d'elaboració de la Llei de serveis socials de Catalunya es va iniciar amb l'encàrrec a un comitè de persones expertes, el juny del 2004, de la redacció d'un document de bases. Aquest document, d'una banda, havia de servir per nodrir l'articulat futur de la Llei i, de l'altra, havia d'actuar com a fil conductor i marc de referència del procés participatiu. Fins al novembre del 2004, el comitè de persones expertes va treballar en la seva redacció a partir de les previsions del Pacte del Tinell i de documents i aportacions d'institucions i organitzacions com ara la Diputació de Barcelona, la Federació de Municipis de Catalunya, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, el *Llibre blanc de l'atenció primària* de l'Ajuntament de Barcelona o diverses entitats de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

El document de bases, com hem assenyalat anteriorment, ha d'incorporar les idees fortes dels promotors del projecte legislatiu, alhora que ha d'organitzar el debat a partir d'uns eixos que permetin als participants visualitzar-ne els continguts principals i les temàtiques sobre les quals elaborar les propostes i conduir un debat ordenat i productiu. Així, en les seves primeres pàgines, el document de bases va identificar quatre principis que cal llegir com una declaració d'intencions en què es fan explícites les idees fortes del projecte:

- Fer de Catalunya un país socialment avançat, on els drets socials siguin reconeguts i inherents a la condició de ciutadà. En aquesta direcció, el sistema de protecció social passarà de ser un dret condicionat a un dret subjectiu exigible.
- Sustentar els drets socials en bases sòlides i sostenibles, i determinar i garantir el finançament necessari per al seu desplegament efectiu.
- Definir una carta de drets socials i fixar les prestacions que s'oferiran al conjunt de la ciutadania.
- Concretar la responsabilitat pública i, a través d'una aposta per la municipalització i la descentralització, la implicació i l'articulació de les diferents administracions.

Un cop exposats aquests principis, el document s'organitza a partir de 15 bases, les quals serveixen per identificar els continguts principals de la futura Llei i per organitzar el procés participatiu:

1. Marc conceptual i objectius.
2. Persones destinatàries.
3. Principis rectors.
4. Drets als serveis socials.
5. Drets i deures de les persones destinatàries.
6. El sistema de serveis socials.

7. La cartera de serveis socials.
8. El finançament.
9. La xarxa d'atenció pública.
10. Model competencial i organitzatiu.
11. Els professionals dels serveis socials.
12. Les entitats d'iniciativa privada.
13. Òrgans de coordinació i d'avaluació.
14. Organització territorial.
15. Participació cívica.

Un cop va finalitzar la redacció del document de bases, la consellera de Benestar i Família va comparèixer, el 17 de novembre de 2004, davant la Comissió de Política Social del Parlament de Catalunya per presentar el contingut del document i el procés participatiu que s'iniciava en aquell moment i que es va estendre fins al juny del 2005.

El document de bases elaborat per un comitè de persones expertes va actuar com a fil conductor i marc de referència del procés participatiu

Tanmateix, per fer efectiu aquest procés, calia fer-ne difusió i fer-lo arribar a qui protagonitzaria el debat posterior. Es van editar, doncs, 4.000 exemplars i es van trametre a tots els ajuntaments, consells comarcals i diputacions, i també als col·legis professionals i a les entitats i associacions registrades al Departament de Benestar i Família. Paral·lelament, es va publicar aquesta informació al Portal Social, alhora que se sol·licitava

a totes les revistes i publicacions electròniques del sector que fessin difusió d'aquesta informació. També es van fer actes de presentació del document de bases al llarg del territori a petició d'entitats o institucions. En total, es van dur a terme 121 actes, als quals van assistir aproximadament 7.500 persones, amb formats i característiques molt diversos. Des de sessions informatives de 50 minuts fins a jornades de debat de tres dies de duració. Des de trobades amb la desena de persones de la junta directiva d'una entitat fins a sessions amb les 250 persones de l'assemblea d'un col·legi professional. Aquesta flexibilitat, doncs, va permetre donar una resposta eficaç a les diferents necessitats d'informació de les persones que van intervenir en el procés participatiu.

Com ja hem esmentat, aquesta tasca de fixar i difondre el marc de referència és crucial per tal que el debat social i les aportacions ciutadanes es puguin fer amb les mínimes condicions. La Llei de serveis socials així ho va fer i, des del nostre punt de vista, aquesta ha estat una de les claus de l'èxit del procés de participació.

3. Els espais de participació en la Llei de serveis socials: qui i com

Un cop establert el marc de referència, ens toca ara ocupar-nos del disseny, l'organització i la gestió dels espais i els canals de participació. Estem davant d'una fase més

instrumental i metodològica, però que cal abordar sense improvisacions i amb rigor. En el cas de la Llei de serveis socials el procés de participació es va planificar i es va executar amb qualitat. No podem fer-ne ara una anàlisi acurada, però sí oferir-ne algunes dades i una descripció del procés.

D'entrada, pel que fa al *qui*, en el procés participatiu de la Llei de serveis socials de Catalunya hi van intervenir quatre col·lectius diferents:

- el mateix personal del Departament de Benestar i Família.
- el sector públic dels serveis socials.
- el sector privat i professional dels serveis socials.
- la ciutadania en general.

La participació d'aquests col·lectius es va organitzar, bàsicament, a través d'actes presencials que, de vegades, únicament tenien un caràcter informatiu i que, en la majoria dels casos, es van plantejar com a espais de debat i de recollida d'esmenes i aportacions. Com ja hem avançat anteriorment, es van organitzar 121 actes al llarg del territori, als quals van assistir unes 7.500 persones.

El procés consultiu sobre la Llei ha durat set mesos i ha comptat amb la participació de quatre col·lectius: personal del Departament, el sector públic dels serveis socials, el sector privat i professional dels serveis socials i la ciutadania.

Cal destacar, així mateix, que el procés de participació impulsat des del Departament de Benestar i Família va ser complementat pels processos de debat intern generats per l'Ajuntament de Barcelona (conjuntament amb l'Associació Barcelona Acció Social) i pel Consell de Coordinació de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, així com per altres fòrums de debat impulsats per les entitats associades a la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social, l'Espai de Debat Permanent sobre Serveis Socials, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques.

Un dels reptes més importants del procés participatiu va ser aproximar-se a la ciutadania a títol individual, la qual cosa implicava organitzar el debat entorn d'uns eixos clars i comprensibles. Així, es va tenir una cura especial en la redacció del document de bases i dels diferents continguts informatius, la qual cosa va permetre establir una relació fluida amb persones de formació i interessos molt diversos. Per tal de rebre les aportacions de la ciutadania, es va posar en marxa un espai al Portal Social (www.portalsocial.net) del Departament de Benestar i Família que contenia el document de bases, una memòria explicativa i un formulari per trametre comentaris, aportacions, suggeriments i esmenes, que van ser llegits, valorats i contestats pel comitè de persones expertes mitjançant un protocol de resposta.

La participació a través d'Internet i dels diferents actes presencials va generar una cinquantena de documents elaborats per diferents entitats i ens locals i més de setanta

L'organització i la gestió d'espais i canals de participació han estat una fase instrumental i metodològica destacada del procés participatiu de la Llei de serveis socials de Catalunya.

Foto: Carol Blesa.

aportacions fetes per ciutadans de manera col·lectiva o individual. El volum de la informació tramesa pels participants va superar les 1.200 pàgines.

En concret, a banda de les aportacions fetes des de diversos partits polítics, des d'organitzacions sindicals (CCOO i UGT) o arribades a títol individual per mitjà del correu electrònic o postal, ens podem fer una idea de la intensitat del procés participatiu a partir de la llista d'associacions, entitats, col·legis professionals, institucions públiques i col·lectius professionals que van fer arribar les seves aportacions i comentaris:

Associacions, federacions d'entitats i col·legis professionals

- Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
- Comitè Català de Representants de Minusvàlids (COCARMI).
- Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona.
- Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya.
- Comissió de Treballadores Socials de l'Àmbit de les Discapacitats del Col·legi de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya.
- Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya.
- Federació Catalana Pro Persones amb Retard Mental.
- Unió Catalana d'Hospitals. Associació d'Entitats Sanitàries i Socials.

- Espai de Debat Permanent i Aplicat dels Serveis Socials a Catalunya.
- Moviment de Vida Independent.
- Associació Coordinadora de l'Ancianitat.
- Unió Catalana de Centres de Desenvolupament Infantil i d'Atenció Precoç.
- Associació Catalana de Recursos Assistencials.
- Federació Catalana d'ONG/SIDA.
- Càritas Catalunya.
- Justícia i Pau.
- Moviment de Vida Independent.

Institucions públiques

- Síndica de Greuges de Barcelona, Ajuntament de Barcelona.
- Consell Municipal de Benestar Social, Ajuntament de Barcelona.
- Consell de Benestar Social de Badalona, Ajuntament de Badalona .
- Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, conjuntament amb la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència.
- Consell Comarcal del Vallès Occidental.
- Secció de Treball Social i Serveis Socials del Departament de Teoria i Història de l'Educació, Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona.
- Comissió Assessora del Consell Comarcal del Solsonès en matèria de Benestar Social.
- Comissió de Serveis Socials del Consell de la Gent Gran de Catalunya.
- Consell Comarcal de les Garrigues.

Col·lectius de professionals

- Grup d'estudi del món rural en treball social i serveis socials.
- Secció de Valoració i Seguiment de les Comarques de Barcelona (Servei d'Atenció a les Persones de les Comarques de Barcelona, Serveis Territorials de Benestar i Família a Barcelona, Departament de Benestar i Família).
- Secció de Velleja (Serveis Territorials de Benestar i Família a Barcelona).
- Secció d'Informació i Orientació del Barcelonès (Servei d'Atenció a les Persones del Barcelonès, Serveis Territorials de Benestar i Família a Barcelona, Departament de Benestar i Família).
- Comissió per a la definició i implementació de la xarxa d'equips SAF.
- Grup de treballadors/res socials d'àrees bàsiques de salut de l'àmbit de Girona.
- Grup sobre immigració de professionals dels serveis socials.
- Secció d'Estadística del Gabinet d'Estudis i Planificació del Departament de Benestar i Família.
- Secció de Recursos Municipals del Servei de Recursos. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (Departament de Benestar i Família).

Alhora, com ja hem esmentat, des del Departament de Benestar i Família, i també des d'altres institucions públiques i entitats socials, es va promoure la realització de diferents jornades de treball sobre la nova Llei de serveis socials. En destaquem algunes:

- VII Jornada de Junes de Casals de Gent Gran de les Garrigues.
- Jornada de treball. Bases per a una nova llei de serveis socials, aportacions i reflexions des del *Llibre blanc dels serveis socials d'atenció primària* (Associació Barcelona per l'Acció Social).
- Jornada de treball dels responsables polítics i tècnics de les comarques de Lleida.
- Jornada de treball sobre la nova Llei de serveis socials de Girona.
- XXIV Jornades Sanitàries del Vallès.
- Jornada comarcal de debat sobre les bases de la nova Llei de serveis socials (Consell Comarcal del Baix Penedès).
- Jornada de treball a l'entorn dels últims projectes legislatius: Estatut d'autonomia de Catalunya, *Llibre blanc de la dependència*, Llei de serveis socials de Catalunya (Institut Municipal de Persones amb Disminució).
- Taula tècnica territorial de les Terres de l'Ebre per a la participació en l'elaboració de la nova Llei de serveis socials de Catalunya.

4. El retorn: retre comptes i mostrar la utilitat del procés de participació en la Llei de serveis socials

Ja havíem subratllat la importància d'aquesta darrera fase. Ara volem, però, destacar la necessitat d'incorporar-la en els protocols participatius, ja que és l'única manera de fer-la efectiva. Només si ho hem planificat abans disposarem dels materials i les eines necessàries per al retorn. Si no ens hem imposat l'obligació de recollir les conclusions per

El conjunt de les aportacions ciutadanes va expressar una valoració positiva sobre el document de bases

escrit, les aportacions dels ciutadans, si no documentem els seus debats, si no processem allò que ens arribi a través d'Internet, si no hi ha un calendari de treball, o si no hem previst com sintetitzarem tot aquest volum d'informació, el retorn no passarà de ser una voluntat retòrica.

A més de veure com recollim ordenadament i sistemàtica les aportacions ciutadanes, també ens interessa valorar quin impacte han tingut en la decisió final, quina ha estat la seva utilitat real. Les relacions causals són molt difícils d'establir en aquest àmbit, però cal comparar els continguts del procés participatiu amb els continguts de l'articulat legislatiu final, ja que només així en podrem identificar les coincidències i les discrepàncies.

En aquest sentit, les aportacions rebudes durant el procés participatiu es van sintetitzar en un informe que es va trametre a tots els participants i al comitè de persones expertes. A partir d'aquest document, el comitè va reescriure el document de bases i hi va incorporar un bon nombre de les esmenes presentades. Finalment, el Departament de Benestar i Família va elaborar l'articulat de l'avantprojecte, que posteriorment va ser aprovat pel Govern i tramès al Parlament de Catalunya. A partir d'aquest text s'ha pogut constatar

tant la sintonia amb les demandes i expectatives de la ciutadania com l'enriquiment que ofereix un procés com el que acabem de sintetitzar.

A continuació, i de manera resumida, presentem els continguts principals del document en el qual es recollien les aportacions de la ciutadania. Unes aportacions que, en general, expressaven una valoració positiva sobre el document de bases. Això no significa que determinats aspectes, com ara la possibilitat del copagament o la prioritat amb relació a les entitats d'iniciativa social, no despertessin crítiques i expressions de desacord (també d'acord, és clar). Entrant en alguns temes específics cal destacar:

- La majoria d'aportacions s'adhereixen als **objectius** enunciats en el document de bases, si bé s'assenyala que caldria concretar-los més per evitar que es converteixin en una mena de declaració de bones intencions. En aquest sentit, algunes entitats proposen textos alternatius més detallats que amplien i concreten els objectius originals, alhora que n'afegeixen de nous.
- Pel que fa a les **persones destinatàries dels serveis socials**, pràcticament totes les aportacions que s'hi han referit defensen que qualsevol persona que es trobi a Catalunya sigui destinatària dels serveis socials amb independència del seu origen o situació administrativa. En aquest sentit, es demana que la nova Llei posi fi a la situació d'indefinió pel que fa a l'atenció de les persones immigrants en situació administrativa irregular. Cal remarcar, també, que es valora de manera especialment positiva la inclusió del col·lectiu de cuidadors i cuidadores familiars com un dels grups d'atenció prioritària.
- Les diferents propostes presentades assumeixen com a propis els enunciats dels **principis rectors dels serveis socials** inclosos en el document de bases. Les discrepàncies apareixen en el moment de concretar-los. Per exemple, en el cas del principi d'universalitat, un dels que ha suscitat més interès (juntament amb els principis de descentralització, participació, atenció personalitzada i prevenció).
- La posició de les diferents aportacions respecte del **dret als serveis socials** es concreta, bàsicament, en la necessitat que sigui reconegut com un veritable dret subjectiu, com ho és el dret a l'educació o a la salut. Això significa, per tant, que els ciutadans poden exigir-ne la provisió a l'Administració.
- La base sobre els **drets i deures de les persones destinatàries dels serveis socials** ha generat una relació concreta de nous drets i deures producte de la pràctica quotidiana dels diferents actors dels serveis socials. En general, s'afirma que el document de bases reconeix una extensa relació de drets a les persones destinatàries dels serveis socials i a les persones usuàries dels establiments de serveis socials, però pràcticament passa per alt els seus deures respectius.

- Un dels aspectes més controvertits en les aportacions analitzades és el **finançament** dels serveis socials. Sobre la contribució de l'usuari al finançament dels serveis, és a dir, la possibilitat del copagament, és possible trobar diverses posicions: les que rebutgen el copagament, les que l'accepten i les que busquen posicions intermèdies amb copagament condicional o temporal. D'altra banda, es demana una aposta política clara per situar Catalunya al nivell de despesa pública social dels països del nostre entorn.
- En general, les aportacions es mostren favorables a la participació de les **entitats d'iniciativa social i mercantil** en la xarxa d'atenció pública de serveis socials, si bé algunes aportacions reclamen la gestió pública directa dels serveis o una tutela més estricta de la que es desprèn del document de bases.
- Les aportacions incideixen especialment en la millora de les condicions laborals i de formació dels **professionals dels serveis socials** com un element necessari per a la millora de la qualitat del servei. Es considera, així mateix, que la definició de perfils professionals adequats i la recerca aplicada en serveis socials haurien de ser una prioritat en la nova Llei de serveis socials.
- El **model competencial i organitzatiu** previst en el document de bases, que pren com a referència la descentralització envers els ens locals de la gestió dels serveis socials, és àmpliament compartit per les aportacions analitzades. Es considera que la proximitat dels ens locals a la ciutadania els situa en unes condicions millors per oferir un servei de qualitat. S'adverteix, però, que perquè aquest model funcioni és necessari que s'aug-

El procés participatiu ha millorat la legitimitat del text.
Foto: Carol Blesa.

menti la disponibilitat pressupostària i els recursos humans i tècnics de què disposen els ens locals. També, com ja hem avançat abans, l'existència de mecanismes de **coordinació** és, segons les aportacions analitzades, un element imprescindible.

- Respecte de la **participació** en el sistema de serveis socials, s'assenyala que els usuaris haurien de poder participar en la planificació, disseny, implementació i avaluació dels diferents serveis socials. D'aquesta manera, la participació es convertiria en la garantia principal dels drets i deures de les persones usuàries.
- Finalment, val a dir que diverses aportacions analitzades han afegit noves bases o s'han referit a aspectes no considerats en el document de bases original. És el cas de la necessitat de planificació dels serveis socials o de la promoció de la recerca i la innovació en aquest camp. Es troba a faltar, així mateix, un protagonisme major de la dimensió familiar en el document de bases. També s'incideix en l'absència de l'àmbit del lleure, l'oci i la formació i es reclama més presència de les accions de caràcter preventiu, ja que ambdós elements es consideren indispensables per a la intervenció social.

5. Conclusions

En aquest darrer apartat, i de manera molt esquemàtica, voldríem destacar tant la qualitat del procés participatiu que va acompanyar l'elaboració de la Llei de serveis socials com l'efectivitat dels resultats assolits. D'una banda, hem descrit un procés planificat, ordenat i executat amb cura. Sovint la participació s'aborda amb més entusiasme que rigor, la qual cosa sol acabar en processos que desperten expectatives i recullen frustracions. En el cas que ens ocupa això no ha passat, sinó que s'ha elaborat i executat un procés que, des del rigor i la seriositat, ha estat capaç de satisfer els objectius que tenia previstos.

D'altra banda, el rigor en l'execució del procés participatiu s'ha traduït en un resultat efectiu. Aquest es pot observar analitzant el document de conclusions, en el qual es recull de manera sistemàtica el conjunt de les aportacions i dels debats generats en el marc del procés de participació. També es pot comprovar, un cop la Llei ja ha estat aprovada al Parlament de Catalunya, analitzant els continguts del text legislatiu i contrastant el grau de sintonia amb les expectatives expressades per la ciutadania i les seves diverses organitzacions.

En definitiva, estem davant d'una pràctica poc habitual, ja que les lleis no acostumen a elaborar-se seguint les pautes d'un procés de participació com el que acabem de descriure. Pensem, però, que aquesta experiència innovadora demostra la seva importància i utilitat. El procés participatiu que s'ha desplegat per acompanyar l'elaboració de la Llei de serveis socials no sols n'ha millorat la legitimitat, sinó que ha generat un text més ric i un compromís major entre els actors socials i professionals que l'hauran d'aplicar.

“Una llei necessària per a la garantia de drets, la universalitat i la qualitat”

Entrevista a Carles Barba, president de la Taula d'Entitats del Tercer Sector de Catalunya

Isabel Muntané
Periodista

La primera pregunta és obligada: com valoreu la Llei de serveis socials? Quins aspectes destacaríeu com a millors i quins creieu que caldria millorar?

És una llei que globalment valorem de manera positiva. Es fan passos en la definició molt explícita de la qualitat dels serveis, en el dret a l'accés, en la seva universalitat, i en la garantia de determinades prestacions socials. Però per nosaltres, aquesta llei és un primer pas, és l'inici d'un camí. Per exemple, quan es parla del dret subjectiu i exigible, en realitat s'està parlant del dret a l'accés, que no és exactament el dret subjectiu a rebre'l. Aquí hi ha una frontera que és important des del punt de vista de l'exigència que un ciutadà pot fer per rebre aquest dret. D'altra banda, la llei no estableix, de manera explícita, un sistema de gratuïtat; hi ha unes prestacions bàsiques garantides, però hi ha unes fórmules de copagament en funció de la renda.

De tota manera la cartera de serveis, que ara cal definir, també ofereix la possibilitat de concretar determinats aspectes que no han estat explicitats en la llei?

Sí, és cert, la llei explicita un catàleg de serveis que està pendent de la cartera, que serà el mecanisme que regularà la qualitat dels serveis, ja que ha d'especificar com s'han d'establir aquests serveis i en quines condicions, i cal el desplegament normatiu que té a veure amb la concertació, amb com es farà la provisió d'aquests serveis. Però ni això ni els decrets de desplegament de la llei no garantiran aspectes com, per exemple, la universalització.

El que fa la llei, i que les vostres entitats defineixen molt bé, és marcar l'inici d'un camí.

Sí, és l'inici d'un camí, però nosaltres també hem plantejat, més enllà de la llei, que en aquest país s'hauria d'establir un pacte d'inclusió social, de la mateixa manera que es va fer fa tres anys amb el pacte per la competitivitat, o fa dos anys amb el pacte per l'educació i recentment amb el pacte per l'habitatge. Ens sembla que fa falta un gran acord entre el món polític, l'econòmic, les organitzacions socials i els mitjans de comunicació per abordar la inclusió social. I això vol dir que hi ha d'haver uns plans i unes accions d'inclusió social que

Carles Barba al despatx de la seu de la Taula d'Entitats del Tercer Sector de Catalunya.

Foto: Isabel Muntané.

determinin objectius i mesures per abordar temes sobre els quals entenem que el Govern ha de donar resposta. Per exemple, en quina mesura i de quina manera podem reduir la pobresa d'aquesta país? Actualment el 18% de catalans, més d'un milió de persones, està sota els paràmetres del llindar de pobresa. Si no hi ha un enfocament d'inclusió social, difícilment ho podem resoldre a partir de mesures generals de generació d'ocupació. O, per exemple, quina és l'estratègia d'integració de la immigració i la convivència en la societat? Hi ha un milió d'immigrants que cal tenir en compte. O altres situacions com les de la gent gran, les dones maltractades, les situacions de desigualtat, els sense sostre, etc.

De fet, el Govern està elaborant un pla de suport al tercer sector. No seria aquest un segon pas més enllà de la llei que oferís una estratègia d'inclusió social?

Aquest pla era una de les propostes que vam plantejar a tots els partits amb motiu de les eleccions generals i aquest Govern ha adquirit el compromís de portar-lo endavant; tant el president José Montilla com els consellers Carme Capdevila i Joan Puigcercós s'hi han compromès públicament. Ja s'ha començat a treballar i esperem que els primers mesos del 2008 es pugui concretar. Caldrà veure si aquest pla pot ser un segon pas o es pot fer en paral·lel a la Llei.

El procés participatiu que es va obrir en l'etapa d'elaboració de la Llei ha permès donar veu a diferents sectors i de manera especial a les entitats del tercer sector i recollir les seves demandes.

Sí, mai no havíem tingut l'oportunitat de participar tant en un procés legislatiu i, en aquest sentit, ho valorem de manera positiva. En l'Estatut, ja vam tenir ocasió de participar-hi i d'una manera explícita ja s'hi van integrar elements que nosaltres plantejàvem sobre serveis socials i el reconeixement a les entitats del tercer sector com a agents

socials. Durant l'elaboració de la Llei hem treballat i podríem matissar la nostra satisfacció si parlem del nivell de receptivitat que han tingut les nostres propostes, tot i que en el text final es va integrar, de manera explícita, una referència al paper de les entitats socials i del tercer sector i el paper que han de tenir en el futur.

Creieu que amb el desplegament de la Llei es pot garantir l'establiment de cooperació amb les entitats del tercer sector?

La Llei dibuixa un escenari en el qual s'obre la possibilitat que qualsevol actor pugui ser proveïdor de serveis i deixa la porta oberta a qualsevol interlocutor, tant del món empresarial lucratiu com del tercer sector social. La Llei reconeix de manera explícita els valors afegits que té el tercer sector social, no només en termes de prestadors de serveis sinó com a canalitzador de la participació i com a veu dels sectors en exclusió. I, per tant, reconeix la importància de concertar amb el tercer sector. Ara, com es traduirà això? Dependrà del desplegament que concretarà quins són els criteris d'adjudicació, i, si les taules de contractació i els plecs de condicions valoren el factor econòmic per sobre dels altres, anirem malament. Hem de trobar un equilibri adequat. El fet de ser una entitat no lucrativa no vol dir que el teu treball sigui de qualitat inqüestionable ni que es pugui fer a qualsevol preu, però si es posa el barem econòmic com un element determinant per contractar un servei, evidentment, el món econòmic mercantil, que està fins i tot disposat a perdre diners per fer-se un forat en el mercat, serà el que s'emportarà les adjudicacions.

L'actuació receptiva que fins ara ha mostrat el Govern en l'elaboració de la Llei no sembla que us ofereixi prou confiança per preveure un sistema òptim d'adjudicacions?

Confiem que es trobarà un equilibri suficient i que es prioritzaran els valors afegits que aporten les entitats socials. El que cal és garantir un bon servei a la ciutadania, i estem convençuts que el millor servei el podem fer nosaltres, perquè tenim experiència i coneixement, i perquè no apliquem un marge de benefici per distribuir a uns accionistes. Si ho fem bé, i pensem que és així, serem més competitius. Per tant, caldria establir uns indicadors clars de serveis i de qualitat. Si això es fa així, ens sembla que nosaltres serem els que estarem en millors condicions. Si es prioritza l'oferta econòmica, aleshores no.

Els governs no poden impedir la participació de les empreses, en tot cas, i com ja passa en alguns països escandinaus de llarga tradició social, el que sí que poden fer és facilitar la participació de les entitats del tercer sector.

És cert, per com està configurada la UE i per la Llei de la competència, no es pot negar l'entrada d'una empresa privada, però sí que es pot establir un equilibri entre el sector públic, el sector no lucratiu i el sector privat. Depenent de la tradició de cada país, es prioritza un sistema o un altre i a nosaltres el que ens preocupa és que, en un moment en què hi ha més recursos, entri amb força el sector mercantil. En funció de com el sector públic concerta els serveis estarem prefigurant un model o un altre. I nosaltres reivindicuem la necessitat de concertar sector públic i sector no lucratiu amb vocació pública.

No sembleu gaire optimistes...

Nosaltres som de l'opinió que els serveis socials no han de ser objecte de negoci i, en aquest sentit, el que seria absurd és que la societat civil organitzada que ja fa anys que treballa en aquest àmbit i que és la que ha generat aquests serveis ara es quedés fora. Seria absurd que en el moment en què hi ha recursos adequats es deixés de banda el sector i es donés entrada a l'empresa privada a través de procediments de contractació pública que prioritzin la part econòmica o paràmetres que no tenen a veure amb la qualitat.

Segons vosaltres, com s'haurien de fer aquestes adjudicacions de serveis?

A nosaltres ens preocupa especialment que, en funció de com es resolgui el paper del tercer sector, estarem dibuixant el panorama per als propers cinc o deu anys. Si es dóna a les entitats del tercer sector social una possibilitat concreta de participar de manera activa i protagonista en aquests serveis socials, estarem reforçant també el teixit associatiu de Catalunya, que té una llarga tradició i si això no es fa i es prioritzen criteris economicistes, el sector associatiu podria quedar escombrat o reduït a una situació estrictament reivindicativa, com ja ha passat en altres països. I el nostre model, com a sector, és combinar les dues coses: no volem ser només organitzacions de denúncia i reivindicatives, sinó que volem ser també actors en la prestació d'aquests serveis, perquè ens sembla que aquest és un element fonamental. A diferència del que passa en l'àmbit educatiu o sanitari, en el camp dels serveis socials sembla que tot val.

Parlem d'aquestes diferències amb els tres primers pilars de l'estat del benestar –educació, sanitat i Seguretat Social–, com per exemple la gratuïtat que en el cas dels serveis socials es preveu el copagament. Quins creieu que han de ser els millors mecanismes per aplicar-la?

El principi de la gratuïtat és un dels principis que nosaltres vam defensar en tot el procés d'elaboració de la Llei, primer amb el Govern i després amb els grups parlamentaris. Ho defensem de la mateixa manera que està garantit en l'educació i en la salut, és a dir, que amb independència de la situació de cada ciutadà s'ha de garantir la prestació dels serveis socials per a tothom. Dit això, també és cert que ens sembla correcte que en un moment de limitació de recursos es prioritzin els sectors que tenen més dificultats per accedir-hi. Però això no ens ha d'enganyar, perquè ara que hi ha la Llei de serveis socials i la Llei d'autonomia personal i de dependència, no és cert que es comencin a cobrir les necessitats en la seva totalitat ni per a tothom. S'està cobrint parcialment i per a alguns sectors de la població. Per tant, és l'inici d'un camí i, qualitativament, és un salt molt important. Des d'aquest punt de vista, nosaltres ho valorem positivament.

La solució està donada per un increment de les partides pressupostàries i el Govern s'ha compromès a garantir la prestació d'aquests serveis amb recursos econòmics suficients.

Nosaltres diem que les lleis són necessàries, però no són suficients per garantir els serveis i les prestacions i, en aquest sentit, des del 3 d'octubre, que es va aprovar la Llei, ja ho vam plantejar. És una llei necessària, és bona, però ha d'anar acompanyada d'un

La Taula d'Entitats del Tercer Sector valora de forma especial que la Llei s'hagi aprovat per unanimitat.

Foto: Isabel Muntané.

increment de recursos, públics en primer lloc, per poder garantir la prestació. I de fet, s'estan fent passos, perquè amb la Llei d'autonomia i dependència el pressupost del 2008 ja preveu un increment específic, però encara s'haurà d'avançar més.

En un moment en què es parla de la desaparició de l'estat del benestar, com valoreu una llei que el que fa és reforçar-lo?

Pot semblar una paradoxa, però el nostre país ha arribat tard a aquest procés i ara estem fent coses que altres països, com Alemanya o França, ja fa temps que tenen. I encara que pugui semblar contradictori, per nosaltres és un moment d'esperança, és un pas en el reforçament de l'estat del benestar. Sempre expliquem que tenim l'educació, la salut i les pensions com a tres pilars amb caràcter universal i gratuït, i en aquests moments el món dels serveis socials s'està configurant cada vegada més com un futur quart pilar de l'estat del benestar. Diem futur perquè tampoc no ens agrada dir que és el quart pilar, en tot cas, podem dir que s'estan fent les primeres passes.

Creieu doncs que hem començat a fer el camí per equiparar-nos a països com els escandinaus, que tenen una llarga tradició de protecció de l'estat del benestar?

Ho podríem dir així... En relació amb la UE dels 15 anem endarrerits, però no hi ha alternativa, ho hem de fer, i és responsabilitat dels poders públics per raons econòmiques, ètiques i de justícia donar resposta a unes necessitats. D'alguna manera és absolutament necessari, no és concebible en aquests moments una societat avançada i de progrés si no es resol adequadament l'atenció a les persones que tenen més dificultat, perquè si no el sistema no funciona.

Aquí tornem al tema dels recursos.

Doncs sí, aquest és un tema de recursos més que de lleis, i en aquest moment, pel que fa a la despesa pública, estem molt per sota de la mitjana de la UE dels 15. Per tant,

dependrà de la dedicació de recursos i en bona mesura de la regulació del marc de finançament que preveiem d'acord amb l'Estatut i amb les negociacions d'aquest 2008 podrem veure si això té possibilitats de tirar endavant o no.

Vosaltres parleu molt del tema pressupostari, que és cert, però a més també caldria valorar l'aspecte cultural, l'assumpció de drets i deures per part de la població. Potser la nostra societat hauria de fer algun petit canvi en aquest sentit.

És cert que hi ha elements culturals, però el tema bàsic no és cultural. Sí que podem dir que, històricament, la família mediterrània ha cobert la inexistència de serveis que als països nòrdics cobria l'Estat. Però les famílies han canviat i ara no poden sostenir la cobertura de determinades situacions. En conseqüència, en aquests moments s'estan fent canvis, però més enllà de la voluntat política, és que no hi ha més remei. Fins i tot, des d'una lògica estrictament productiva si es vol mantenir el sistema s'han de garantir determinats serveis socials a la població. És a dir, és un element que interessa i que tothom necessita.

Això vol dir que les famílies han de delegar totes les responsabilitats a l'Estat?

No, precisament nosaltres som organitzacions de la societat civil compromeses amb la resolució dels problemes col·lectius, som defensors de la comunitat en termes generals, començant per la família i per la gent del barri. Estem compromesos en la recerca de solucions i sabem que no és fàcil ni ràpid.

Vosaltres insistiu en la idea que la Llei és un primer pas necessari però insuficient. Què penseu que ha de venir després de la Llei?

La Llei ha estat positiva, primer perquè s'ha aprovat per unanimitat, i aquesta és una de les grans virtuts i volem felicitar les forces polítiques perquè sabem que han fet un esforç perquè això fos així. Nosaltres volíem que la nova Llei, com l'anterior, garantís una estabilitat en el sistema durant bastants anys i que no estigues subjecte a canvis de govern, i això s'ha aconseguit. A més, la Llei també ha estat positiva perquè ha permès un procés de participació que ha recollit diferents opinions i punts de vista i, en tercer lloc, comporta un pas en la garantia de drets. És, per tant, un inici de la quarta pota de l'estat del benestar que, juntament amb la Llei d'autonomia personal i de dependència, conforma un paquet de serveis molt important que fins ara no teníem. També hi ha un reconeixement de les entitats del tercer sector com un element de partenariat preferent en la prestació de serveis socials. Per tant, tot això és un pas en la garantia de drets, en la universalitat i la qualitat i en l'organització del sistema. Ara, no és suficient, calen més recursos i esperem veure en els pressupostos un increment important de dotació d'aquests recursos. La Llei és un instrument legislatiu de garantia de drets en funció d'uns objectius i unes polítiques, però no és condició suficient per garantir els serveis.

Una llei que obre grans esperances per a les entitats i els professionals dels serveis socials

Lali Sandiumenge

Periodista

El balanç de la normativa per part dels qui hi van participar

Satisfacció i grans esperances, però a l'expectativa. Aquest és en general el sentiment compartit entre els professionals, entitats socials, sindicats i institucions que han participat en l'elaboració de la nova Llei de serveis socials de Catalunya. Quines són les virtuts de la normativa? I les mancances? I els principals reptes? Algunes xifres ja són sobre la taula: el Departament d'Acció Social i Ciutadania calcula que cap a l'any 2010 es beneficiaran dels serveis socials 1,3 milions de persones, mig milió més que ara. Si la despesa és actualment de 843 MEUR en serveis, el 2015 serà de més de 2.000 MEUR. Es crearan prop de 53.000 nous llocs de treball.

Ningú no discuteix que la nova Llei de serveis socials és ambiciosa, molt avançada i representa un gran pas endavant, però moltes de les persones consultades per elaborar aquest reportatge matisen que tot dependrà del desplegament normatiu, de la cartera de serveis garantits i dels recursos que s'hi inverteixin.

La Llei beneficiarà 1,3 milions de persones, mig milió més que ara, amb una inversió de més de 2.000 MEUR i es crearan prop de 53.000 nous llocs de treball

“La Llei és maca i l'escenari és interessant. Caldrà veure com es col·loquen els actors i es desenvolupa l'obra de teatre”, assenyala Francesc Pérez, president del Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat (Cocarmi). “A Catalunya tenim la virtut de fer lleis avançades que no acaben de desplegar-se”, opina al seu torn Xavi Puig, membre de l'Espai de Debat Permanent i Aplicat dels Serveis Socials a Catalunya. “La Llei del 1985 no era dolenta, però va quedar en part invalidada per la manca de desplegament”, comenta Pilar Puig, presidenta del Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya. “L'ampolla es pot veure mig buida o mig plena. És un repte, però tot repte comporta noves oportunitats.”

L'ampolla, ara per ara, és veu mig plena i el que s'espera és que s'acabi d'omplir. L'aprovació parlamentària de la Llei ha satisfet tothom i ha alegrat alguns col·lectius socials

El Ple del Parlament de 3 d'octubre de 2007 va aprovar la Llei de serveis socials.
Foto: Santi Carbonell.

que se sentien ignorats. “No vam brindar amb cava perquè no en teníem”, exclama Teresa Marfull, gerent de la Federació Catalana d'Associacions de Familiars de Malalts Mentals. “La Llei reconeix i cobreix per primera vegada la salut mental, la manca de la qual sovint no s'entén bé que forma part de les discapacitats. Beneficiarà entre 30.000 i 40.000 persones i consolidarà la Llei de dependència.”

La nova Llei de serveis socials, juntament amb la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència del Govern de l'Estat, ha de consolidar l'anomenada *quarta pota* de l'estat del benestar. D'entrada, neix amb bons auguris i dos grans avantatges: el procés de gestació i el consens de tots els grups representats al Parlament, fet que s'interpreta com una mostra clara de voluntat política.

“La Llei reconeix i cobreix per primera vegada la salut mental. Això permetrà beneficiar entre 30.000 i 40.000 persones i consolidarà la llei de dependència”

En l'elaboració de la Llei, hi van participar entitats socials, associacions i federacions, institucions públiques, col·legis professionals, sindicats i, fins i tot, ciutadans a títol individual. L'abast de la participació va quedar reflectit el dia en què es va aprovar al Parlament, el 3 d'octubre passat, quan es va haver d'habilitar una sala especial per acollir els convidats i seguir les votacions. El vist-i-plau va ser unànime: 133 vots a favor, cap en contra, cap abstenció i dos diputats absents.

Per alguns, la Llei ha marcat pautes de com s'han de fer les coses, perquè ha donat veu a una gran diversitat de sectors i ha escoltat substancialment el que es demanava. Aquest cop no es podrà dir allò que sembla que els legisladors no hagin sortit mai del despatx, i així ho reconeixen un bon nombre dels entrevistats. “És la primera vegada que una llei s'elabora d'aquesta manera i tan de bo que altres funcionin així”, assenyala Xavi Puig. El més important

La Llei ha marcat pautes de com s'han de fer les coses, perquè ha donat veu a una gran diversitat de sectors i ha escoltat substancialment el que es demanava

ara és seguir de prop els decrets que regularan la normativa després de l'entrada en vigor. És un procés de llarg recorregut, diuen, i s'ha de continuar. "En el desenvolupament dels reglaments s'hauria de tenir en compte les organitzacions, de manera que es puguin cobrir els buits. Tenim drets, però els reglaments han de garantir que els podem exercir", demana María José Vázquez, presidenta de la Federació ECOM, que agrupa 157 entitats de discapacitats físics, 117 de les quals catalanes.

Més població i més necessitats

La Llei arriba 22 anys després de la primera, que es va aprovar el 1985 també per unanimitat. Més enllà de les mancances, des d'aleshores la societat catalana ha crescut i ha evolucionat. La complexitat social, diuen els treballadors del sector, és molt gran i ho serà encara més, i mentre hi ha grups ben atesos, altres estan desprotegits. Hi ha més població amb més necessitats i nous col·lectius i factors de risc, com l'increment de la població immigrada, els canvis en les estructures familiars o la incertesa creixent en el món laboral, i calen polítiques de prevenció decidides. L'allargament de l'esperança de vida, l'increment del cost de la vida, la consciència més elevada dels ciutadans d'exigir el seus drets i el major reconeixement social de la professió, són reptes nous que cal tenir en compte.

"Els serveis socials estaven estereotipats com la veu dels pobres i s'havien de redimensionar per atendre tota la població, sense oblidar el col·lectiu més necessitat", indica Maite

El Centre Ocupacional de Les Corts ofereix teràpia ocupacional i teràpia d'inserció.
Foto: Lali Sandiumenge.

Mauricio, presidenta del Col·legi d'Educatrices i Educadors Socials de Catalunya (CEESC). Calia obrir els serveis socials, copats pels grups més marginats o febles, a la gran massa del que s'anomena la *classe mitjana*, que n'havia quedat al marge, massa *pobra* per pagar serveis privats i massa *rica* per accedir als de titularitat pública. “La classe mitjana és la més oblidada i des del moment en què les famílies comencen a no poder arribar al final del mes, sorgeixen moltes necessitats”, diu Pilar Puig.

És el cas de la família Puig, del barri d'Horta, a Barcelona. El pare, Joaquim, de 88 anys, vidu, va quedar impossibilitat fa dos anys a causa d'una embòlia. La seva filla, Irene, treballa i no se'n pot ocupar durant la jornada laboral. “Vaig anar als serveis socials, però no em van ajudar gaire. Porto el meu pare a un centre de dia, i tot i l'ajut de la Generalitat, de 300 euros, és molt car i en pago 500 al mes”, es lamenta.

Hi havia consens general que era imprescindible abordar de nou els serveis socials. Tant és així que, a partir d'una convocatòria del CEESC, un grup d'entitats representatives dels diferents agents que intervenen en els serveis socials van començar a treballar junts el 2002. El febrer del 2004 van presentar al Parlament un manifest, “Fòrum d'Atenció a les Persones: els serveis socials”, que propugnava un compromís social i un canvi d'actitud. “Vam aparcar els interessos particulars i vam treballar per als col·lectius”, recorda Maite Mauricio. Convertit mesos més tard en L'Espai de Debat, va ser un dels interlocutors que van fer aportacions al document de base elaborat pel comitè d'experts i esmenes a l'Avantprojecte de Llei.

“Els serveis socials estaven estereotipats com la veu dels pobres i s'havien de redimensionar per atendre tota la població”, indica Maite Mauricio, presidenta del Col·legi d'Educatrices i Educadors Socials de Catalunya

Tot i l'èxit del procés, per alguns l'aprovació de la Llei s'ha allargat excessivament. Es va anunciar al principi del 2004, però va quedar pendent de la legislatura anterior, quan es va trencar el tripartit. Prova d'això és que ha passat per tres conselleres de Benestar i Família, ara Acció Social i Ciutadania –Anna Simó, Carme Figueres i Carme Capdevila–, i ha entrat en vigor un any més tard del que inicialment s'havia previst.

El dret davant la beneficència

Es tractava, segons ho ha resumit la consellera d'Acció Social, Carme Capdevila, “de garantir la igualtat d'oportunitats, l'accés universal i serveis socials de proximitat”, i aquestes són les principals virtuts de la Llei que es destaquen. Altres elements que es valoren positivament són el reconeixement del paper de les entitats del tercer sector, que sovint han hagut de fer els serveis socials; la transversalitat, tant entre les diferents administracions com la coordinació amb altres sistemes del benestar, o la determinació de requisits mínims de qualitat i d'un sistema per garantir-los mitjançant el control i la inspecció.

Un futur per als discapacitats intel·lectuals

Un 9 % de la població catalana conviu amb algun tipus de discapacitat o malaltia mental. El Jordi, el Jaume, la Cristina o l'Àlex, tots usuaris del Centre Ocupacional Les Corts, de Barcelona, en són un exemple. Són discapacitats intel·lectuals, subratlla Esmeralda Miquel, la directora, que un cop acabada l'etapa escolar, sigui en una escola ordinària o especial, queden marginats del món laboral.

El centre es va crear al final del 2004 per iniciativa de les tres escoles d'educació especial del districte, agrupades en la Coordinadora d'Entitats Pro Persones amb Discapacitats de les Corts, i gràcies a un acord entre l'Administració local i l'autonòmica, que van aportar el terreny i el finançament de les obres, respectivament. Concertat, les famílies dels usuaris paguen una quota mensual que no arriba als 200 euros i que inclou el servei de menjador, la piscina i les sortides que fan de tant en tant.

El centre acull de 9 a 17 hores un total de 56 usuaris, la majoria dels quals tenen en-

tre 18 i 25 anys. L'objectiu és aconseguir el màxim grau d'inserció social i laboral. Per això, compta amb dos grans blocs d'activitats, les d'ajustament personal i social, en les quals es treballen hàbits i aprenentatges, i les d'ocupació terapèutica, com els tallers d'estampació de roba, de reciclatge de paper o d'enquadernació.

Moltes de les places del centre són de servei de teràpia ocupacional, però n'hi ha també de servei ocupacional d'inserció, per a persones que s'ha valorat que tenen capacitat per inserir-se al món laboral però que necessiten un suport previ. "Molts dels nois i les noies són persones responsables i amb ganes, que podrien treballar de conserges, d'ajudants de recepció o en magatzems, però a l'empresa ordinària li costa molt donar aquesta oportunitat, moltes vegades per desconeixement", denuncia l'Esmeralda. "La nostra lluita, és que la societat s'obri més i el món laboral els accepti. A vegades, s'exigeix més a les persones amb discapacitat que a les persones *sense problemes*."

La universalització dels serveis socials, que passen de ser un dret condicionat a ser un dret subjectiu exigible, ha de permetre que prop de mig milió de persones s'hi incorporin en els pròxims dos anys. Segons la Llei, qualsevol ciutadà té dret ara als serveis socials, de la mateixa manera que té dret a tenir una targeta de la Seguretat Social o una plaça en una escola pública.

"S'universalitza el dret i deixem de parlar d'un model assistencial. El més important d'això és que no només sabrem que hi podem accedir sinó que tindrem al darrere una base jurídica per poder-lo executar. I aquesta obvietat a vegades és una condició indispensable", subratlla Francesc Pérez. "S'ha consagrat el dret del ciutadà davant del que era abans la beneficència. Tothom té dret a ser atès; és general, però molt important", coincideix a dir Jaume Clupés, president de la Federació d'Entitats d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA).

La segona virtut de la Llei és que aposta clarament per la descentralització territorial, sobre la base del principi de subsidiarietat. Els serveis es gestionaran al nivell més pro-

El servei d'unitats mòbils de teleassistència funciona les 24 hores del dia.

Foto: Lali Sandiumenge.

per al ciutadà, fet que n'ha de garantir la qualitat i l'equitat territorial entre el medi rural, l'urbà i el metropolità. En aquest sentit, es valora molt positivament la creació de la figura del professional de referència, encarregat d'atendre la persona que arribi a la recerca d'ajut a qualsevol àrea d'assistència primària.

La Llei aposta clarament per la descentralització territorial, sobre la base del principi de subsidiarietat i això permetrà donar resposta més àgil i més a la mida de les demanades

“Penso que així es donarà una resposta més àgil i més a la mida de les necessitats i les demandes dels ciutadans i ciutadanes”, opina Montserrat Ballarín, diputada de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, que destaca que s'hagi reconegut el paper de suport tècnic i econòmic d'aquesta institució als governs locals. “La Llei és una gran pas endavant molt important, perquè reforça els serveis socials bàsics d'atenció, que són competència dels ajuntaments”, afegeix Ricard Gomà, tinent alcalde d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona.

La universalització dels serveis socials, que passen de ser un dret condicionat a ser un dret subjectiu exigible, ha de permetre que mig milió de persones rebin prestació

Nous serveis i prestacions

La funció del professional de referència, de manera equivalent a un metge de capçalera dels serveis socials, serà orientar i assessorar l'usuari al llarg de totes les gestions i tràmits, i davant el ventall de serveis i prestacions. En aquest sentit, la Llei inclou un catàleg que sistematitza l'oferta, i un nivell d'objectius a assolir per al període 2008-2009. Serà la base de la cartera que s'ha d'aprovar per decret i per una vigència de quatre anys.

Un suport personal a la teleassistència

La Pepita Cifré té 85 anys i viu sola en una casa vella del centre de Sant Feliu del Llobregat des que va morir el seu germà, fa un parell d'anys. Es troba bé, i té el cap molt clar, però li falta estabilitat i sovint cau. L'únic familiar que li queda és el Miquel, un nebot que se n'ocupa molt però que per motius laborals és sovint de viatge. La Pepita compta amb el servei de teleassistència domiciliària, i una senyora de serveis socials que dos cops a la setmana l'ajuda amb la neteja de la casa i l'acompanya a comprar i al metge.

Com cada 15 dies, la Pepita té cita avui amb la Marian Fernández, una de les responsables de la Unitat Mòbil de Teleassistència del Baix Llobregat. Tot i que en té la clau per si hi ha alguna emergència, la Marian truca a la porta del carrer i la Pepita baixa a obrir-li. Es fan un petó i s'asseuen a xerrar una estona. Repassen la darrera visita al metge de capçalera i la medicació que li va donar per a la tos. Finalment, fan una prova per confirmar que l'aparell de teleassistència, que la Pepita porta penjat

del coll, funcioni correctament. "Em sento més tranquil·la des que el tinc", explica.

La Pepita és un dels 27.520 usuaris de 282 municipis diferents del servei de teleassistència domiciliària de la Diputació de Barcelona, que representa el 4,7 % de la població més gran de 80 anys de la província. Com és el seu cas, la gran majoria viuen sols i tenen un alt grau de dependència. Tot just fa dos anys, n'hi havia només 2.800, però l'augment de la demanda és del voltant de 55 aparells diaris, uns 1.100 cada mes. La previsió de la Diputació és arribar als 55.000 aparells cap al 2011.

L'objectiu del servei d'unitats mòbils és complementar i personalitzar el de teleassistència. Funciona les 24 hores del dia. "La nostra tasca inclou atendre urgències, fer-ne després un seguiment, visitar els usuaris si els truquem i no ens contesten, i a vegades anar-los a veure només per una qüestió de soledat o per donar suport després del dol", explica la Marian, que carrega en el tot terreny amb què es desplaça

Entre les novetats dels serveis destaquen, per exemple, el reconeixement dels clubs socials per a malalts mentals, un servei no terapèutic sinó rehabilitador, i els programes de serveis prelaborals, adreçats a les persones que necessiten superar l'estigma social, recuperar els hàbits i aprendre a tornar a treballar. "Hi havia una gran mancança històrica. Tothom sap que les persones amb malalties mentals depenen de sanitat, però no que poden entrar en una reinserció social. Un cop han pres les pastilles i estan estabilitzats, què fem amb aquestes persones? A través del lleure poden fer un procés d'inclusió social", explica Teresa Marfull, la Federació de la qual gestiona 21 clubs socials a tot Catalunya que atenen unes 1.200 persones amb trastorn mental.

Un altre cas és el dels centres oberts d'atenció a la infància i l'adolescència, que la Llei recull com a equipament especialitzat en la prevenció, una de les grans mancances d'aquest sector. "La Llei recull moltes de les nostres inquietuds sobre drets i recursos, i n'amplia alguns conceptes. Potencia també l'acolliment familiar i l'adopció", subratlla

La Pepita Cifré rep a casa seva, a Sant Feliu de Llobregat, el suport quinzenal de la Marian. Foto: Lali Sandiumenge.

equipament d'atenció sanitària urgent. "Aquest matí he visitat un senyor de Vilanova que té Alzheimer i ha caigut. Valorem la situació, i si cal trucar o no a l'ambulància o al metge."

La primera unitat mòbil que va entrar en funcionament va ser la de Sabadell, l'abril del 2006, i des-

prés va arribar la de Sant Feliu de Llobregat, que dóna cobertura a tota la comarca del Baix Llobregat, el Garraf i algunes poblacions de l'Alt Penedès i l'Anoia. També en funcionen a Mataró, Manresa i l'Hospitalet. La més recent, inaugurada al principi de desembre, atén des de Granollers 47 ciutats i pobles del Vallès Oriental i Occidental.

Jaime Clupés, que espera que la normativa s'articuli amb la nova llei de la infància. Per a aquest sector, es preveu incrementar també en dos anys un 50 % les places en serveis d'intervenció socioeducativa no residencial i dotar de les places d'acolliment residencial que siguin necessàries per atendre totes les necessitats.

La falta de places residencials és una queixa recurrent dels professionals, entitats socials i associacions d'afectats. Esmeralda Miquel, directora del Centre Ocupacional Les Corts, de Barcelona, i Abigail García, treballadora social del centre, asseguren que en el col·lectiu de discapacitats intel·lectuals el temps d'espera és molt llarg i aconsellen a les famílies que no perdin temps i s'apunten a les llistes, tot i que encara no ho tinguin clar. Un dels seus usuaris en va sol·licitar una quan tenia 18 anys i ja en té 30 i segueix sense poder marxar del domicili familiar.

La llei recull com a equipament especialitzat en la prevenció els centres oberts d'atenció a la infància i l'adolescència

Esmeralda Miquel, dreta a l'esquerra, en una de les aules del Centre Ocupacional de Les Corts.
Foto: Lali Sandiumenge.

En aquest sentit, l'annex de la Llei preveu per al període 2008-2009 un increment del 20 % de les places a les residències i als centres de dia per a la gent gran, i un augment equivalent de les places de residència, llars residencials, centres de dia, centres d'atenció especialitzada i centres ocupacionals per a persones amb discapacitat o malaltia mental. "Una cosa són les previsions, però si el pressupost no s'incrementa moltíssim no es podran fer", matisa Abigail García, amb una mica d'escepticisme.

Més professionals i més qualificats

La Llei afecta de ple els professionals del sector. D'entrada, i per fer front a les noves responsabilitats dels serveis socials bàsics, fixa per als propers dos anys una ràtio de tres diplomats en treball social i dos en educació social per cada 15.000 habitants a totes les àrees bàsiques de serveis socials, que es considera més adequada a les necessitats. També preveu incrementar en el mateix període un 50 % la dotació de professionals en els equips d'atenció a la infància i l'adolescència i els de valoració de les persones amb disca-

"Una cosa són les previsions, però si el pressupost no s'incrementa moltíssim no es podran fer", matisa Abigail García, treballadora social

pacitat, crear la figura de l'assistent personal i impulsar l'atenció domiciliària.

Com a conseqüència del reforçament del paper dels serveis socials bàsics, n'augmentaran les plantilles. Només a Barcelona, Ricard Gomà calcula que es necessitaran 550 professionals per a les 110 unitats bàsiques d'atenció social primària, uns 200

Una treva per als cuidadors familiars

A Catalunya, hi ha més de 300.000 persones en situació de dependència, dues tercers parts de les quals són més grans de 65 anys. L'atenció a la dependència recau majoritàriament sobre les famílies i, especialment, sobre les dones, que són el 83 % dels cuidadors informals. Les conseqüències són recurrents: cansament, depressions, falta de temps lliure, impossibilitat de treballar o reducció de la jornada laboral si es treballa.

La Irene Puig n'és un cas clar. Va decidir anar a viure amb el seu pare, Joaquim, de 88 anys, fa onze anys. Reclòs en una cadira de rodes des que en fa dos va partir una embòlia, un atac de cor recent l'ha debilitat físicament. La Irene en té cura, però a un cost personal considerable: s'aixeca a les sis del matí, amb temps per vestir-lo i donar-li l'esmorzar, el deixa després en un centre de dia per a gent gran i el torna a recollir en sortir de la feina a mitja tarda. Cada cop que va a veure un partit del Barça, una de les poques diversions que es permet, ha de contractar un cuidador. "Vaig molt cansada", afirma.

L'any passat, a través de l'assistenta social del barri, els Puig es van assabentar del programa Respir, un programa que coordina la Diputació de Barcelona des del 2001 i al qual s'accedeix des dels serveis socials municipals. Més pensat per donar suport als cuidadors familiars que a les persones dependents, el programa ofereix 168 places d'estada temporal per a gent gran i 28 per a persones amb discapacitat psíquica al recinte Mundet. "L'any passat vam provar durant 15 dies, però el meu pare s'hi va sentir tant a gust que aquest any hem fet tot el desembre. El dia de Nadal i de Sant Esteve

el vindré a recollir per dinar a casa", explica la Irene. "Per mi, és una tranquil·litat total, ell està bé i jo puc descansar".

La filosofia del programa és alleujar la sobrecàrrega familiar. "El servei és per a les famílies, però també per a les persones ateses", explica Oriol Oset, un dels responsables. Les estades oscil·len entre un mínim de 15 dies i un màxim de dos mesos, per a la gent gran, i d'un màxim de dos mesos en períodes mínims de tres dies per a les persones amb discapacitat intel·lectual. El preu del servei, que es fixa en funció dels ingressos dels usuaris, frega els 15 euros per dia de mitjana. L'ocupació és del 91 %. I els motius més freqüents són la necessitat de descans o de vacances, intervencions quirúrgiques, reparacions a la llar i imprevistos socials.

La família Puig. Foto: Lali Sandiumenge.

Maite Maurício i Xavi Pulg, en un moment de l'entrevista.
Foto: Lali Sandiumenge.

més que ara. “Estem fent els números. No ho podrem assumir d'avui per demà, però tenim fins al final del 2009. La Llei s'ha de complir i ho exigirem”, afirma.

En el seu conjunt, la Llei implicarà noves contractacions, la gran majoria de les quals de personal tècnic i auxiliar, com ara treballadors familiars, assistents personals o personal geriàtric.

Però no només calen més professionals, sinó sobretot professionals amb més formació, suport i supervisió. La nova normativa planteja com un dret de l'usuari la qualitat dels serveis i considera important per a això la qualitat de l'exercici professional i de les condicions socials i laborals dels treballadors. Inclou un capítol dedicat als professionals, que detalla la cobertura de necessitats i les mesures de protecció i suport. També destina un títol a la formació permanent, la recerca, la innovació tecnològica i la qualitat, l'ètica i la deontologia professional.

Les necessitats de millora

A l'altre costat de la balança hi ha les mancances. La crítica, aquí, també és coincident: en primer lloc, es denuncia el copagament i el fet que els beneficiaris dels serveis socials no siguin totes les persones que es trobin a Catalunya, independentment del seu origen o situació administrativa, en al·lusió als immigrants en situació irregular.

El tercer sector advocava per la gratuïtat, que considerava bàsica per equiparar els serveis socials amb les pensions, la sanitat i l'educació. Amb el nou sistema, tothom té dret als serveis,

tot i que més tard, i en funció de la seva renda, es determinarà el règim de copagament, és a dir, quina part del servei haurà de pagar la persona receptora i quina les administracions.

Només a Barcelona es calcula que es necessitaran 550 professionals per a les 110 unitats bàsiques d'atenció social primària, uns 200 més que ara

Per l'Espai de Debat, això implica que s'universa- litza l'accés, però no el dret. "L'explicació política és la viabilitat, que sigui sostenible, però no hi estem d'acord. A més, pot crear precedent", alerta Maite Mauricio. "La nostra proposta era que els serveis socials tinguessin el mateix rang que l'educació i la sanitat, i ens han colat el concepte. I això vol dir que seguim sent la germana pobre, com ho hem estat històricament", afegeix Xavi Puig.

Tot i així, s'admet una novetat positiva i és que el copagament es valorarà en funció dels ingressos de l'usuari i no dels seus familiars, com fins ara, cosa que vol dir que la renda dels fills o la del cònjuge no computarà a l'hora de sol·licitar, per exemple, una plaça en una residència pública per a gent gran. Aquest ha de ser un dels mecanismes per baixar el llistó i permetre que gent com la Irene i el Joaquim Puig se'n beneficiïn.

Des del col·lectiu de discapacitats físics, però, es considera que el copagament perjudica negativament els qui han fet l'esforç d'incorporar-se al mercat laboral i, per tant, tenen rendes més altes. "Hem insistit molt però no s'ha tingut en compte a l'hora de posar barems la ca-

Festa de Nadal del Programa Respir que gestiona la Diputació de Barcelona.
Foto: Lali Sandiumenge.

restia de la vida per als discapacitats”, diu María José Vázquez, que recorda que un estudi recent de l’Institut Municipal de Persones amb Discapacitat assegurava que el sobre esforç econòmic que ha de fer una persona amb discapacitat per tenir la mateixa qualitat de vida que una persona d’estatus social equivalent és de 27.000 euros més a l’any. “Hi ha moltes coses del dia a dia que encareixen la vida, com els transports o el fet que a l’hora d’anar a comprar no sempre podem fer-ho als llocs més barats”, explica.

Els recursos preocupen. La Taula d’Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, una plataforma que integra 24 organitzacions i 2.000 entitats, considera que en cal un increment important. Els municipis, n’estan pendents, ja que, s’afirma, fins ara han funcionat per iniciativa pròpia i a vegades assumint els costos. “En aquests anys els ajuntaments han fet un esforç econòmic molt important per finançar els serveis socials, i hi han aportat molt més del 33 % que els pertocava”, sosté Montserrat Ballarín. En aquest sentit, es retreu que la cartera de serveis estigui vinculada al pressupost i no estigui incorporada a la Llei. Hauria de consolidar-se, subratllen alguns, i no dependre de la quantitat que es destini a cada pressupost i del decret del govern corresponent.

Des dels sindicats, es creu que s’hauria d’haver prioritzat la titularitat pública dels serveis i haver previst mesures per millorar les condicions laborals i l’estabilitat dels treballadors del sector. En aquest sentit, UGT reclama que l’externalització dels serveis estableix criteris de preferència per a les entitats d’iniciativa social, sense ànim de lucre, i un acord marc del sector que reguli i dignifiqui les condicions laborals dels professionals, tant del sector públic com del privat. “És un sector amb un nivell salarial baix, hi ha un nivell elevat de rotació i horaris de canvis de torn”, assenyala Dolors Llobet, secretària socioeconòmica de Comissions Obreres. “Si no hi ha un nivell d’estabilitat de les plantilles, el servei se’n ressent”.

“S’han d’arreglar les nostres condicions laborals”, insisteix Pilar Puig, que al final de la conversa enceta un debat de molt més abast. “Potser caldria plantejar-nos quin model d’estat del benestar volem a casa nostra”, proposa. “El que tenim ara, que considera la família com a primera responsable de les seves tribulacions, o el dels nostres socis nòrdics, basat en la recaptació d’impostos? D’això ningú no en parla”, sospira. “No se’n parla enlloc.”

Lali Sandiumenge

Periodista i fotògrafa, especialitzada en informació social i internacional. Ha col·laborat per a diferents mitjans de comunicació catalans, de premsa escrita, ràdio i televisió. Va ser corresponent del diari AVUI a Lima, Brussel·les i Rabat. Aquests darrers tres anys ha treballat des del Caire com a freelance.

Llei d'habitatge: El Parlament pren la iniciativa per fer realitat l'accés a un dret bàsic

Eduardo López
Periodista

Després de gairebé quatre anys de debats i negociacions, el Parlament de Catalunya va aprovar el 19 de desembre passat la Llei del dret a l'habitatge amb 69 vots a favor del PSC, ERC i ICV-EUiA, l'abstenció dels tres diputats de Ciutadans i 57 vots en contra de CiU i el PP. Malgrat la falta d'unanimitat parlamentària, el nou marc legal neix amb l'impuls d'un ampli suport social ratificat prèviament al Pacte Nacional de l'Habitatge, que representa un pas endavant per aconseguir que l'habitatge sigui un dret bàsic dels ciutadans, com estableix la Constitució.

Més enllà de la voluntat ideològica que impulsa el nou marc legal, la Llei aspira a introduir un nou marc de relacions entre l'oferta i la demanda, que entén l'habitatge com un servei públic, com ho puguin ser també l'ensenyament o la sanitat. Aquesta concepció ja existeix en altres països europeus des de fa molts anys, cosa que els ha permès que l'habitatge mantingui preus més baixos.

És la primera vegada que una llei es proposa afrontar el problema de l'habitatge des de múltiples fronts i amb un objectiu eminentment social, amb un esforç especial en el foment dels pisos de protecció oficial de venda i lloguer mitjançant la promoció de sòl. Per això afavoreix la creació de mecanismes que permetin combatre la sobreocupació, els infrahabitatges o els pisos permanentment desocupats en zones amb dèficit d'habitatges. El conseller de Medi Ambient i Habitatge, Francesc Baltasar, va destacar en el seu discurs davant el Parlament que la Llei donarà resposta a les 200.000 llars amb dificultats per accedir a un habitatge, a les 300.000 famílies que han de rehabilitar el seu pis i a les 60.000 més amb dificultats per pagar la casa on viuen.

Un entorn que exigeix solucions

L'habitatge s'ha convertit a Espanya, especialment els últims anys, en un clar objectiu inversor. Al voltant del 80 % de la població viu en habitatge de propietat, mentre que a Alemanya, per exemple, la majoria viuen de lloguer. Encara que la propietat sempre ha

És la primera vegada que una llei es proposa afrontar el problema de l'habitatge des de múltiples fronts i amb un objectiu eminentment social

tingut més adeptes a Espanya que el lloguer, el llarg període de tipus d'interès baixos després de l'entrada del país a la Unió Europea va contribuir a consolidar aquesta situació, i ha fet que l'habitatge hagi estat un actiu d'alta revaloració i de venda fàcil, tant de segona residència com de pis urbà destinat al lloguer per a joves, immigrants, persones de pas o residència de turistes amagada al fisc.

Els preus dels pisos van pujar a Espanya el 197 % entre el 1997 i el tercer trimestre del 2007, un 60 % més que la mitjana dels 20 països més desenvolupats, segons publicava recentment *The Economist*. A Catalunya aquesta pujada de preus s'ha aproximat al 300 %, mentre que l'alça mitjana salarial ha estat 10 vegades inferior en aquest període. A Alemanya i al Japó, per exemple, els preus han caigut els últims 10 anys. En bona part d'Europa, el lloguer segueix sent majoritari i existeix un tipus d'habitatge assequible per als joves i els més necessitats.

Tot i que no seria del tot ajustat afirmar que Catalunya no ha tingut mai una política d'habitatge, el cert és que aquesta es va basar sempre en el fet que la provisió d'aquest bé requeria bàsicament en el mateix mercat immobiliari i que el que feien els poders públics era oferir ajudes i incentius perquè els operadors privats construïssin habitatges a preus assequibles. Aquest plantejament va xocar clarament amb la situació del mercat dels últims anys. Com a conseqüència de les altes plusvàlues potencials i els baixos tipus d'interès, els habitatges s'han venut amb gran facilitat a Espanya i els promotors immobiliaris han estat reticents a oferir pisos a preus baixos.

Les grues s'han convertit en un pasiatge habitual a totes les poblacions catalanes.

Foto: Lali Sandiumenge.

L'habitatge s'ha convertit a Espanya, especialment els últims anys, en un clar objectiu inversor.

Foto: Lali Sandiumenge.

Les perspectives d'estabilització del preu de l'habitatge els pròxims anys poden ser una ajuda inestimable perquè el canvi legal adoptat pel Parlament aconseguixi capgirar la situació actual, i afavoreixi l'existència d'un parc d'habitatges de protecció oficial prou ampli per ocupar una part rellevant de l'oferta de nova construcció, i crear un mercat paral·lel i regulat que per fi faci realitat el dret bàsic a l'habitatge establert a la Constitució. La relatora de la Llei, la diputada d'ICV-EUiA Dolors Clavell, va remarcar després de l'aprovació que amb la nova normativa s'està dotant Catalunya dels mecanismes necessaris per crear un "autèntic parc d'habitatge social", configurat com un "nou servei públic".

La unanimitat política de l'acord es va veure truncada com a conseqüència de la introducció a la Llei d'un article que preveu el lloguer forçós dels habitatges desocupats de manera continuada en determinades zones, mesura que és una mostra que l'esperit de la Llei és fer realitat d'una manera efectiva el dret social a l'habitatge.

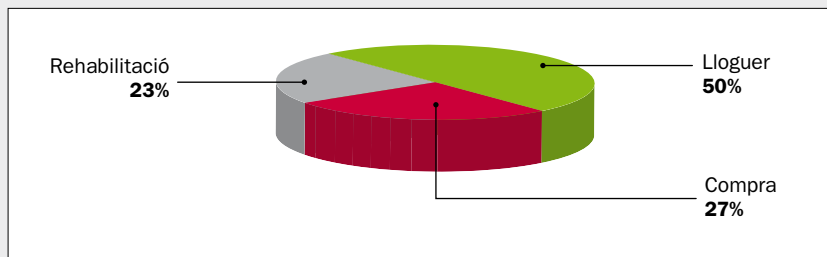
Els 8.000 MEUR d'inversió que representa el Pacte nacional de l'habitatge, mecanisme de desenvolupament al qual dóna suport la Llei, generaran un efecte induït en el mercat del lloguer de gairebé el doble, de manera que el total d'inversions arribarà als 16.000 MEUR, "cosa que garanteix que existirà un sector econòmic de prestació d'habitatge competitiu durant molt temps", segons afirma el conseller Francesc Baltasar. El pacte preveu 800.000 accions i afectarà gairebé dos milions de persones.

Per Dolors Clavell, aquesta nova normativa està dotant Catalunya dels mecanismes necessaris per crear un "autèntic parc d'habitatge social", configurat com un "nou servei públic"

Llei d'habitatge. Actuacions i imports destinats

	2007	2008	2009	2010	Total 2007-10	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Total 2011-16	Total 2007-16
Actuacions en nombre d'habitatges	88.700	90.450	97.950	102.400	379.500	75.450	74.550	67.300	66.000	67.900	69.300	420.500	800.000
Imports destinats a les actuacions													
Milions d'euros	483	575	674	770	2.503	829	870	923	976	1.044	1.076	5.718	8.221
Variació anual %		19,2	17,2	14,2		7,7	4,9	6,1	5,8	6,9	3,1		

Pacte Nacional per l'Habitatge, segons tipus de solucions, milions d'euros

Gràcies al Pacte, està prevista la construcció de 160.000 habitatges de protecció oficial fins al 2016, que se cediran mitjançant sorteig a tothom qui que ho sol·liciti. El Pacte també preveu posar en el mercat 62.000 habitatges de lloguer assequibles, concedir ajudes a 140.000 llars amb l'objectiu de subvencionar el pagament del lloguer i aportar al voltant de 6.000 € per pis per a la seva rehabilitació, a condició que sigui destinat al lloguer. En termes d'ajuts a la rehabilitació, està prevista la concessió d'ajuts per a la instal·lació de 10.000 ascensors i itineraris practicables, que donaran servei a 100.000 habitatges. La situació d'exclusió social causada per la manca d'habitatge digne afecta 6.000 persones sense sostre, 10.000 persones mal allotjades (en habitatge no digne), i 10.000 persones en situació d'amuntegament o sobreocupació.

Un ampli suport social

La gran majoria dels agents econòmics i socials han donat suport al Pacte nacional per l'Habitatge, que ha de ser la guia d'aplicació de la Llei en conjunt. Hi van donar suport els tres sindicats majoritaris (UGT, CCOO i USOC); el gremi de constructors i les associacions de constructors i promotors immobiliaris; els promotors públics d'habitatge i sòl agrupats

en l'associació AVS; els col·legis professionals d'agents de la propietat immobiliària, arquitectes i aparelladors; la Cambra de Comerç de Barcelona; la Federació de Cooperatives d'Habitatge; l'Associació de Fundacions d'Habitatge sense Ànim de Lucre; l'Associació Catalana de Municipis, associacions de veïns i de consumidors; el Consell Nacional de la Joventut, Càritas, Justícia i Pau, etc.

Es construiran 160.000 habitatges de protecció oficial fins al 2016; es posaran al mercat 62.000 habitatges de lloguer assequible i es concediran ajudes a 140.000 llars per subvencionar els lloguers, entre altres mesures

Una de les claus de l'èxit del nou marc legal és en la ratificació del Pacte nacional per l'habitatge per múltiples sectors i agents socials. D'aquests dependrà en bona mesura que la iniciativa parlamentària es pugui portar a terme amb efectivitat. En opinió de Joan Coscubiela, secretari general de CCOO a Catalunya, "el més interessant de la Llei és que estableix els instruments necessaris de discontinuïtat per garantir el dret social de l'habitatge". A parer seu, el problema serà l'aplicació, ja que considera que cal solucionar aspectes de política fiscal que no hi ajuden. Des de CCOO s'ha criticat que els últims anys s'han potenciat els instruments financers que han fet de l'habitatge una inversió refugi, ja que les ajudes públiques a la inversió immobiliària no han contribuït ni al foment del lloguer, ni al foment dels habitatges socials. "Només el 30 % dels habitatges a Espanya estan relacionades amb habitatge habitual, la resta són un mer

L'increment del nombre d'habitatges de lloguer farà efectiu el dret social a l'habitatge.
Foto: Lali Sandiumenge.

Lloguer forçós. Motiu de discrepància

L'establiment de mesures per permetre el lloguer forçós d'un habitatge desocupat ha centrat bona part de les discrepàncies polítiques i ha protagonitzat el tema central de discussió de la Llei als mitjans de comunicació. El dictamen del Consell Consultiu va servir per emfasitzar els aspectes més polèmics de la Llei, però al mateix temps va permetre determinar els aspectes que s'havien de polir en el redactat final.

En opinió del conseller Francesc Baltasar, el dictamen del Consell Consultiu no va qüestionar el lloguer forçós, sinó el procediment per arribar a aquesta mesura, aspectes resolts en la Llei final. Mentre CiU considera que l'article 42.6 de la Llei serà inaplicable i el PP el troba inconstitucional, els representants del govern d'entesa, i les organitzacions socials que es van adherir al pacte, consideren que aquest mecanisme últim de la Llei en determinats supòsits és una mostra inequívoca de la seva voluntat social i l'element necessari per assegurar-ne l'efectivitat. Anteposar el dret social al dret de propietat

no és, segons el Consell Consultiu, un paradigma legal fora del que és comú. En canvi, és una pràctica usual en altres països europeus. Per això, el dret a l'habitatge de determinats sectors socials que, per raons diverses, queden exclosos del mercat "justifiquen un major grau d'intervenció sobre els interessos individuals (dret de propietat), sense que aquesta intervenció resulti desproporcionada amb relació a la finalitat perseguida", segons el dictamen del Consell Consultiu.

El procés per arribar al lloguer forçós és progressiu i sempre amb una contrapartida econòmica per al propietari. Un cop passats dos anys de la notificació de l'Administració, el pis, sempre situat en una zona amb necessitats d'habitatge manifestes, podrà ser destinat al lloguer durant un termini màxim de cinc anys. El procediment s'ha d'ajustar al que estableix la legislació urbanística i d'expropiació forçosa. El propietari percebrà una contraprestació econòmica i rebrà l'habitatge després d'una rehabilitació completa.

producte financer refugi", diu Coscubiela, i insta a trencar aquesta situació els pròxims anys mitjançant una política pública d'habitatge consensuada.

Des del punt de vista de la UGT, la Llei soluciona un buit en el marc legal actual que era necessari regular. "La inspecció tècnica dels habitatges, el foment de la rehabilitació i conservació del parc immobiliari, la lluita contra la sobreocupació, els infrahabitatges, l'assetjament immobiliari, les ajudes al lloguer o la protecció dels consumidors i usuaris, han estat recollides en el text legislatiu amb diferents mesures que actuaran de forma decidida i positiva per garantir l'ús correcte dels habitatges i la seva conservació, per assegurar ajudes socials per a les situacions més necessitades o per protegir els consumidors dels abusos que es produeixen al voltant de la compravenda i del lloguer d'habitatges." Malgrat aquest suport, el sindicat no ha amagat les crítiques en lamentar que el text aprovat no redueixi el termini de requalificació de 90 anys per als habitatges de pro-

tecció oficial i que s'estableixin diferents terminis en funció de qui construeix, on i amb quines ajudes. Per la seva banda, la USOC, com a promotora d'habitatge social mitjançant la cooperativa Habitatge Social USOC, ressalta la rellevància que adquireixen les cooperatives per impulsar polítiques d'habitatge.

Per als consumidors, el nou marc legal incorpora nous mecanismes de control i garanties. En opinió de Montserrat Torrent, responsable d'Habitatge de l'Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya, "la Llei serà un instrument important, ja que fins avui les operacions de compravenda han generat múltiples problemes que l'actual marc legal no solucionava". Actualment, al voltant del 40 % de les queixes dels consumidors que canalitza l'organització es refereixen a l'habitatge. "La creació d'un registre d'intermediadors permetrà professionalitzar el sector i establir processos de venda estandarditzats i amb més garanties per al comprador", afegeix Torrent. Fonamentalment, aquests problemes es refereixen als defectes de construcció, els terminis d'entrega d'habitatges nous, els problemes relacionats amb els documents d'arres, la falta d'informació registral o els vicis ocults, en el cas d'habitatges de segona mà.

Joan Coscubiela, secretari general de CCOO a Catalunya. Foto: CCOO.

En compliment de la Llei, es preveu que l'habitatge de protecció oficial es converteixi en un producte de mercat regulat però prestigiats, com a conseqüència d'exigències de qualitat elevades i processos de construcció punta. Els joves veuen amb esperança el canvi que representa una llei de l'habitatge. Jaume Soler, president del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, considera que el Pacte per l'habitatge "és un pas endavant per passar de parlar de la diagnosi de la situació de l'emancipació a adoptar mesures per solucionar-ho de manera coordinada entre tots els agents involucrats".

"L'apartat de la Llei més efectiu per aconseguir un canvi de la situació actual serà el que fa referència a l'increment de la reserva de sòl destinat a la construcció d'habitatges de protecció oficial. És cert que costarà aplicar la Llei, però tard o d'hora el percentatge d'habitatge de protecció sobre el total arribarà al 50 % de les necessitats dels municipis", assegura Jordi Gasull, responsable de l'Àrea d'Habitatge de la Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya. Segons aquesta Confederació, cal segregar del mercat i de l'especulació un ampli parc d'habitatges de protecció oficial, tant de compra com de lloguer, per aconseguir que sigui prou ampli per permetre que es cobreixin les necessitats

“Totes les poblacions haurien de tenir quotes de solidaritat urbanes suficients per aconseguir els objectius, i fins i tot establir consorcis entre ajuntaments per resoldre la situació d’aquells municipis on sigui impossible habilitar sòl per a habitatges socials”

de la meitat de la població catalana. Per aconseguir aquest objectiu, Gasull destaca el paper que hauran de tenir en el futur els ajuntaments, en allò que denomina “una nova etapa de solidaritat urbana”, com a garants de sòl públic per desenvolupar el Pacte, sabent que “cada municipi haurà d’establir els seus propis objectius i assolir els compromisos de finançament necessaris per oferir prou habitatge social”.

En aquest sentit, Gasull afegeix que, si es produeix una crisi immobiliària, els ajuntaments poden arribar a reduir els seus ingressos per impostos, de manera que la promoció d’obres de protecció oficial pot ser una vàlvula valuosa per millorar els seus comptes. “Totes les poblacions haurien de tenir quotes de solidaritat urbanes suficients per aconseguir els objectius, i fins i tot establir consorcis entre ajuntaments per resoldre la situació d’aquells municipis on sigui impossible habilitar sòl per a habitatges socials”, aventura Gasull. També destaca la incorporació a la Llei del dret de compra preferent per part de l’Administració i de retracte en el cas d’operacions de dubtosa legalitat.

Els joves seran un dels sectors més afavorits per la nova llei.
Foto: Lali Sandiumenge.

El president de la Cambra de Contractistes de Catalunya, Rafael Romero, destaca el reforç que la llei ofereix a la rehabilitació d'edificis.

Foto: Lali Sandiumenge.

El president de la Cambra de Contractistes de Catalunya, Rafael Romero, destaca el paper que assumirà la rehabilitació d'edificis gràcies al nou marc legal i el seu posterior desenvolupament normatiu. Mentre que a Alemanya o França el 50 % de les inversions en habitatge es destinen a rehabilitació, a Espanya aquest percentatge a penes arriba al 25 %. En aquest sentit, els contractistes d'obres veuen un gran potencial de desenvolupament en el futur i valoren els esforços per regular una activitat llastada per l'allau de competidors que entren en el mercat sense garanties de qualitat suficients. L'establiment d'un registre auditat de professionals serà ben rebut pel sector, i solucionarà els problemes enquistats. Les empreses que afrontin una obra hauran de presentar un pressupost, qualitats, terminis i condicions de seguretat adequades i supervisades per l'Administració. Romero destaca el grau de consens assolit per la Llei. "Estic convençut que si no existís l'article sobre el lloguer forçós, tots els grups polítics estarien d'acord amb la Llei i el pacte. La instrumentalització de la nova política d'habitatge exigeix el treball col·laborador i una política pròxima i de participació dels municipis."

"El més important és la gestió posterior que es faci tenint en compte que en els costos dels habitatges gairebé el 50 % del total corresponen al preu del sòl, el 15 %, a la promoció, i el 35 %, als costos de construcció. La Llei és un bon marc per seguir endavant", diu Romero.

Annex. Els aspectes pràctics de la Llei

En l'àmbit de les garanties per al dret a l'habitatge, la Llei:

1. Defineix de manera precisa la sobreocupació dels habitatges, no només sobre la base de la superfície per persona, sinó també sobre la base de les relacions familiars i les condicions d'ús de l'habitatge, per permetre una actuació més justa i precisa de l'Administració pública respecte d'aquest fenomen.
2. Defineix amb precisió la situació de les persones sense llar, dóna una visió àmplia del fenomen i posa en un primer lloc d'exigència per a l'Administració l'eradicació d'aquestes situacions, i obliga a dur a terme actuacions específiques d'habitatge d'inserció en els programes socials d'integració.
3. Estableix l'ajut directe a les famílies per fer front al cost del seu habitatge de lloguer, o les quotes d'amortització de préstecs en situacions especials, entesos com una prestació social, a fi de propiciar la inserció social i evitar desnonaments socialment no acceptables.
4. Introdueix el concepte de masoveria urbana com una de les formes a impulsar per promoure lloguer d'habitatges amb necessitat de rehabilitació, adreçat a col·lectius amb ingressos baixos.
5. Tipifica l'assetjament immobiliari i considera com un dels indicis de l'assetjament la negativa per part del propietari a cobrar la renda.

En l'àmbit de la millora de l'accés a l'habitatge, la Llei:

1. Obliga a aprovar el Pla territorial sectorial d'habitatge com a instrument de concreció en el territori de les polítiques d'habitatge, en funció de les necessitats estimades i de les disponibilitats de sòl.
2. Estableix que els ajuntaments que vulguin concertar polítiques d'habitatge amb la Generalitat elaborin un pla local d'habitatge que reflecteixi el diagnòstic sobre les necessitats i les mesures a adoptar.
3. Introdueix el principi de solidaritat urbana establint l'obligació que tots els municipis de més de 5.000 habitants disposin, en un període màxim de 20 anys, d'un parc mínim d'habitatges per a polítiques socials del 15 % del seu parc total.
4. Estableix que, en cas de revisió dels planejaments, els municipis no puguin reduir les reserves obligatòries de sòl per a habitatge protegit obtingudes fins al moment.
5. Estableix el mecanisme per declarar àrees de compra preferent d'immobles per part de l'Administració –àrees de tempteig i retracte- per poder incrementar el parc d'habi-

tatge protegit en la ciutat construïda, i evitar operacions especulatives amb edificis degradats i l'expulsió dels residents.

6. Preveu qualificacions al sòl urbà consolidat que suposin un destí a l'edificació d'habitatges amb protecció oficial en les operacions d'obra nova o substitució, amb la finalitat que la generació d'aquest tipus d'habitatge no hagi de dependre únicament de sòls de nous creixements o de renovació urbana integral.
7. Preveu que els plans dels municipis de més de 5.000 habitants hagin de qualificar terrenys per al nou sistema urbanístic d'habitatges dotacionals públics com a via realista per fer front a les necessitats d'assistència o emancipació de col·lectius específics. Preveu que la construcció o la gestió dels habitatges dotacionals públics pugui ser realitzada per l'Administració titular o per tercers, mitjançant la concessió de drets de superfície o concessions administratives, i regula la possibilitat de destí de sòls de titularitat privada al sistema d'habitatge dotacional públic, a canvi de drets de superfície o concessions administratives a favor del cedent per 50 anys.
8. Crea un fons de solidaritat urbana de suport de la Generalitat als ajuntaments en la creació de parcs d'habitatge amb finalitat social.

En l'àmbit de la qualitat del parc i de la construcció, la Llei:

1. Preveu l'establiment de convenis de rehabilitació amb suport públic per poder complir el deure de conservació i rehabilitació en situacions d'impossibilitat econòmica.
2. Estableix l'obligació dels arrendataris d'usar els habitatges de manera adequada.
3. Estableix la possibilitat d'incorporar un calendari de visites del propietari per comprovar l'estat de l'habitatge.
4. Estableix un sistema d'inspecció tècnica obligatòria dels edificis, per controlar-ne el bon ús i el manteniment.
5. Dota les administracions públiques d'instruments per lluitar contra les situacions de desocupació permanent dels habitatges, de sobreocupació o d'infrahabitatge.
6. Incrementa l'obligació de les vies de foment per aconseguir posar al mercat els habitatges desocupats.

En l'àmbit de la nova construcció:

1. Determina que tots els nous habitatges que es construeixin a Catalunya, a més dels requisits de qualitat i sostenibilitat, han de ser accessibles a les persones

amb disminució. Tots els nous edificis de més de dues plantes hauran de disposar d'ascensor.

2. Estableix registres públics d'homologació d'empreses constructores i immobiliàries per donar transparència al mercat immobiliari i les màximes garanties als consumidors.
3. Crea la figura del promotor social. A més, fixa les formes d'obtenció de sòl públic per part dels promotors socials.

En l'àmbit de l'habitatge protegit, la Llei:

1. Posa en marxa el Registre de sol·licitants d'habitatge protegit, que ha de servir de base per conèixer tota la demanda d'habitatge assequible, i per a l'adjudicació pública de tots els habitatges protegits que es construeixin i es transmetin a Catalunya a fi d'assegurar la màxima transparència en les transmissions i evitar els sobrepreus.
2. Preveu la preservació dels parcs d'habitatge assequible, mitjançant la llarga durada de la qualificació dels habitatges protegits de lloguer o de venda i la impossibilitat de desqualificació, amb preus màxims i control públic de les transmissions, per anar constituint un parc protegit i social estable que garanteixi l'atenció de les necessitats d'habitatge de la població amb ingressos mitjans i baixos, de manera estable i continuada, en el futur.
3. Vincula la qualificació dels habitatges amb protecció oficial a la qualificació del sòl en els casos de sòls públics o de sòls provinents de les reserves urbanístiques obligatòries.
4. Obliga a establir juntes administradores en totes les promocions d'habitatges amb protecció oficial en règim de lloguer o de cessió d'ús, a fi de vetllar per la conservació i el manteniment adequats dels elements comuns dels edificis i afavorir la convivència.
5. Preveu la col·laboració amb l'Administració de notaris i registradors de la propietat per assegurar un control real sobre les transmissions d'habitatges amb protecció oficial o amb rehabilitació que s'hagin beneficiat d'ajuts públics.
6. Estableix un règim sancionador potent per aconseguir una aplicació eficient de la Llei i de tots els seus continguts.

Llista de les entitats, organitzacions i grups parlamentaris que han signat el Pacte

AGENTS SOCIALS	AGENTS PROFESSIONALS
Comissions Obreres de Catalunya	Col·legi d'Arquitectes de Catalunya
Unió General de Treballadors de Catalunya	Col·legi de Notaris de Catalunya
ADMINISTRACIONS I INSTITUCIONS LOCALS	Consell de Col·legis d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Catalunya
Associació Catalana de Municipis	Consell de Col·legis Oficials d'Agents de la Propietat Immobiliària de Catalunya
Federació de Municipis de Catalunya	Consell de Col·legis Territorials d'Administradors de Finques de Catalunya
Diputació de Barcelona	Cambrà de la Propietat Urbana de Barcelona
Diputació de Girona	Registradors de Catalunya
Diputació de Lleida	ORGANITZACIONS SOCIALS I CIUTADANES
AGENTS SECTORIALS	Càritas Diocesana de Barcelona
Associació de Fundacions d'Habitatge sense Ànim de Lucre	Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya
Associació Espanyola de Promotors Públics d'Habitatge i Sòl - Secció Catalunya	Consell Nacional de la Joventut de Catalunya
Cambrà Oficial de Contractistes d'Obres de Catalunya	Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Federació Catalana de Caixes d'Estalvi de Catalunya	Justícia i Pau
Federació Catalana de Promotors i Constructors d'Edificis	Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya
Federació de Cooperatives d'Habitatge de Catalunya	GRUPS PARLAMENTARIS
Gremi de Constructors d'Obres de Barcelona i Comarques	Grup Parlamentari del PSC-CpC
Federació de Gremis de Constructors d'Obres de Catalunya	Grup Parlamentari d'ERC
Unió Sindical Obrera de Catalunya	Grup Parlamentari d'ICV-EUiA
	Grup Mixt

Eduardo López

Periodista. Llicenciat en ciències de la informació per la Universitat Autònoma de Barcelona, especialitat d'economia i publicitat. Màster en informació econòmica pel Col·legi de Periodistes i la UAB. Va finalitzar el doctorat, pendent de tesi, a la Facultat d'Econòmiques de la Universitat de Barcelona.

Redactor de la redacció d'*El Periódico de Catalunya* des del 1991. Va treballar a la secció d'Economia durant 14 anys. Actualment forma part de la mesa de redacció i tancament. Anteriorment va treballar a la secció d'Economia del diari *ABC*, en premsa gratuïta del Grupo Recoletos, revistes especialitzades, la secció d'Economia de Televisió Espanyola i en l'àmbit de la televisió local.

 ÍNDEX

 SORTIR

Resums
Resumits
Resúmenes
Abstracts
Résumés

Resums

Reforçar l'estat del benestar per aconseguir una societat més justa i cohesionada

Les reflexions al voltant de la idea de benestar, d'alguns valors que l'acompanyen i d'algunes polítiques que permeten que es posin en marxa els mecanismes que fan possible que es parli d'estat del benestar, en relació amb les polítiques socials a Catalunya i en concret amb l'eix primer del govern d'entesa, inicien un recorregut que parla sobre el difícil equilibri per aconseguir una societat més justa i més cohesionada en el context de les polítiques socials europees i catalanes.

Hi ha algunes contradiccions que cal considerar i convé fer alguns matisos que a vegades converteixen en paradoxals algunes de les propostes. La clau és trobar els punts que permetin exercir determinades polítiques encara que els contextos més amplis no n'afavoreixin la realització.

Després d'algunes consideracions sobre aspectes de la concepció del benestar en la Unió Europea i en les polítiques dels països membres, i sobre algunes de les noves visions a Catalunya sobre la Llei de serveis socials i altres eines de polítiques socials de responsabilitat pública, s'arriba a proposar que més que de models es parli de processos en cada país o territori d'aplicació de les polítiques socials. S'esmenten aspectes de polítiques socials de caràcter formal, compartides per tothom en les democràcies parlamentàries, però també se n'esmenten d'altres de necessaris per fer de l'atenció a les persones i a les seves problemàtiques el centre de les polítiques socials.

La coordinació dels diferents serveis i plans de caràcter social en un territori i la consideració de les persones de manera integral i integrada, són elements fonamentals per a la cohesió social.

La via catalana al benestar pot ser una via pròpia amb unes característiques específiques, encara que pugui estar en sintonia amb el que s'exerceix i es duu a terme en altres societats, que ens poden servir de referent però no necessàriament de model.

I aquesta via ha comptat amb la població i amb el seu estatut de ciutadania, cosa que implica no fer de la distinció entre l'acció política i l'acció social, i de l'acció política i l'acció comunitària, elements contradictoris, sinó més aviat complementaris.

Resums

L'aplicació de la Llei 13/2006 de prestacions socials de caràcter econòmic. Un element clau en la consolidació del nostre estat del benestar

L'article analitza el desenvolupament de la nova Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic en relació amb les estratègies europees de lluita contra l'exclusió social i en el marc del nou Estatut d'autonomia, la nova Llei de serveis socials i la nova Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

L'article argumenta que la nova Llei s'emmarca dintre d'una clara estratègia de consolidació de les polítiques socials al nostre país i, per tant, el desplegament i l'aplicació de la Llei s'ha d'entendre des d'aquesta perspectiva.

L'article destaca els elements més significatius de la Llei i en recorda els objectius fonamentals; uns objectius que configuren la Llei com un instrument clau en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social al nostre territori.

Finalment, l'article repassa també breument el desplegament normatiu associat a la Llei i assenjala alguns elements que ens permeten copsar el que n'ha significat l'aplicació.

La nova Llei de serveis socials: un model català d'atenció garantida i universal

Catalunya estrenarà aquest 2008 un model propi de serveis socials, dirigits a tota la ciutadania, que universalitza el dret d'accés a aquests serveis, amb l'objectiu de convertir-los en el quart pilar de l'estat del benestar, al costat dels serveis i de les prestacions de salut, educació i de la Seguretat Social. El canvi de marc legal és donat per la nova Llei de serveis socials, aprovada per unanimitat per la cambra catalana el 3 d'octubre, després de passar un llarg procés de participació entre els professionals i les entitats del tercer sector i d'una intensa negociació política en la ponència parlamentària.

Impulsada pel Govern de la Generalitat a través del Departament d'Acció Social i Ciutadania, la Llei –en vigor des de l'1 de gener– va quedar pendent la legislatura anterior i va passar per la gestió de tres conselleres diferents: Anna Simó, Carme Figueres i Carme Capdevila, la titular actual. El nou marc legal substitueix la primera llei de serveis socials catalana, de l'any 1985. Representa un pas endavant cap a la universalització dels serveis socials en línia amb diferents països europeus, seguint l'estela dels nòrdics. Engrega un model d'atenció en què els serveis socials de la xarxa pública s'ofereixen al conjunt de la població –no només als col·lectius més desfavorits– i es garanteix que no s'exclougui a ningú dels serveis i de les prestacions garantits per falta de recursos econòmics.

Amb el sistema de serveis socials que emana d'aquesta Llei es passa d'un model assistencial a un que garanteix drets, universal i de proximitat. En la mesura que els serveis socials tenen garantia de dret subjectiu, el Govern ha d'assegurar-los a la ciutadania. Si

un ciutadà compleix les condicions que el fan mereixedor d'un servei o prestació social, l'Administració ha de donar-l'hi, independentment de si hi ha o no pressupost, a diferència del que ha passat fins ara.

Aconseguir que les classes mitjanes puguin accedir als serveis socials de la xarxa pública és un dels grans objectius de la nova Llei, que va partir de la constatació que aquest ampli sector de la societat catalana ha quedat especialment marginat dels serveis socials públics pel fet d'excedir del nivell de renda que es requeria per accedir a una plaça pública –de residència de la tercera edat o per a discapacitats, per exemple–, mentre que tampoc no disposava dels recursos suficients per accedir als de l'oferta privada.

La Llei preveu com novetat la figura del professional de referència, que, semblantment al metge de capçalera, s'encarregarà de la coordinació dels serveis que necessiti cada ciutadà o unitat familiar atesos. S'estima que la posada en marxa propiciarà la creació de més de 50.000 llocs de treball en el sector fins al 2015. La primera cartera de serveis 2008-2009, que s'aprovarà per decret, serà el primer fruit per concretar la implantació progressiva de la Llei, i garantirà més cobertura de prestacions.

La participació ciutadana en l'elaboració de la Llei de serveis socials

La nova Llei de serveis socials aprovada pel Parlament de Catalunya no només presenta importants novetats en els continguts sinó també en la manera com va ser elaborada.

En aquest article ens fixem en aquest segon aspecte, i s'analitza un procés d'elaboració legislativa que, de manera innovadora, va incorporar el debat social i la participació ciutadana des del primer moment. La Llei de serveis socials s'ha beneficiat de l'experiència tècnica acumulada els darrers anys, però també de les idees que la ciutadania i les seves diverses organitzacions han pogut aportar a través d'un procés estructurat. Un procés del qual expliquem els trets més destacables i del qual, en aquesta breu ressenya, volem destacar la seva capacitat tant per enriquir els continguts finals de la Llei com per generar les complicitats que en permetran una aplicació adequada

Resumits

Reforçar er estat deth benestar pr'amor d'arténher ua societat mès justa e coesionada

Es reflexions ar entorn dera idia deth benestar, de bèri valors que l'acompanhen e de bères politiquas que permeten d'alugar es mecanismes que hèn possible que se parle d'estat deth benestar, en rapòrt damb es politiquas socialas en Catalonha e en concrèt damb er èish prumèr deth govèrn d'entesa, inícien un recorrut que parle sus eth dificil equilibri entà arténher ua societat mès justa e mès coesionada en encastre des politiquas socialas europèes e catalanes.

I a bères contradiccions que cau considerar e conven de hèr bèri matisi qu'a còps convertissen en paradoxaus bères ues des prepauses. era clau ei trapar es punts que permeten d'exercir determinades politiquas encara qu'es contèxtes mès amplis non n'afavorisquen pas era realizacion.

Dempús de bères consideracions sus quauqui aspèctes dera concepcion de benestar ena Union Europèa e enes politiquas des païsi membres, e bères consideracions de quauqu'ues des naues visions en Catalonha sus era Lei de servicis socialas e d'alti esturments de politiquas socialas de responsabilitat publica, s'arribe a prepausar que mès que de modèus se parle de processí en cada país o territòri d'aplicacion des politiquas socialas. Se nomenen aspèctes de politiquas socialas de caractèr formau, compartides per toti enes democràcies parlamentàries, mès tanben se'n nomenen d'alti que son de besonh entà hèr dera atencion as personas e es sues problematiquas eth centre des politiquas socialas.

Era coordinacion des diuèrsi servicis e plans de caractèr social en un territòri e era consideracion des personas de manèra integrat e integrada, son elements fundamentaus entera coesion sociala.

Era via catalana entath benestar pòt èster ua via pròpia damb ues caracteristiques especificas, encara que pogue èster en sintonia damb çò que s'exercís e s'amie a tèrme enes autas societats, que mos pòden servir de referent mès non pas per fôrça de modèu.

E aguesta via a comptat damb era poblacion e damb eth sòn estatut de ciutadania, çò qu'implique non hèr pas dera distincion entre era accion politica e era accion sociala, e dera accion politica e era accion comunautària, elements contradictòris, senon mès lèu complementaris.

Era aplicacion dera Lei 13/2006 de prestacions socialas de caractèr economic. Un element clau en assolidament deth nòste estat deth benestar

Er article analise eth desvolopament dera nua Lei 13/2006, de 27 de junhsèga, de prestacions socialas de caractèr economic en rapòrt damb es estratègies europèes de luta contra era exclusion sociala e en encastre deth nau Estatut d'autonomia, era nua Lei de servicis socialas e era nua Lei de promocion dera autonomia personau e atencion as persones en situacion de depenença.

Er article argumente qu'era nua Lei s'encastre laguens d'ua clara estratègia d'assolidament des politiquas socialas en nòste país e, pr'amor d'açò, eth desplegament e era aplicacion dera Lei s'a d'entèner des d'aguesta perspectiva.

Er article remèrque es elements mès subergessents dera Lei e ne rebrembe es objectius fundamentaus; uns objectius que configuren era Lei coma un esturment clau ena luta contra era praubesa e era exclusion sociala en nòste territòri.

Fin finau, er article repasse tanben bracement eth desplegament normatiu associat ara Lei e mèrque bèri elements que mos permeten de captar çò qu'a significat era sua aplicacion.

Era nua Lei de servicis socialas: un modèu catalan d'atencion garantizada e universau

Catalonha estreará aguest 2008 un modèu pròpri de servicis socialas, adreçadi a tota era ciutadania, qu'universalize eth dret d'accés, damb er objectiu de convertir-les en quatau pilar der estat deth benestar, ath costat des servicis e des prestacions de salut, educacion e dera Seguretat Sociala. Eth cambi d'encastre legau ei balhat pera nua Lei de servicis socialas, aprovada per unanimitat pera cramba catalana eth 3 d'octobre, dempús de passar un plan long procès de participacion entre es professionaus e es entitats deth tresau sector e d'ua intensa negociacion politica ena ponència parlamentària.

Impulsada peth govèrn dera Generalitat a traucers deth Departament d'Accion Sociala e Ciutadania, era Lei –en vigor a compdar der 1 de gèr– demorèc pendent era legislatura anteriora e passèc pera gestion de tres conselhères disparières: Anna Simó, Carme Figueres e era titulara actuau, Carme Capdevila. Eth nau encastre legau substituís era prumèra lei de servicis socialas catalana, der an 1985. Represente un pas endeuant entara universalizacion des servicis socialas en linha damb diuèrsi país europèus, en tot seguir era estèla des nordics. Alugue un modèu d'atencion en quau es servicis socialas deth hilat public s'aufrissen ath conjunt dera poblacion –non pas sonque as collectius mès desfavoridi– e se garante que non s'excludisque ad arrés des servicis e des prestacions garantizadi per manca de recorsi economics.

Resumits

Damb eth sistèma de servicis sociaus qu'emanen d'aguesta Lei se passe d'un modèu assistencial a un que garante drets, universau e de proximitat. Ena mesura qu'es servicis sociaus an garantia de dret subjectiu, eth Govèrn a d'assegurar-les ara ciutadania. S'un ciutadan complís es condicions que lo hèn meritaire d'un servici o prestacion social, era Administracion a de dar-l'ac, independentament de se i a o non pressupòst, a diferéncia de çò qu'a passat enqua ara.

Arténher qu'es classes mieges poguen accedir as servicis sociaus deth hilat public ei un des grani objectius dera nua Lei, que partic dera constatacion qu'aguest ampli sector dera societat catalana a demorat espciaument marginat des servicis sociaus publics peth hèt d'excedir eth nivèu de renda que se requerie entà accedir a ua plaça publica –de residéncia dera tresau edat o entà discapacitats, per exemple–, en tot que tanpòc dispausaue des recorsi sufisenti entà accedir as dera ofèrta privada.

Era Lei prevé coma nauetat era figura deth profesionau de referéncia que, atau coma eth mètge de familha, s'encargarà dera coordinacion des servicis qu'age de besonh cada ciutadan o unitat familiara atenguda. S'estime qu'era metuda en marcha propiciarà era creacion de mès de 50.000 lòcs de trabalh en sector enquiath 2015. Era prumèra cartèra de servicis 2008-2009, que s'aprovarà per decret, serà eth prumèr frut entà concretar era implantacion progressiva dera Lei, e garantirà mès cobertura de prestacions.

Era participacion ciutadana ena elaboracion dera Lei de servicis sociaus

Era nua Lei de servicis sociaus aprovada peth Parlament de Catalonha non sonque presente importantes nauetats enes contenguts, senon tanben ena manèra coma siguec elaborada.

En aquest article mos fixam en aquest dusau aspècte, en tot analisar un procès d'elaboracion legislatiu que, de manèra innovadora, incorporèc eth debat social e era participacion ciutadana a compdar deth prumèr moment. Era Lei de servicis sociaus s'a beneficiat dera experiéncia tecnica artenhuda enes darrèri ans, mès tanben des idies qu'era ciutadania e es sues diuèrses organizacions an podut aportar a trauèrs d'un procès estructurat. Un procès deth quau explicam es trèts mès subergessenti e deth quau, en aquesta braca ressenha, volem remarcar era sua capacitat autan entà enriquir es contenguts finaus dera Lei coma entà generar es complicitats que permeteràn era sua aplicacion adequada.

Resúmenes

Reforzar el estado del bienestar para conseguir una sociedad más justa y cohesionada

Las reflexiones alrededor de la idea de bienestar, de algunos valores que lo acompañan y algunas políticas que permiten poner en marcha los mecanismos que posibilitan que se hable de estado del bienestar, en relación con las políticas sociales en Cataluña y en concreto con el eje primero del *gobierno de entendimiento* inician un recorrido que habla sobre el difícil equilibrio para conseguir una sociedad más justa y más cohesionada en un contexto de las políticas sociales europeas y catalanas.

Existen algunas contradicciones que hay que considerar y conviene introducir algunos matices que a veces convierten en paradójicas algunas de las propuestas. La clave es encontrar los puntos que permitan ejercer determinadas políticas, aunque los contextos más amplios no favorezcan su realización.

Hechas algunas consideraciones sobre algunos aspectos de la concepción de bienestar en la Unión Europea y en las políticas de los países miembros, y sobre algunas de las nuevas visiones en Cataluña sobre la Ley de Servicios Sociales y otras herramientas de políticas sociales de responsabilidad pública, se llega a proponer que, más que de modelos, se hable de procesos en cada país o territorio de aplicación de las políticas sociales. Se mencionan aspectos de políticas sociales de carácter formal, compartidas por todo el mundo en las democracias parlamentarias, pero también se mencionan otros necesarios para hacer de la atención a las personas y de sus problemas el centro de las políticas sociales.

La coordinación de los distintos servicios y planes de carácter social en un territorio y la consideración de las personas de manera integral e integrada, constituyen un elemento fundamental para la cohesión social.

La vía catalana al bienestar puede ser una vía propia con unas características específicas, aunque pueda estar en sintonía con lo que se ejerce y se lleva a cabo en otras sociedades, que pueden servirnos de referente pero no necesariamente de modelo.

Y esta vía debe contar con la población y con su estatuto de ciudadanía, cosa que implica no hacer de la distinción entre la acción política y la acción social y de la acción política y la acción comunitaria elementos contradictorios, sino más bien complementarios.

Resúmenes

La aplicación de la Ley 13/2006 de Prestaciones Sociales de Carácter Económico. Un elemento clave en la consolidación de nuestro estado del bienestar

El artículo analiza el desarrollo de la nueva Ley 13/2006, de 27 de julio, de Prestaciones Sociales de Carácter Económico en relación con las estrategias europeas de lucha contra la exclusión social y en el marco del nuevo Estatuto de Autonomía, la nueva Ley de Servicios Sociales y la nueva Ley de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las Personas en Situación de Dependencia.

El artículo argumenta que la nueva Ley se enmarca dentro de una clara estrategia de consolidación de las políticas sociales en nuestro país y, por lo tanto, su despliegue y aplicación deben entenderse desde esta perspectiva.

El artículo destaca los elementos más significativos de la Ley y recuerda sus objetivos fundamentales; unos objetivos que configuran la Ley como un instrumento clave en la lucha contra la pobreza y la exclusión social en nuestro territorio.

Finalmente el artículo repasa también brevemente el despliegue normativo asociado a la Ley y apunta algunos elementos que nos permiten entender lo que ha significado su aplicación.

La nueva Ley de Servicios Sociales: un modelo catalán de atención garantizada y universal

Cataluña estrenará este 2008 un modelo propio de servicios sociales, dirigidos a toda la ciudadanía, que universaliza el derecho de acceso, con el objetivo de convertirlos en el cuarto pilar del estado del bienestar, al lado de los servicios y prestaciones de salud, educación y seguridad social. El cambio de marco legal viene dado por la nueva Ley de Servicios Sociales, aprobada por unanimidad de la cámara catalana el pasado 3 de octubre, después de pasar un largo proceso de participación entre los profesionales y las entidades del tercer sector y de una intensa negociación política en la ponencia parlamentaria.

Impulsada por el Gobierno de la Generalidad a través del Departamento de Acción Social y Ciudadanía, la Ley –en vigor desde el 1 de enero– quedó pendiente en la legislatura anterior y pasó por la gestión de tres consejeras distintas: Anna Simó, Carme Figueras y la actual titular, Carme Capdevila. El nuevo marco legal sustituye a la primera Ley de Servicios Sociales catalana, del año 1985. Supone un paso adelante hacia la universalización de los servicios sociales en línea con distintos países europeos, siguiendo la estela de los nórdicos. Pone en marcha un modelo de atención en el que los servicios sociales de la red pública se ofrecen al conjunto de la población –no sólo a los colectivos más desfavorecidos– y se garantiza que no se excluya a nadie de los servicios y prestaciones garantizados por falta de recursos económicos.

Con el sistema de servicios sociales que emana de esta Ley se pasa de un modelo asistencial a otro que garantiza derechos, universal y de proximidad. En la medida que los servicios sociales tienen garantía de derecho subjetivo, el gobierno tiene que asegurarlos a la ciudadanía. Si un ciudadano cumple las condiciones que le hacen merecedor de un servicio o prestación social, la Administración tiene que dárselo, independientemente de si hay o no presupuesto, a diferencia de lo que ha pasado hasta ahora.

Conseguir que las clases medias puedan acceder a los servicios sociales de la red pública es uno de los grandes objetivos de la nueva Ley, que partió de la constatación de que este amplio sector de la sociedad catalana ha quedado especialmente marginado de los servicios sociales públicos por el hecho de exceder del nivel de renta que se requería para acceder a una plaza pública –de residencia de la tercera edad o para discapacitados, por ejemplo– mientras que tampoco disponía de los recursos suficientes para acceder a los de la oferta privada.

La Ley prevé como novedad la figura del profesional de referencia que, a semejanza del médico de cabecera, se encargará de la coordinación de los servicios que precise cada ciudadano o unidad familiar atendida. Se estima que su puesta en marcha propiciará la creación de más de 50.000 nuevos puestos de trabajo en el sector hasta 2015. La primera cartera de servicios 2008-2009, que se aprobará por decreto, será el primer fruto para concretar la progresiva implantación de la Ley, garantizando más cobertura de prestaciones.

La participación ciudadana en la elaboración de la Ley de Servicios Sociales

La nueva Ley de Servicios Sociales aprobada en el Parlamento de Cataluña no sólo presenta importantes novedades en sus contenidos sino también en la manera como fue elaborada.

En este artículo nos fijamos en este segundo aspecto; analizando un proceso de elaboración legislativa que, de manera innovadora, incorporó el debate social y la participación ciudadana desde el primer momento. La Ley de Servicios Sociales ha contado con la experiencia técnica acumulada en los últimos años, pero también con las ideas que la ciudadanía y sus diversas organizaciones han podido aportar a través de un proceso estructurado; un proceso del cual explicamos los rasgos más destacables y del cual, en esta breve reseña, queremos destacar su capacidad tanto de enriquecer los contenidos finales de la Ley como de generar las complicidades que permitirán su adecuada aplicación.

Abstracts

Reinforcing the Welfare State to achieve a fairer and more cohesive society

Discussions on the idea of welfare, of certain values that go with it and policies that facilitate the implementation of mechanisms that render it possible to talk about the Welfare State, with regard to social policies in Catalonia and more specifically the first axis of the Entente Government, leads us to talk about how difficult it is to strike a balance between a fairer and more cohesive society in the context of the European and Catalan social policies.

There are some contradictions to be considered, and certain nuances that have to be considered sometimes turn some of the proposals into a paradox. The key lies in finding points that permit certain policies to be implemented, even although the broader contexts are not conducive to this.

Once certain considerations have been made on some aspects of the conception of welfare in the European Union and the policies of the member Countries, as well as some considerations on some of the new visions of the Law of Social Services and other public social policy tools in Catalonia, the proposal is to talk about processes, rather than models, in every country or territory where social policies are applied. Formal aspects of social policies are addressed, which are shared by everyone in parliamentary democracies, but others are also mentioned, namely those that are required to make the care of people and their problems the focal point of social policies.

The coordination of the different services and social Plans in a territory, and the consideration of people in an all-encompassing and integrated fashion, are a basic element in social cohesion.

The Catalan path to welfare may have its own specific characteristics, although it may be in tune with that of other societies, which we may use as references, albeit not necessarily as models.

And this path must include the population, with its statute of citizenship, which entails not making the distinction between political and social action and political action and community action contradictory, but rather complementary, elements.

The application of Law 13/2006 on economic social benefits. A key element in the consolidation of our welfare state

The article analyses the development of the new Law 13/2006, of 27 July, on economic social benefits with regard to the European strategies for the fight against social exclusion and within the framework of the new Statute of Autonomy, the new Law of social services

and the new Law for the promotion of personal autonomy and care for people in a situation of dependence.

The article argues that the new Law is framed within a clear strategy targeting the consolidation of social policies in our country and that therefore its deployment and application must be seen from this standpoint.

The article highlights the most significant elements of the Law and recaps on its core objectives. Objectives that configure the law as a key instrument in the fight against poverty and social exclusion in our territory.

Finally, the article also briefly reviews the regulations associated with the law and points to certain elements that allow us to gauge the significance of its application.

The new law of social services: a Catalan model of guaranteed universal care

This year, 2008, Catalonia will have its own social services model, targeting all citizens, which brings universal right of access, and with a view to converting these services into the fourth pillar of welfare, alongside the health, education and social security services. This change of legal framework is driven by the new law of social services, enacted by unanimity by the Catalan Parliament last October 3, after a lengthy process of participation involving professionals and the organisations of the Third Sector and intense political negotiation in parliament.

Spearheaded by the Government of Catalonia through its Department of Social and Citizens' Action, the law, which has been in force since January 1, was a remnant from the previous legislature, and has been administered by three different autonomous ministers: Anna Simó, Carme Figueras and the current minister, Carme Capdevila. The new legal framework supersedes the first Catalan law on social services, which dated from 1985. It heralds a step forward in providing universal access to social services in line with different European countries, following the example of the Nordic nations. It implements a care model in which public network social services are offered to the general population – not just to the more underprivileged groups – and ensures that nobody is excluded from the services guaranteed due to lack of economic resources.

The social services system deployed by this law shifts from a health-care model to one that guarantees accessible universal rights. Insofar as everyone is entitled to social services, the government must ensure that citizens can use them. If a citizen fulfils the conditions that entitle them to a social service or benefit, the administration is obliged to provide them, regardless of whether there is a budget or not, as had occurred hitherto.

Affording the middle classes access to the public network social services is one of the major objectives of the new law, born of the realisation that this broad sector of the Cata-

Abstracts

lan society has been particularly excluded from the public social services simply because it surpassed the income level required to benefit from a public service – such as residences for the elderly or the disabled – whereas neither did they have sufficient resources to access private ones.

The law provides for the development of the figure of the reference professional who, like the general practitioner, will deal with the coordination of the services required by every citizen or family unit attended to. It is estimated that the implementation of this law will create more than 50,000 new jobs in the sector until the year 2015. The first 2008-2009 service portfolio, which will be approved by decree, will be the first outcome of the progressive implementation of the law, guaranteeing greater service coverage.

Citizen's participation in the drafting of the law of social services

The new Law of Social Services enacted by the Parliament of Catalonia not only features major novelties in terms of content, but also in the way it was drafted.

This article focuses on this second aspect; analysing an innovative drafting process which included social debate and citizens' participation from the outset. The law of social services leveraged the technical experience accumulated in recent years, as well as the ideas that citizens and their different organisations contributed through a structured process. A process whose main traits are highlighted, and whose capacity to enrich the final contents of the law and generate the complicities that will allow it to be properly implemented are underlined in this brief account.

Résumés

Renforcer l'Etat de bien-être pour obtenir une société plus juste et solidaire

Les réflexions se font autour de l'idée de bien-être et de certaines valeurs qui y sont liées, ainsi que de certaines politiques pour la mise en oeuvre de mécanismes qui permettent de parler d'Etat de bien-être, par rapport aux politiques sociales en Catalogne et plus précisément à l'axe principal du Gouvernement de Coalition. Ces réflexions amorcent un parcours qui révèle les difficultés pour parvenir à une société plus juste et plus solidaire dans le contexte des politiques européennes et catalanes.

Il existe certaines contradictions et il convient d'introduire quelques nuances qui rendent parfois paradoxales certaines propositions. La clé consiste à trouver quels sont les éléments qui permettent de pratiquer certaines politiques en dépit de contextes plus amples qui n'en favorisent pas la réalisation.

Après quelques réflexions sur certains aspects de la conception de bien-être dans l'Union Européenne et dans les politiques des Pays membres et quelques réflexions sur certaines opinions en Catalogne concernant la Loi de Services sociaux et d'autres instruments de politiques sociales de responsabilité publique, on en vient à proposer que l'on parle de processus plutôt que de modèles dans chaque pays ou territoire d'application de ces politiques sociales. On mentionne des aspects de caractère formel des politiques sociales qui se retrouvent dans toutes les démocraties parlementaires, mais l'on fait également mention d'autres aspects nécessaires pour que l'attention aux personnes et leurs problématiques soient au centre des politiques sociales.

La coordination des différents services et des Plans de caractère social dans un territoire et le fait d'appréhender les personnes de façon intégrale et intégrée constituent un élément fondamental pour la cohésion sociale.

La voix catalane vers le bien-être peut être spécifique et avoir ses propres caractéristiques, mais elle peut également suivre ce qui se fait dans d'autres sociétés qui peuvent nous servir de référence sans pour autant nous servir nécessairement de modèle.

Et cette voix doit tenir compte de la population et de son statut de citoyenneté, ce qui implique que la distinction entre l'action politique et l'action sociale ainsi que la distinction entre l'action politique et l'action communautaire ne doivent pas devenir des éléments contradictoires mais plutôt complémentaires.

Résumés

L'application de la Loi 13/2006 des prestations sociales de caractère économique. Un élément clé pour la consolidation de notre état de bien-être

L'article analyse le développement de la nouvelle Loi 13/2006, du 27 juillet, concernant les prestations sociales de caractère économique par rapport aux stratégies européennes de lutte contre l'exclusion sociale. Il étudie la nouvelle Loi des services sociaux, la nouvelle Loi de promotion de l'autonomie personnelle et d'attention aux personnes en situation de dépendance dans le cadre du nouveau Statut d'autonomie.

L'article signale que la nouvelle Loi fait partie d'une stratégie claire de consolidation des politiques sociales de notre pays; son développement et son application doivent donc s'appréhender à partir de cette perspective.

L'article souligne les éléments les plus significatifs de la Loi et en rappelle les objectifs fondamentaux. Ces objectifs font de cette loi un instrument clé pour la lutte contre la pauvreté et l'exclusion sociale dans notre territoire.

Finalement l'article révisé aussi brièvement le développement du cadre normatif de la Loi et en relève quelques éléments qui nous permettent de comprendre ce que son application a signifié.

La nouvelle loi de services sociaux: un modèle catalan d'attention garantie et universelle

La Catalogne aura en 2008 son propre modèle de services sociaux, destiné à tous les citoyens, qui universalise le droit d'accès, dans le but d'en faire le quatrième pilier de l'état de bien-être, auprès des services et prestations de santé, d'éducation et de Sécurité Sociale. Le changement de cadre légal est dû à la nouvelle loi de services sociaux qui a été approuvée à l'unanimité par la chambre des députés catalane le 3 octobre dernier, après avoir suivi un long processus de participation entre les professionnels et les organisations du Troisième Secteur et après une négociation politique intense en commission parlementaire.

C'est le Gouvernement de la Generalitat qui, par le biais du Departament d'Acció social i Ciutadania, a développé la loi qui est en vigueur depuis le 1er janvier. Cette loi était restée en suspens lors de la dernière législature et trois conseillères ont participé à sa conception: Anna Simó, Carme Figueras et Carme Capdevila, actuellement en poste. Le nouveau cadre légal remplace la première loi catalane de services sociaux qui datait de 1985. Cette loi signifie un pas en avant vers l'universalisation des services sociaux, en consonance avec différents pays européens et plus particulièrement avec les pays nordiques. Elle met en route un modèle d'attention qui offre les services sociaux du réseau public à l'ensemble de la population –pas seulement aux collectifs les plus défavorisés– et qui garantit que personne ne soit exclu des services et des prestations par manque de ressources économiques.

Avec le système de services sociaux qui émane de cette loi, on passe d'un modèle d'assistance à un modèle universel et de proximité qui garantit des droits. Dans la mesure où les services sociaux sont considérés comme un droit subjectif, le gouvernement doit les garantir aux citoyens. Si un citoyen remplit les conditions pour avoir accès à un service ou à une prestation sociale, l'administration doit le lui fournir, indépendamment du budget, contrairement à ce qui se passait jusqu'à présent.

L'un des objectifs de la nouvelle loi est de parvenir à ce que les classes moyennes puissent accéder aux services sociaux du réseau public. On a en effet constaté qu'un large secteur de la société catalane a été laissé de côté par les services sociaux publics parce que son niveau de revenus était trop élevé pour avoir accès à une place publique –de résidence pour le troisième âge ou pour personnes handicapées, par exemple– tandis qu'il ne disposait pas de ressources suffisantes pour accéder à une place dans le secteur privé.

Comme nouveauté, la loi prévoit une figure similaire à celle du médecin de famille, le professionnel de référence qui se chargera de la coordination des services dont a besoin chaque citoyen ou chaque unité de famille. On estime que sa mise en marche favorisera la création de plus de 50.000 postes de travail dans le secteur jusqu'en 2015. Le premier portefeuille de services 2008-2009, qui sera approuvé par décret, constituera le premier pas pour concrétiser l'implantation progressive de la loi, en vue de garantir une plus grande couverture de prestations.

La participation des citoyens dans l'élaboration de la loi des services sociaux

La nouvelle loi de Services Sociaux, approuvée par le Parlement de Catalogne, présente d'importantes nouveautés non seulement en ce qui concerne son contenu mais aussi dans la façon dont elle a été élaborée.

Dans cet article, nous nous attachons davantage à ce second aspect, en analysant un processus d'élaboration législatif qui, de façon tout à fait innovatrice, a incorporé dès le début le débat social et la participation des citoyens. La loi des services sociaux s'est enrichie de l'expérience technique accumulée au cours des dernières années mais également des idées que les citoyens et les diverses organisations ont bien voulu apporter au cours d'un processus structuré. Un processus dont nous expliquons les traits les plus marquants dans ce compte-rendu. Nous voulons en souligner la capacité pour enrichir le contenu final de la loi mais aussi pour créer les complicités qui permettront une application adéquate de celle-ci.

